

דברי הכנסת

הישיבה העשרים-ושלוש של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, ט"ו בחשוון התשנ"ג (11 בנובמבר 1992)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה	
שינוי מדיניות בתגובת חיילי צה"ל כנגד מחבלים חמושים	
גירוש פועלים דרוזים מעבודה בגלל היותם דרוזים	
אי-הכנת בתי-ספר בירושלים לפיגוע המוני	
סגירת ספריית העיוורים היחידה בארץ	
הגבלת כניסת עולים חולים באיידס לארץ	
הצוות לביטחון לאומי	
שאלות ותשובות	
סגני שרים	
הצעה לסדר-היום	
גזענות בגרמניה	
הצעה לסדר-היום	
התחדשות הניאו-נאציזם ועלייתו בגרמניה	
הצעה לסדר-היום	
יום השנה ל"ליל הבדולח"	
הצעה לסדר	
הצעת חוק אזורי ייצור-לייצוא חופשיים, התשנ"ב-1992	
(הצעת חבר הכנסת ע' פרץ)	
הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת טרור (מס' 3), התשנ"ב-1992	
(הצעת חבר הכנסת צ' הנגבי)	
הצעה לסדר-היום	
מצב שירותי החירום ביישובי קו-העימות בגבול הצפון	
הצעה לסדר-היום	
מצב האשפוז בבית-החולים "סורוקה" בבאר-שבע	
הצעות לסדר-היום	
עיריית באר-שבע	
הצעה לסדר-היום דרישתו של ראש עיריית תל-אביב לפנות חלק משוק-הכרמל והשלכותיה	
הצעה לסדר-היום	
הצעת משרד המשטרה להפוך בניין בעיר נצרת לכלא	
הצעה לסדר-היום נתונים חדשים ומדאיגים על התפשטות נגע הסמים בנצרת והאזור	
הצעה לסדר-היום	
פעילות עוינת או תאונת דרכים שגרתית	
הצעה לסדר-היום	
שביתתם של עובדי "בזק"	
הצעה לסדר-היום	
אובדן אדמות לאום בהיקף של מאות אלפי דונמים	

הצעה לסדר-היום
עתידה של אקו"ם בירושלים
הצעות לסדר-היום
ממדי העוני

שאלות בעל-פה

היו"ר ע' מאור:

אני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת. בוקר טוב לכולם.

הסעיף הראשון על סדר-היום: שאלות בעל-פה. השואל הראשון: חבר הכנסת משה פלד, שאלתא בעל-פה מס' 35. שתי דקות, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

מי משיב?

היו"ר ע' מאור:

משיב סגן שר הביטחון. השאלתא מופנית לשר הביטחון וישיב סגן שר הביטחון. חבר הכנסת משה פלד, בבקשה.

שינוי מדיניות בתגובת חיילי צה"ל כנגד מחבלים חמושים

משה פלד (צומת):

בוקר טוב. אני רוצה לפתוח באיחולי החלמה מהירה לחייל שנפצע הלילה קשה ברצועת-עזה. זה מביא אותי אל שאלתי: לכבוד שר הביטחון, חבר הכנסת יצחק רבין, כבוד השר, הנדון – שינוי מדיניות בתגובת חיילי צה"ל כנגד מחבלים חמושים. מכתבה שהתפרסמה ביום ד' בשבוע שעבר, 4 בנובמבר 1992, ב"מעריב" – הכתבה מצורפת לשאלה – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פלד, קרא בבקשה את הטקסט של השאלתא שלך כפי שהונח על שולחן חברי הכנסת.

משה פלד (צומת):

מכתבה שהתפרסמה ביום רביעי, 4 בנובמבר 1992, ב"מעריב" עולה, כי מתקיימת בשטח מדיניות חדשה של צה"ל כנגד מחבלים חמושים. במדיניות זו חיילי צה"ל אינם פותחים בירי על מחבלים החמושים בנשק חם, אלא מבליגים ומדווחים על מנת להשתיק ולהרגיע את הגזרות. הבעיה החמורה הוצגה לעיני כל עם ישראל בשידור טלוויזיה מלפני שבועיים, שהציג תהלוכה שהתקיימה ברצועת-עזה ובה נראו לעיני כול מחבלים חמושים באין מפריע ומגיב, בחזקת "לית דין ולית דיין".

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לך, כבוד השר, על כך?

2. האם ההוראה לשינוי המדיניות ניתנה על-ידיך או על-ידי מפקד מקומי?

3. האם ההוראה אינה נוגדת את המדיניות המקובלת עד היום?

4. האם אינך חושש מסיכון חייהם של חיילי צה"ל?

5. האם בדעתך לשנות הוראה זו בשל ההסלמה בפיגועים?

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. בבקשה, סגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

בוקר טוב. אני רוצה להצטרף לאיחולי ההחלמה.

אני רוצה להבהיר, ביהודה, בשומרון ובעזה אין מדיניות חדשה הנוגעת למחבלים חמושים. כוחות צה"ל מונחים לעשות כל שביכולתם במסגרת החוק על מנת להביא לכידתם של מחבלים בכלל, ומחבלים חמושים בפרט. במקרה של סכנת חיים לכוחותינו או לאחרים, מבצעים כוחות צה"ל נוהל מעצר חשוד תוך שימוש בנשק.

לאחרונה, נוכח התגברות בשימוש בנשק על-ידי המחבלים, חידד צה"ל באופן המבהיר היטב את ההנחיות למקרים של סכנת חיים. במקרים אלה ניתן וצריך לפתוח באש על מנת להסיר את הסכנה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת פלד, שאלה נוספת בבקשה.

משה פלד (צומת):

ובכל זאת, אני שואל; הכתבה מונחת לפני, ועולה בבירור שיש מדיניות ופקודות חדשות, ולכן אני שואל: האם האיפוק וההבלגה של החיילים בשטח עזרו לקידום תהליך השלום, נוכח ההודעה מהבוקר על הקיפאון בשיחות בווינגטון, והאם הוראות ההבלגה תואמות את העיקרון הראשון במלחמה בטרור, שעליו גדלנו כל שנתינו, עקרון היוזמה? תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה, ואחריו – לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

עובדיה עלי (הליכוד):

כבוד היושבת-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, אתה מצוטט בעיתונות כמי שאמר, שמבצע צבאי נשקל כאפשרות בצפון הארץ בעקבות ההתגרות של ה"חיזב-אללה" בהפגזת יישובי הצפון והפרת השקט שם. האומנם צוטט נכון ונשקלת אפשרות של מבצע צבאי בלבנון או בצפון הארץ?

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת האשם מחאמיד, שאלה נוספת, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

כבוד היושבת-ראש, מעניין מאוד שבשאלתא נטען כאילו יש מדיניות חדשה, ולמיטב ידיעתי – ואני מסתובב לא מעט בשטחים הכבושים – אני חושב שלהיפך, לא השתנתה המדיניות, כי אם הירי, לפעמים ללא הבחנה, עדיין קיים.

רחבעם זאבי (מולדת):

הי"ר על מאור:

חבר הכנסת מחאמיד, מהי שאלתך לסגן השר, בבקשה?

האשם מחאמיד (חד"ש):

תיכף אשאל. אני מכיר מקרים, שאנשים פשוט נתלו בכוחות המסתערבים כאשר אמרו להם לברוח וללכת. פשוט נתלו בהם, תפסו אותם שלא יירו בהם, כי הציד עדיין נמשך.

לכן, השאלה היא: האם כבוד סגן השר לא חושב שהגיע הזמן, דווקא היות שתהליך השלום בעיצומו, האם לא הגיע הזמן להפסיק את הפעולות של היחידות האלה? תודה.

רחבעם זאבי (מולדת):

האם אתה מייעץ עצה כזאת גם למחבלים? גם להם אתה אומר להפסיק לירות?

הי"ר על מאור:

חבר הכנסת זאבי, אין קריאות ביניים בשאלות בעל-פה.

תשובתו של סגן השר מרדכי גור, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני ציינתי שאין שינוי בהוראות. להיפך, יש חידוד בהוראות למקרים שבהם נשקפת סכנת חיים. ואומנם כך פועלים בשטח.

אינני מוצא את הקשר הישיר, כבוד סגן שר הביטחון לשעבר, בין הסוגיה שהועלתה פה לבין תהליך השלום, אבל אני שמח מאוד לענות לך, שיהיה תהליך השלום מהיר יותר או אטי יותר, ויהיו בו קשיים כאלה או אחרים – אין לזה שום נגיעה לעוצמת הפעולה הצבאית שאנחנו ננקוט נגד כל טרור, אם הוא בשטחים ואם הוא בא מלבנון. כפי שהיה בעבר, הממשלה תשמור לעצמה את הזכות להחליט האם לפעול, מתי לפעול, כיצד לפעול, ועל מנת להתגבר על הטרור אנחנו נשליט את השיטות והאמצעים שייראו לנו מתאימים לצורך השגת המטרה הזאת.

במקביל, אנחנו נעשה כל מאמץ להשלים את שיחות השלום, שכן, על-פי השקפתנו, רק כאשר יהיה הסדר מדיני מוסכם ומקובל אפשר יהיה לצפות, שמרבית הפעולות העוינות נגד מדינת ישראל, איני יודע אם כולן, ייפסקו. לכן אנחנו רואים בזה מקשה אחת: מאמץ כן ואמיתי להתקדם בתהליך השלום לקראת הסכמים, ובמקביל – הפעלת מלוא העוצמה שלנו בכל גזרה, בכל זירה, כנגד כל פעולת טרור.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת מחאמיד, שאם יהיה צורך לרדוף את המחבלים ואת הרוצחים ללא הבחנה, ואתה קורא לזה ציד, אנחנו נמשיך לרדוף אותם בכל האמצעים ובכל השיטות שנוכל.

יחידות המסתערבים עושות עבודה נאמנה. לשם המטרה הזאת פועלים גם בלחצים מבצעיים וגם במגבלות מוסריות קשות מאוד מאוד, ועומדים בזה בכבוד רב. הם אינם פועלים אלא נגד מי שיש לנו ביטחון מלא, שהוא קשור באופן ממשי לפעולות חבלה וטרור נגד ישראל. את זה נמשיך לעשות, ולא נקטין את עוצמת הפעולות שלנו נגד המחבלים עקב תהליך השלום, והסברתי זאת קודם. את שני המסלולים האלה אנחנו נעשה במלוא העוצמה.

אני מרשה לעצמי לומר לך, אחרי הרבה שנות ניסיון בתחום הצבאי והיכרות עם צבאות רבים אחרים, שאינני מכיר צבאות אחרים שבהם חיילים ומפקדים בכל הדרגות עומדים בפני בעיות מבצעיות מוסריות כפי שעומדים החיילים המסתערבים שלנו, ומצליחים גם לשמור על דמותם האנושית וגם לבצע את משימתם. את זה אנחנו נמשיך כל זמן שיהיה טרור, ובמקביל נמשיך, ואני מקווה שנצליח, להביא להסכם שלום.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני סגן שר הביטחון, אודה לך אם תמסור לחיילים הנפלאים האלה ברכת "ותחזקנה ידיים".

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. השאלתא הבאה מופנית לשר האנרגיה והתשתית, שאילתא מס' 34 של חבר הכנסת סאלח טריף. בבקשה.

גירוש פועלים דרוזים מעבודה בגלל היותם דרוזים

סאלח טריף (העבודה):

אדוני שר האנרגיה, "אתם דרוזים – לכו הביתה, קודם נבדוק אתכם ביטחונית ואחר כך תעבדו כאן"; כך נמסר לי שאמר מפקח עבודה באתר הנפט בגבעת שמן שברמת-בקע, המתנהל על-ידי חברת

"שירותי נפט בע"מ", לפועלים רפיק חסון וכמאל אבו-חמד, שני חיילים משוחררים ומובטלים מהיישוב הדרוזי דליית-אל-כרמל.

ברצוני לשאול:

1. האם בדיק משרדך את הדברים והאם הם נכונים?
2. איך קורה שבחברה ממשלתית אין הוראות ברורות לגבי העסקת עובדים משוחררי צה"ל, כדי למנוע התנהגות גזענית כזו?
3. האם בעקבות המקרה המצער הזה ישונו נוהלי קליטת העובדים לחברה הזו?
4. האם יש חברות בתחום אחריותו של השר, שדרוזים משוחררי צה"ל מנועים מלעבוד בהן בגלל שיקולים ביטחוניים?
5. האם ניתנה הוראה להחזיר את שני העובדים הנ"ל לעבודה ולהתנצל בפניהם על עוגמת הנפש שהיתה מנת חלקם?

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אדוני שר האנרגיה והתשתית, תשובתך בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

גברתי היושבת-ראש, השאילתא של חבר הכנסת סאלח טריף מתייחסת לסדרי אישור כניסה לשני עובדים דרוזים יוצאי צבא לשטח הנמצא באחריות חברת "שירותי נפט".

ברצוני לציין בתחילת דברי, כי אני מודע לפגיעה האישית שנפגעו העובדים, וכי, לצערי הרב, הדבר נבע משורה של אי-הבנות מצערות.

אשר לשאלות שנשאלו:

1. מייד עם פרסום המקרה בדקתי את הפרטים עם הגורמים בשטח. הפרטים, כפי שנמסרו בעיתונות, היו בחלקם בלתי מדויקים. ראשית, מדובר בעובדי קבלן, אשר בינם לבין חברת "שירותי

נפט" אין כלל יחסי עובד ומעביד. שנית, תפקידה של החברה באירוע זה הסתכם במתן אישורי כניסה לאתר. אישורים כאלה ניתנים בהתאם להוראות ביטחון של שירותי הביטחון.

למרות זאת, הריני מביע בשם החברה ובשמי את צערי הרב על הפגיעה באדונים חסון ואבו-חמד.

2. כאמור, במקרה הזה לא מדובר בעובדי חברה. ככלל, יש הוראות ברורות לגבי קבלת עובדים, יהיו אלה יהודים, דרוזים, מוסלמים או אחרים. אין בחברת "שירותי נפט" שום הוראה או נוהג המפלים לרעה עובדים לא-יהודים, אלא שבשנים האחרונות לא נקלטו כלל עובדים חדשים. שוחחתי עם מנכ"ל החברה והוריתי לו, כי בקבלת עובדים לחברה לא תהיה שום אפליה.

3. אין צורך לשנות את כללי קליטת העובדים בחברת "שירותי נפט".

אשר לאתר הספציפי שעליו מדובר, מייד עם היוודע דבר המקרה להנהלת החברה, היא פנתה לגורמי הביטחון וביקשה להסדיר כי עובדים, גם אם הם בני מיעוטים ששירתו בצה"ל, ימלאו טפסים אחידים בבקשתם להיכנס לאתר. בשלב זה אישרו גורמי הביטחון את הבקשה הספציפית. הוריתי לבדוק מחדש את נוהגי הטפסים כדי למנוע הישנות התקלה.

5. מייד לאחר אישור גורמי הביטחון, כפי שצינתי בתשובתי על שאלה מס' 3, אושרה כניסתם של שני העובדים לאתר. הודעה על האישור נמסרה לקבלן, ועמה גם צערי על המקרה המצער הזה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת סאלח טריף, בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני שר האנרגיה, קודם כול אני רוצה להודות לך ולברך אותך על מעשיך. שנית, בשבילי אתה מייצג כאן את ממשלת ישראל ואת קודמותיה, לדאבוני הרב, אשר חינכו את העם והרגילו את שליחיהם, כי יבזו וירמסו את כבוד האזרחים הדרוזים וגם את זכויותיהם. זו לא הפעם הראשונה שיש כאן פסילה של אדם, שנודף ממנה ריח גזעני, ואין לה שום בסיס ענייני אחר; אפילו פסילה של דרוזים נאמני המדינה ואוהבי העם היהודי, תראו לאן הגענו. לא נזהרים בכבודם של גויים, אדוני השר. עניין של תופעה מדאיגה. פעם אחת זה קורה בחיפוש – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת טריף, בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, זה עניין כל כך רגיש וחריג, שאני מבקש מאוד רשות חריגה להוסיף כמה משפטים.

פעם אחת זה קורה בחיפוש משפיל על גופו וחפציו של קצין דרוזי משוחרר בנמל התעופה בן-גוריון. פעם שנייה זה מתרחש כלפי משפחתו של שליח המדינה ומשרד החוץ, אלוף-משנה וחבר כנסת דהיום. פעם שלישית זה קורה לחיילים משוחררים, שלא מתקבלים לעבודות אבטחה במקומות מסוימים, כאשר הם שירתו בשירות סדיר כלוחמים בקוויים הקדמיים ובבסיסים מסווגים ביותר. הפעם הזאת זה קרה לרפיק חסון ולכמאל אבו-חמד, שנזרקו מהעבודה, ואני תמה מי הבא בתור.

אדוני השר, כאשר השוו באו"ם את הציונות לגזענות, שמחתי לראות את מי שהוא היום נשיא המדינה קורע את החלטת האו"ם הנ"ל. אל תאלצו אותי לקרוע כאן בפניכם את פנקסי המילואים של החיילים המשוחררים. עד מתי יימשך הביזיון הזה?

הי"ר ע' מאור:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת אסעד אסעד.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, רפיק חסון וכמאל אבו-חמד שירתו שניהם בצה"ל. כמאל אבו-חמד הוא בנו של חייל צה"ל משוחרר, שנרצח לפני עשר שנים בחברון בפעולה עוינת של מחבלים, התעללו בגופתו והסירו את ראשו.

עכשיו מתעללים בשני חיילים משוחררים, כאשר מתייחסים אליהם כחשודים.

באותו אתר בנייה עובדים יוגוסלבים, רומנים וערבים מהגליל, שמותר להם להיכנס לשם.

שאלתי לשר: האם תהיה מוכן לפעול אצל רשויות הביטחון, שר הביטחון, ראש הממשלה, שכל חייל צה"ל משוחרר, יהודי, דרוזי, מוסלמי, יהיה שווה מבחינה ביטחונית, וזאת משום ששירת בצה"ל והיה מוכן להקריב את חייו למען מדינת ישראל, ושלא תהיה שום אפליה בין משוחררי צה"ל?

הי"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת אסעד אסעד, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

זאת צריכה להיות החלטה לכולם, ולא על בסיס של שירות.

אסעד אסעד (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לצערי, המקרה שהעלו כאן חברי הכנסת טריף וזאבי אינו מקרה ראשון, ואני בטוח שהוא לא יהיה המקרה האחרון. זו תופעה קיימת. היא קיימת באי-קבלת חיילים דרוזים משוחררים לכל מיני עבודות באמתלה של סיבות ביטחוניות, היא קיימת כשחייל דרוזי משוחרר רוצה להיכנס למחנה צה"ל אחרי שהשתחרר מצה"ל. אפילו אם חודש-חודשיים לפני כן הוא שירת באותו מחנה, אוסרים עליו להיכנס מפני שהוא דרוזי. לצערי, תמיד מאשימים את מנהל העבודה – במקרה הטוב את מנהל העבודה – ובדרך כלל מאשימים את הדרג הנמוך ביותר, כמו תמיד, ולצערי, זו התופעה שמאשימים את השי"ן-גימ"ל. לשי"ן-גימ"ל אין כאן אחריות, כאן צריך לנקוט מדיניות ברורה.

אני רוצה להתבטא קשות ולומר מה שאמר חבר הכנסת טריף, שיביאו חיילים דרוזים לקרוע פנקסי מילואים. הקשר בין הדרוזים לבין מדינת ישראל קיים, והשירות בצה"ל הוא לא על תנאי. אני רק רוצה לקוות שהמקרים האלה לא יחזרו, וחיילים דרוזים משוחררים לא יקרה להם מה שקרה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר האנרגיה והתשתית אמנון רובינשטיין להשיב.

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

אני בהחלט מבין את רגשות הזעם והתסכול, אבל אני רוצה לציין, שברגע שנודע לנו על התקלה הזאת בדרישה למילוי טופס לא נכון, יצאה הוראה מיידיית לקבל אותם לעבודה ולתקן את העיוות. אני מביע בשם הממשלה ובשמי שלי את עמדותי, שאין לשאת ואין לסבול אפליה מסוג זה בין אלה ששירתו בצה"ל, יהודים או לא-יהודים, בשום פנים ואופן לא. ואני רוצה להרחיק לכת ולומר: נכון, יש כאן בעיה, אבל הבעיה אינה בהוראות הממשלתיות.

ואני רוצה לומר לחברי הכנסת, שכתוצאה מהמקרה הזה הוצאתי הנחיה ברורה – היא נשלחת היום לכל המנהלים ויושבי-ראש הדירקטוריונים של החברות שבתחום אחריותי המיניסטריאלית – ובה הוראות ברורות בנושא קבלה לעבודה. אין כלל אפשרות להפלות בין אדם לאדם, בין ישראלי לישראלי, בעניין קבלה לעבודה בחברה ממשלתית זולת העניין של הבדיקה הביטחונית, ובבדיקה הביטחונית הזאת יש בהחלט הבדל – את זה אני אומר לחברי כאן בגילוי לב – בין מי ששירת בצה"ל לבין מי שלא שירת בצה"ל.

טלב אלסאנע (מד"ע):

זה פתח רחב.

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

לא, לא, רק לנושא של בדיקה ביטחונית. אני רוצה לומר, שההבדל הזה קיים גם לגבי יהודים, העניין של שירות בצה"ל חל גם לגבי יהודים. מי שלא שירת בצה"ל, באופן טבעי חייב לעבור בדיקה מדוקדקת יותר ממי ששירת בצה"ל, יהיו מוצאו ודתו אשר יהיו.

סאלח טריף (העבודה):

זאת לא רק בדיקה ביטחונית, גם בקבלה לעבודה זה בשונה מיהודים ומעולים חדשים. זה ביזיון שמתמשך. גם בשדה-התעופה בן-גוריון – – –

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

חבר הכנסת טריף, אם מה שאתה אומר הוא נכון, מישהו כאן לא מבצע את ההוראות, גם של הממשלה וגם של שירותי הביטחון. אני אחראי לכך, אני שוחחתי אישית עם ראש שירותי הביטחון בעניין זה, והמדיניות שאני מצהיר עליה כאן היא מדיניות הממשלה. אין אפליה בקבלה לעבודה בחברה ממשלתית זולת הצורך לעבור בדיקה ביטחונית. אין שום אפליה, ואסור שתהיה אפליה, בעניין הבדיקות האלה בין יהודי ללא-יהודי. מי ששירת בצה"ל דינו שווה, יהיה זה יהודי, דרוזי, צ'רקסי, בדואי, ובעתיד – אני מקווה – כל תושבי ישראל.

זוהי מדיניות הממשלה, ואם מישהו מפר אותה, אני מבקש להביא את העובדות לתשומת לבי.

סאלח טריף (העבודה):

יום יום מפירים אותה. קצין בצנחנים מחכה שלושה חודשים לבדיקה ביטחונית כדי להתקבל למשטרה. בושע וחרפה.

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

חבר הכנסת סאלח טריף, אני מבקש ממך שתביא את הדברים האלה לתשומת לבו של ראש הממשלה, או שלי באופן אישי. בכל הנוגע לחברות שאני אחראי להן, אני מתחייב בפניך שהדבר הזה לא יקום ולא יהיה.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה. השאילתא הבאה מופנית אל שרת החינוך והתרבות. השואל – חבר הכנסת מנחם פרוש, שאילתא בעל-פה מס' 31. בבקשה.

אי-הכנת בתי-ספר בירושלים לפיגוע המוני

מנחם פרוש (יהדות התורה):

כבוד היושבת-ראש, כבוד שרת החינוך והתרבות, בעיתון "ירושלים" מיום ג' בחשוון התשנ"ג, 30 באוקטובר 1992, פורסם כי מסקר שנערך על-ידי פיקוד מרכז עולה, שבת-הספר בירושלים אינם ערוכים לפיגוע המוני וחסר בהם ציוד, וכן הדרכה למורים.

ברצוני לשאול:

1. האם הובאו בפניך ממצאי סקר אלה?
2. אילו צעדים ננקטו בעקבות מסקנותיו?

הי"ר ע' מאור:

תודה. בבקשה, שרת החינוך והתרבות שולמית אלוני.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

חבר הכנסת פרוש, רבותי חברי הכנסת, ממצאי הסקר לא הובאו בפני משרד החינוך והתרבות. נאמר לנו שנערך סקר, לא הובאו הממצאים, ולהערכת אנשי משרדי, בסקר אין עובדות מיוחדות לבתי-ספר אלא מצאי כללי בקשר לאי-התאמת התקן לצרכים האמיתיים. עם זאת ביקש משרד החינוך שיעבירו לנו את הסקר, והוא עדיין לא הועבר.

במקביל הקמנו ועדה, שיש בה נציגים של מומחי מגן-דוד-אדום, קציני רפואה של פיקוד העורף ואנשים מקצועיים לנושא במשרד. הוועדה התבקשה להגיש בתוך עשרה ימים את מסקנותיה.

במקביל קיים משרדנו השתלמויות להגשת עזרה ראשונה למורי בתי-הספר כדלהלן: 780 מורים סיימו קורס הגשת עזרה ראשונה, הקורס היה 56 שעות; 500 מורים סיימו קורס החיאה; 200 מורים סיימו קורס רענון להגשת עזרה ראשונה. ההכשרות הללו בוצעו במשך שנת הלימודים הנוכחית.

המשרד מסייע ברכישת ערכות עזרה ראשונה למוסדות החינוך בשיעור של 30% עד 50% מהעלות.

מייד לאחר קבלת מסקנות הוועדה ולקראת יום הג"א במוסדות החינוך תיערך בדיקה מחודשת בכל בתי-הספר וגני-הילדים, ובה ייבדקו מחדש ערכות העזרה הראשונה בהתאם לתקנים. בדיקה זו תיערך על-ידי קציני מוסדות חינוך במפקדת העורף, וכמו-כן על-ידי קציני הביטחון של מוסדות החינוך ברשויות השונות.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה. שאלה נוספת, בבקשה.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

כבוד שרת החינוך והתרבות, אני מודה לך מאוד על תשובתך המפורטת. אני מקווה לקבל את הפרטים אשר ביקשת שימציאו לך.

אני מרשה לעצמי בהזדמנות זו לשאול אותך: האם לא היה רצוי, שתואילי לבחון את הצורך לתת לאלה הממונים על השמירה בבתי-הספר נשק כדי שיוכלו להתגונן כאשר יהיה צורך בכך? בלי שיהיה להם נשק, אני חושב שהם אינם יכולים למלא את תפקידם כאשר יהיה צורך למלא את התפקיד.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה. השואלים הנוספים: חבר הכנסת עמנואל זיסמן, ואחריו – חבר הכנסת יהושע מצא.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נושא זה שהתפרסם גרם להתרגשות ולמתח בציבור הירושלמי, והוא יכול לפגוע קשות. התשובה שקיבלנו משרת החינוך והתרבות לא מספקת. אני רוצה לשאול, מדוע היא לא בדקה את זה בעיריית ירושלים? גם היא עצמה אומרת: מה משרד החינוך והתרבות עושה בנושא הזה? הייתי רוצה שמה שהתפרסם בעיתון יקבל את התשובה הנאותה, המלאה והמקיפה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת מצא, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, התשובה של שרת החינוך לא רק שאיננה מספקת, כדברי חבר הכנסת זיסמן, היא אפילו מדהימה. לא עולה על הדעת שמתפרסם סקר כזה ושרת החינוך לא יודעת עליו ולא הספיקה עוד לראות אותו. אני לא יודע במה שרת החינוך עסוקה כאשר היא צריכה לטפל בדבר כזה, שהוא ראשון במעלה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מצא, מה שאלתך?

יהושע מצא (הליכוד):

סליחה?

היו"ר ע' מאור:

שאלתי מהי שאלתך.

יהושע מצא (הליכוד):

את תשמעי אותה בתוך הדקה שמותר לי לדבר, גברתי היושבת-ראש.

יורם לס (העבודה):

תדבר אליה בנימוס. מה זאת אומרת, את תשמעי אותה? תדבר בנימוס אל היושבת-ראש.

יהושע מצא (הליכוד):

כבוד הפרופסור, תפסיק להשתולל בבית הזה. לא מדובר ביום בקופת-חולים.

הי"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מצא, בבקשה הפנה את שאלתך לשרת החינוך והתרבות.

יורם לס (העבודה):

תתבייש לך – – –

שמואל אביטל (העבודה):

– – –

הי"ר ע' מאור:

מה שאלתך, חבר הכנסת מצא?

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אפנה את שאלתי אל שרת החינוך והתרבות, אבל אני עדיין אומר לכבוד הפרופסור שיפסיק להשתולל בבית הזה. לא מדובר בקופת-חולים. שם עוד יכולתי להבין את התנהגותו, אבל לא כאן.

השאלה שלי מופנית אל כבוד שרת החינוך והתרבות, על התופעה המדהימה שהיא לא ראתה את הסקר הזה. אני שואל אותה, מה היא עושה בירושלים זו, שבה בתי-ספר לא מעטים נמצאים בקווים הסמוכים למקומות שאני אפילו לא רוצה לומר שיש בהם סכנה, אבל יש בהם סכנה, מה היא עושה לא כדי לספק ערכות אלה או אחרות, אלא כדי למנוע חס וחלילה איזה אסון שעלול להתרחש שם?

הי"ר ע' מאור:

תודה. בבקשה, תשובת שרת החינוך והתרבות שולמית אלוני.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

רבתי חברי הכנסת, אני מבקשת מכם בכל לשון של בקשה שלא להוסיף להיסטריה שעורר עיתון בעניינים הנוגעים לחיי אדם. אילו קיבל באמת העיתון סקר, דבר ראשון היה צריך לפנות אלינו ולהעביר אלינו את השאלות. אבל מה שפורסם פורסם כדי ליצור בהלה, ואתם עוזרים לו לעשות זאת.

הרשויות שערכו את הסקר בשביל עצמן לא העבירו אותו למשרד החינוך. אולם במקביל, אנחנו יושבים עם כל רשויות הביטחון ודואגים לביטחונם של בתי-הספר. אני מסרתי נתונים ברורים על מספר המורים שהוכשרו ועל העבודה הנעשית בנושא זה.

יש עכשיו שמירה של חברות שמירה בבתי-הספר, שומרים עם נשק, אבל, חבר הכנסת פרוש, אני לא בטוחה שאתה צריך לשמוח על כך. אני הייתי מעדיפה, וזו דעתי האישית, והדבר נכון, שיהיו חיילות עם מנגנוני אזהרה ומשטרה ניידת שאפשר להגיע אליה מהר, משיטתובבו שומרים חמושים בבתי-הספר, במקום שיש גם נערות ונערים צעירים, עם כל ההתלהבות שלהם. במציאות הקצרה של הכנסת הנוכחית כבר הוכח שחברות השמירה אינן הדבר הכי בטוח, וכבר היו כמה פליטות של כדורים.

מבחינת הביטחון בבתי-הספר, עם כל הרצון לגימיקים, חבר הכנסת מצא, לא מתאים לך, כירושלמי, להסתמך על דברים שפורסם עיתון, שאילו התייחס ברצינות לבעיות החינוך ולמה שקורה, היה צריך לדבר ראשון לבקש – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אני לא סמכתי על העיתון, אני הסתמכתי על דברייך, שלא בדקת את תוצאות הסקר. אני אפילו לא ראיתי את העיתון; הסתמכתי על דברייך, שלא בדקת ואת לא יודעת מה קורה.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

לא אמרתי שלא בדקתי.

רחבעם זאבי (מולדת):

זו לא האחריות שלה, זו האחריות של המשטרה.

יהושע מצא (הליכוד):

אז שתתאם עם המשטרה.

רחבעם זאבי (מולדת):

המשטרה צריכה להנחות אותה.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

חבר הכנסת מצא, אני מציעה לך להקשיב לדברים שנאמרים. בכל הנוגע לנושא הביטחון בבת-הספר, משרד החינוך הוא פונקציה אחת מתוך שלוש המטפלות בו. אנחנו דנו בעניין ועשינו כל מה שהמשרד יכול לעשות, ומעבר לכך. התפקיד של שמירה איננו צריך להיות מוטל על המורים, ותפקיד שרת החינוך הוא לעסוק בבעיות של בחינות ושל תוכניות לימודים, כמו גם של קיום מערכת חינוך תקינה, ולא לעסוק בנושאי ביטחון. למרות זאת, אנו עוסקים בדברים האלה, ואני מבקשת מכם, מבחינת האחריות – עיתון אוהב לפרסם גימיק, והאנשים שערכו את הסקר הזה לא טרחו להביא אותו אל הגורמים שצריכים לעסוק בכך. אנחנו במשרד החינוך עושים את המקסימום בנדון. אל תנפחו, גם אתה, חבר הכנסת זיסמן – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

אנחנו לא ניפחנו, ואילו קראת את הסקר, יכולת לתת תשובה מוסמכת. אבל את לא הכנת שיעורי בית.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה לאפשר לשרת החינוך והתרבות לסיים את תשובתה.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אני חוזרת ומודיעה לך, שאנחנו ביקשנו את הסקר והוא לא הועבר אלינו.

עמנואל זיסמן (העבודה):

את נתת תשובה חלקית ומקוטעת.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת זיסמן, בזמן שאילתות אין קריאות ביניים.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש גוף מנחה שהוא המשטרה, והוא חייב להנחות בעניין הזה.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אני רוצה שיהיה ברור, שמשדד החינוך והתרבות מבחינתו עושה כל מה שביכולתו ובתפקידו לעשות. נוסף על כך, הוא הקים ועדה לבדיקת הדברים. האחריות להנחות אותנו בנושא הזה, לפי החלטת הממשלה ולפי הנוהל, צריכה להיות בידי המשטרה. עם זאת, לא שקענו בתרדמה, אלא גם הכשרנו מורים, גם הכנו עזרה ראשונה וגם הקמנו ועדה לבדיקה אם אנחנו עומדים בתקנים. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. השאילתא הבאה מופנית אל מר בנימין בן-אליעזר, השר הממונה על משרד העבודה והרווחה, מאת חבר הכנסת דוד מנע. בבקשה.

סגירת ספריית העיוורים היחידה בארץ

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, הספרייה לעיוורים היחידה בארץ הממוקמת בנתניה עומדת בפני סגירה, בשל העובדה שמשדדי החינוך, העבודה והרווחה והפנים לא עמדו בהתחייבות לתקצב את הספרייה.

ברצוני לשאול:

1. האם גורם משרדך לסגירת ספרייה ייחודית ויחידה בארץ, המשרתת את אוכלוסיית העיוורים? ואם כן – מדוע?

2. מה ייעשה כדי שתופעה זו של אי-תקצוב לא תחזור על עצמה מדי שנה?

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. בבקשה, אדוני השר.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, 1. התשובה שלילית.

2. על-פי החלטת ועדת שרים לתיאום ומינהל מיום ראשון האחרון, התקציב שיועד לספריית העיוורים יוקצה באמצעות משרד החינוך והתרבות. החל משנת 1993, ואני מברך על כך, יוקצב מלוא הסכום בסעיף נפרד בתקציב משרד החינוך והתרבות.

בינתיים הוריתי אתמול למשרד העבודה והרווחה להעביר את הסכום של 420,000 שקל לידי מנהל הספרייה לעיוורים, ואומנם החל מהבוקר נפתחה הספרייה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת מנע, שאלה נוספת, בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני השר, אחת הטענות החוזרות ונשנות היא, שמדי כמה חודשים אנו זקוקים לכסף נוסף. האם מדברי כבוד השר אני יכול להבין, שכל התקציב, לרבות התקציב של משרד העבודה והרווחה ומשרד הבריאות לשנת 1992, יועבר למשרד החינוך והתרבות, כדי שיטפל בכך משרד אחד ולא שלושה משרדים, כפי שהדבר הוא היום? כלומר, האם כל התקציב של כל המשרדים הנוגעים בדבר מופנה עכשיו למשרד החינוך, והוא יתקצב אותו אחת לשנה?

היו"ר ע' מאור:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חיים אורון, ואחריו – לחבר הכנסת רחבעם זאבי.

חיים אורון (מרצ):

אדוני השר, כמי שעסק רבות בבעיה זו בימים האחרונים כדי לפתור אותה, אני שמח על הבשורה, שהבוקר נפתחה הספרייה.

אין לי מה לומר אלא לברך על תשובת השר, שהתקציב מהשנה הבאה יהיה במשרד החינוך.

אולם, כבוד השר, העובדה שעברו שבעה או שמונה ימים מאז אישרה ועדת הכספים את הסכום ופנתה למשרדי הממשלה לבצע את מה שצריך, לבצע עוד ביום שלישי שעבר, כדי למנוע מכולנו את בושת הפנים גם של השידור בטלוויזיה, גם של הפגנת העיוורים שלשום מול הכנסת, איננה יכולה לספק.

אני חושב שהממשלה הזאת, דווקא בנושא כזה, מוכרחה למצוא כלים לפעולה מיידית יותר ולתגובה מיידית על דברים שאינם בוויכוח – – –

דן תיכון (הליכוד):

איך זה? הרי זו ממשלה יוצאת מן הכלל.

חיים אורון (מרצ):

– – – על דברים שאינם בוויכוח, והם כתם שאיננו יכולים להישאר אתו אפילו דקה אחת. אני אומר את זה דווקא על מקרה שאני שמח שאתמול נמצא לו פתרון.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, ראשית, אני מברך על זה שהספרייה נפתחה, אבל השערורייה בכל הנוגע לטיפול בעיוורים נמשכת שנים, וזה מפני שהם מטופלים באמצעות משרד הרווחה, ונושא זה היה צריך להיות מטופל על-ידי משרד החינוך והתרבות. חובתה של החברה בישראל לתת ספרייה ותרבות לעיוורים, כמו למי שגורלם לא גזר עליהם את החושך המתמיד.

במוזיאון ארץ-ישראל בתל-אביב יש כעת תערוכה מיוחדת: לגעת במוצגים של העבר, מפני שאנחנו רואים חובה לעצמנו לראות בעיוורים חלק מהחברה, ובפרט במדינת ישראל, כשרבים מהעיוורים הגיעו למצב זה כנכים של צה"ל, עקב השירות הצבאי.

שאלתי לשר: האם אפשר לפעול כך שהסעיף הזה, כמו סעיפים אחרים – כולם יחד יהיו מחולקים למשרדים הנוגעים בדבר? אני הגשתי שאילתא בנושא הזה לשרת החינוך והתרבות. היא לא הובאה לכאן. אני הגשתי אותה לפני שבועיים, מייד כשפרצה השביתה או ההשבתה, והפניתי אותה לשרת החינוך והתרבות, מפני שאני סבור שחובתו של משרד החינוך והתרבות לדאוג לכך שגם להם תהיה ספרייה וגם להם תהיה תערוכה וגם להם יהיו כל שכיות החמדה שיש לאנשים שמאור עיניהם לא בגד בהם.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. תשובת השר בן-אליעזר, הממונה על משרד העבודה והרווחה. בבקשה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בכל הקשור לתיאורים ולציונים שניתנו לגבי האופי המתמשך, לצערי, של הטיפול באוכלוסייה כל כך רגישה, כל כך סובלת – כאשר הדרך היחידה ליצור קומוניקציה עם העולם היא הקריאה, וזו נפגעת על-ידי שיטה – ואני מתפלא על חבר הכנסת זאבי – שבה התקציב האומלל הזה, שהוא תקציב שוטף של מיליון וחצי שקל, מפוזר בין שלוש סמכויות. אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת מנע, שמהיום הראשון שבו פרצה השביתה היינו מוכנים להעביר מייד את התקציב של 420,000 שקל, אבל, הוא רצה להבטיח שמלוא הסכום יהיה בידי, ובצדק מסוים.

לכן אני שמח, בסיכומי של עניין, שוועדת השרים לכלכלה קיבלה שתי החלטות: מצד אחד, החלטה שכל אחד מהמשרדים הנוגעים בדבר יעביר את הסכום שלו. אתמול העברתי את 420,000 השקלים; והחלטה יותר חשובה היא, שמתחילת שנת 1993, כלומר תקציב 1993, הטיפול יהיה מרוכז בידי כתובת אחת, משרד אחד, ועל כך אני רק יכול לברך, מה עוד הספרייה היום בעצם נפתחה, והסיכום הזה הוא על דעת המנהל.

אני מצטער, לפי דעתי, אין שום סליחה וכפרה גם על מה שקרה בשבועות האחרונים. על כך אני יכול רק להצטער.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה, והפעם באמת כפולה.

השאלתא הבאה מופנית לשר הבריאות, זו שאילתא בעל-פה מס' 33, של חברת הכנסת יעל דיין. בבקשה, חברת הכנסת יעל דיין.

הגבלת כניסת עולים חולים באיידס לארץ

יעל דיין (העבודה):

אדוני השר, אני מבקשת לשאול, האם יש כוונה לאסור על חולי נגיף האיידס, כשל חיסוני נרכש, או על נשאיו את כניסתם לארץ?

שנית, האם האוסרים את כניסתם מודעים להבחנה שהם עושים בין מחלה מידבקת זו לבין מחלות אחרות, ושלזו יש היבט חברתי המטיל סטיגמה על אנשים, בין השאר, בגלל העדפותיהם המיניות?

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. תשובתו של שר הבריאות, חבר הכנסת חיים רמון.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברת הכנסת דיין, בימים האחרונים הסתבר לי ולשר הקליטה, כי במהלך כהונת הממשלה הקודמת נתקבלה אכן החלטה המתייחסת להגבלת מספר הנכנסים הנגועים במחלת האיידס לארץ.

ההחלטה התייחסה לעולים פוטנציאליים מארצות המערב – אני מדגיש, מארצות המערב – וזאת מן הסיבה הידועה, שלמחלה זו אין עד היום טיפול או חיסון.

להזכירכם, מגבלות על עלייתם של חולים במחלות מסוימות מארצות הרווחה, במסגרת חוק השבות, נהוגות במשך שנים, וההחלטה שהתקבלה התייחסה לצירוף מחלת האיידס לרשימת המחלות הקיימות.

זאת לדעת, כי בישראל שיעור הנשאים הוא מהנמוכים בעולם המערבי, בוודאי ביחס לארצות אסיה ואפריקה.

עם כל זאת, סוכם ביני לבין שר הקליטה לבדוק מחדש את כל ההחלטות שהתקבלו בנושא, יחד עם משרד הפנים, תוך בדיקת כל ההשלכות הקשורות בהחלטות מעין אלה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת יעל דיין.

יעל דיין (העבודה):

האם כבוד השר מודע לכך, שאם לא מאשרים כניסה לארץ לחולי איידס או לנשאי איידס, בין שאלה תיירים ובין שאלה עולים חדשים, הדבר מאפשר למעסיקים, למורים, לבעלי דירות הטלת חרם דומה והסגר לגבי אותם 9,000 חולי איידס ונשאי איידס, שכבר נמצאים בארץ, ואי-אפשר בתוקף איזה חוק להיפטר מהם או לגרש אותם או להוציא אותם, ואז לא להתיר להם כניסה מחודשת?

היו"ר ע' מאור:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אפרים גור, ואחריו – לחבר הכנסת יצחק לוי.

אפרים גור (הליכוד):

כבוד היושבת-ראש, אדוני השר, תקנה כזאת, בין שנתקבלה על-ידי הממשלה הקודמת, בין שנתקבלה על-ידי הממשלה הנוכחית, היא מוגת-לב, היא אנטי-דמוקרטית, אנטי-ציונית, אנטי-הומנית ומנוגדת לכל ערכי קיומה של מדינת ישראל כביתו של כל יהודי.

ואני שואל: מדוע נדרשה פעולה כה קיצונית וחריגה כאיסור על עולים – ואני שם דגש במלה "עולים" – נושאי הנגיף להיכנס לישראל? האם ממשלת ישראל בראשות מפלגת העבודה היתה מונעת עליית יהודי אתיופיה רק משום שנתגלה בתוכה מספר גבוה יותר של נשאי איידס, באופן יחסי לשאר העולים? ומדוע לא יבטל כבוד השר, בתיאום עם שר הפנים, את התקנה הזאת, שהיא בלתי ישימה, מיותרת ומזיקה?

היו"ר ע' מאור:

תודה. בבקשה, חבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר הבריאות, רבותי חברי הכנסת, גם אני רוצה להתייחס רק לסוגיית העולים. אני חושב שאלו שתי סוגיות נפרדות לגמרי. בנושא התיירים, כל מדינה מגינה על עצמה בעניינים שונים, אבל בענייני העולים, אני חושב שיש כאן סוגיה ציבורית, שלא מן הראוי שהיא תוכרע על-ידי תקנה, או על-ידי איזה צוות של שלושה מנכ"לים.

אני פונה לשר הבריאות, אם אכן הוא חושב שהעניין הזה צריך להיות מתוקן או שצריך לקבוע מגבלות מסוימות, להביא את זה – בדרך של העלאת העניין באחת מוועדות הכנסת, או בדרך אחרת – למליאת הכנסת לדיון.

יש כאן סכנה שמחלות שלא נוכל להתגבר עליהן, או מחלות מידבקות, יהיו כלי להגבלת העלייה לארץ, ואף אם זה מתוך כוונות טובות, זה דבר שלא נכון לעשותו.

לכן שאלתי לשר רמון: ראשית, האם אין כאן היבטים משפטיים של הגבלת חוק השבות? שנית, האם אינך חושב שדיון ציבורי בנושא זה ראוי יותר מקבלת החלטה בצוות של שלושה מנכ"לים? תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. תשובתו של שר הבריאות חיים רמון, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

לשאלתה של חברת הכנסת דיין, קודם אני רוצה שיהיה ברור: אין 9,000 חולי איידס ונשאי איידס במדינת ישראל. אני מציע לכולם לדבוק במספרים האמיתיים. יש דבר טוב בישראל – מה לעשות – והוא שמספר הנשאים הוא מהנמוכים בעולם, לפי כל בדיקה ולפי כל פרמטר. גם אם ניקח את כל מקדמי הסטטיסטיקה ונכפיל אותם ונשלש אותם, אם נגיע ל-3,000 נשאים, זה יהיה מספר מוגזם, כך שאני מבקש שזה יהיה ברור. על-פי הפרסומים של ארגון הבריאות העולמי, מספר הנשאים אצלנו הוא מהנמוכים בעולם. אינני רוצה להביא כרגע את הנתונים. כבר הבאתי אותם לכנסת.

מדי חודש בחודשו, מאז אני בתפקיד, אנחנו מפרסמים את המספרים, כי כאשר נכנסתי לתפקידי הודיעו שמנסים להסתיר את מספר החולים שיש, וכל הסיפורים האלה. את כל המידע הזה מסרנו, ועשינו דבר חריג, גם בנושא העדה האתיופית – גם שם הוכחו שמספר הנשאים נמוך ביחס לקיים ברוב ארצות אירופה, נכון, מעט מעל הממוצע הישראלי. כך שאני מציע לדבוק בנקודה הזאת.

שנית, יש סודיות רפואית באשר למי שהוא נשא איידס, ומי לא, ולכן איש אינו יודע מי נשא או מי איננו נשא איידס, פרט לקרובי המשפחה, כך שהסכנה שעליה את מדברת איננה קיימת.

אני רוצה להתייחס לשאלתו של חבר הכנסת גור. חבל שהשתרבבו לזה נימות פוליטיות. כל העניין שאני דן בו היום, כולו תוצרת של הממשלה שאתה שירתת בה כסגן שר. העניין עבר, התגלגל והגיע לשולחני, מה לעשות, ואנחנו צריכים להתמודד אתו. פה אני אגן על הממשלה הקודמת, דבר שלא עשה סגן השר לשעבר, שהוא חלק מאותה ממשלה, ואומר שגם הממשלה הקודמת לא העלתה על דעתה לפגוע בעלייה מארצות מצוקה, וודאי שזה לא עלה על דעת המנכ"לים.

השאלה שהתעוררה היא, מה עושים עם נשאים, לא עם חולים. חולים, על-פי החוק, לא ניתן להם לעלות לארץ, כמו שעולים מארצות המערב שחולים במחלה מרשימה מסוימת של מחלות, לא

מאפשרים להם לעלות. הדבר נעשה על-פי החוק, על-פי התקנון, וכך זה במשך שנים. השאלה היא, מה קורה עם נשא איידס, שאיננו חולה היום, אבל על-פי מה שאנחנו יודעים, אין ספק שהוא יהיה חולה בעתיד. ואז הוועדה הזאת החליטה מה שהחליטה אך ורק לגבי עולים מהמערב.

אחרי כל הדברים שאמרתי, אנחנו נבדוק את המשמעויות הציבוריות של התקנה הזאת, גם מהבחינה הסמלית, ונבדוק את מידת המגבלות והיקף המגבלות, לרבות מה שנאמר על תיירים וכדומה. אני חושב שהידיעות היו לא-נכונות. אני בדקתי ומצאתי, שלגבי תיירים דובר רק על תיירים שנשארים תקופה ארוכה בארץ.

אני רוצה רק לחזור ולומר עוד, שלפני שהתקנה הזאת תיכנס לתוקפה היא תיבדק על-ידי שרי הקליטה, הפנים והבריאות, ואם תהיה החלטה שיש לה משמעות ציבורית, כפי שאמר חבר הכנסת לוי, אין ספק שהכנסת תידרש לה בצורה זו או אחרת.

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לשאילתא בעל-פה מס' 36, של חבר הכנסת זאב בנימין בגין, שהופנתה אל ראש הממשלה וישיב עליה השר חיים רמון. בבקשה, חבר הכנסת בגין.

הצוות לביטחון לאומי

זאב בנימין בגין (הליכוד):

בתאריך 31 באוקטובר 1992 הופסקה עבודתם של חברי הצוות לביטחון לאומי, שהוקם והופעל על-ידי ראש הממשלה יצחק שמיר על-פי חוק-יסוד: הממשלה. הצוות הורכב מבעלי מקצוע ברמה גבוהה, נעדרי פנייה פוליטית, וחבריו עסקו בנושאים חשובים, ארוכי-טווח, בתחום הביטחון הלאומי.

בשבוע שעבר מונה צוות חדש, ונמסר כי יעסוק בתגובות מהירות בנושאים שעל סדר-היום, וכי יהיה כפוף גם למנהל הכללי של משרד ראש הממשלה.

ברצוני לשאול:

1. מה הן הסיבות להפסקת עבודתם של חברי הצוות הקודם?

2. עקב הסתירה שבין מטלות הצוות החדש וכפיפותו לבין חוק-יסוד: הממשלה, כיצד מתכוון ראש הממשלה לפעול כדי לקיים את החוק?

היו"ר ע' מאור:

תשובה בשם ראש הממשלה ימסור השר חיים רמון.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת בגין, חברי הכנסת, בדיקה שנעשתה על-ידי הנהלת משרד ראש הממשלה העלתה, כי עלות העסקתם של החברים הקודמים בצוות לביטחון לאומי היתה למעלה ממיליון שקל בשנה. הדבר נבע מהיותם עובדי רשויות ממשלתיות שהושאלו לצורך כך למשרד ראש הממשלה על-פי חוזים אישיים, בתנאי שכר החורגים באופן ניכר מהמקובל לגבי עובדי מדינה מן המניין.

עוד העלתה הבדיקה, כי חברי הצוות הקודם שהו תקופות לא מעטות בכנסים ובהשתלמויות בחוץ-לארץ, ותפוקתם היתה שולית ביותר.

2. חברי הצוות החדשים גם הם בעלי מקצוע ברמה גבוהה, והם יעסקו – כפי שקודמיהם היו צריכים לעסוק – בנושאים חשובים ארוכי-טווח. עם זאת, היות כולם עובדי משרד ראש הממשלה תביא לחיסכון ניכר בעלות עבודתם, ותאפשר להם לעבוד במתכונת ממוקדת יותר ועל-פי היעדים הלאומיים שיקבע ראש הממשלה.

חברי הצוות לביטחון לאומי יהיו כפופים בתפקידם זה לראש הממשלה, והם יעבדו תוך קיום מלא של הוראות חוק-יסוד: הממשלה.

היו"ר ע' מאור:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת בגין.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

כבוד השר, התשובה אשר הבאת לכנסת עומדת בסתירה לידיעות שפורסמו ממקורות במשרד ראש הממשלה בסוף השבוע שעבר, ויש לי נטייה ברורה דווקא לקחת ברצינות את הידיעות כפי שהודלפו.

העובדים חברי הצוות הקודם לא במקרה היו גם עובדים ברשויות ממלכתיות אחרות. הם נבחרו מתוך הרשויות האלה, הם היו אנשים בעלי רמה יוצאת מן הכלל, שמותיהם לא פורסמו, ובכוונה; הם עבדו בשקט, ללא פרסומת.

אני רוצה להביא לידיעתך, שהמטלות כפי שפורסמו שיוטלו על חברי הצוות החדש עומדות בכל זאת בסתירה לרעיון המרכזי של החקיקה, כפי שהובאה לכנסת בזמנה.

עבודה בנושאים ארוכי טווח בנושא הביטחון הלאומי עשויה לחסוך עשרות ומאות מיליוני שקלים או דולרים, ולכן אין כל ערך להשוואת העלות של הצוותים, אלא צריך לבחון את התפוקה האמיתית ארוכת-הטווח שלהם. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שואלים נוספים: חבר הכנסת רענן כהן, ואחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית.

רענן כהן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, ביום השני השבוע הגישה הממשלה הצעת תיקון לחוק-יסוד: הממשלה, שמטרתה להרחיב את ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי. ממש ברגע האחרון החליטה הממשלה להסיר את הצעת התיקון.

חבל שראש הממשלה איננו כאן, אבל אולי כבוד השר יוכל להסביר לנו, מה היו שיקולי הממשלה ליזום הצעת תיקון לחוק-יסוד: הממשלה, המגדילה את ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי. אתה יודע שזאת ועדה חשובה, שמספר חבריה מצומצם וקבוע בחוק-יסוד. מה הטעם לשנות את הרכבה מדי פעם? על כך אנחנו עלולים לשלם בנזקים רבים. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני השר, אני מוכרח לומר, שתמוהה בעיני מאוד התשובה שלך על השאילתא של חבר הכנסת בני בגין. אחת מן השתיים; הטענה שלך היתה שהם אנשים שהושאלו ממשרדי ממשלה, והם עולים הרבה כסף והתפוקה שלהם נמוכה. ואני שואל: האם באמת יעלה על הדעת, שכל חברי הצוות, ללא יוצא מן הכלל, אינם ראויים להמשיך לעבוד בצוות? אילו הוצאתם שלושה-ארבעה והחלפתם אותם בחדשים, כי אז הייתי אומר: ניחא, זו ממשלה חדשה, היא מרעננת, מכניסה אנשים חדשים, אבל יש המשכיות עם הצוות הקודם. האם באמת כולם, ללא יוצא מן הכלל, אף לא אחד מהם ראוי להמשיך לתפקד בצוות?

אני מוכרח לומר, שמוזר מאוד בעיני הדבר, ואני חושש שלא טובת העניין עומדת לנגד עיני מי שהחליט להפסיק את עבודתם.

אני מבקש שראש הממשלה יבדוק מחדש את החלטתו, ואולי ראוי שהוא יחזור בו מהחלטה הזאת, שהיא החלטה מטופשת.

היו"ר ע' מאור:

השר חיים רמון ישיב בשם ראש הממשלה.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, מה שתמוה בעיני הוא התגובה על החלטה של ראש הממשלה על דפוסי עבודתו על-פי חוק. ראש הממשלה הקודם חשב שהוא רוצה לקבץ את הצוות בצורה מסוימת, ואיש לא הפריע לו. הוא חשב שהם צריכים לעבוד בחוזים אישיים, הוא חשב שהם צריכים לבוא מכל מיני משרדי ממשלה ולעבוד בצורה מסוימת. אני שמח שדרכי עבודתו של ראש הממשלה הנוכחי שונות גם בתחום הזה, בצורה ניכרת, מדרכי העבודה של ראש הממשלה שקדם לו. הוא רוצה שבצוות שהוא מקים יהיו חלק מעובדי המשרד, יהיו תחת ידו, הוא יוכל להנחות אותם יום-יום, והם לא יהיו מין פלנטה שמחוץ למשרד.

מה פסול בזה, כל עוד ראש הממשלה מודיע, ואני קראתי את התשובה: תוך קיום מלא של הוראות חוק-יסוד: הממשלה? זה אותו חוק חשוב שאתה, חבר הכנסת בגין, יזמת בכנסת הקודמת, וכולנו תמכנו בו. מה פסול בכך? והאנשים הם עובדי משרד ראש הממשלה.

אני מניח שהצוות הקודם, על-פי אופיו, לא בנוי לעבוד בדרך שראש הממשלה הנוכחי החליט לעבוד, ואני מבקש לתת את חופש הפעולה לראש הממשלה, בלי לערער על כך. אין שם מינויים פוליטיים-מפלגתיים, כמו שאתם מנסים לרמוז. יש מינויים של אנשים טובים עם רקע מקצועי הולם, אשר בהחלט יכולים לתת את התפוקה על-פי החוק שראש הממשלה עצמו רוצה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

כבוד השר, מה לראש ענף בקרה ולאסטרטגיה ארוכת טווח? מה ליועץ משפטי ולאסטרטגיה ארוכת טווח?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת בגין, בבקשה לאפשר לשר לסיים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

תבדוק את אנשי הצוות ואת המטלות שהמנכ"ל, לא ראש הממשלה, הטיל עליהם. תראה את המציאות. זו הפעלה לא על-ידי ראש הממשלה, אלא על-ידי המנכ"ל.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני חבר הכנסת בגין, אתה אמרת שאתה ניזון מידיעות בעיתונות, ולכן אני מציע לך שתבדוק את המקור הזה. מי כמוך יודע כמה פעמים בימי חיך נתקלת אתה בידיעות בעיתונות שבינן לבין מה שקורה באמת לא היה אפילו דמיון וכל קשר. אני פירטתי את מה שאמרתי. זו המציאות, לא כפי שקראת עליה בעיתון אלא כפי שהיא מתקיימת במשרד ראש הממשלה לגבי תפעול הצוותים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

האם יש ענף בקרה בצוות?

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא יכול לענות.

אני רוצה לענות לחבר הכנסת רענן כהן. הוא חרג קצת מנושא השאלה.

היו"ר ע' מאור:

בקצרה.

שר הבריאות ח' רמון:

מאוד בקצרה, גברתי. מכיוון שהממשלה לא הביאה את החוק, ומי שאמור היה להביא את החוק לא ניתנה לו ההזדמנות לעלות על הדוכן ולנמק למה, אני משוכנע שברגע שהממשלה תביא את החוק לדין בכנסת כל התשובות על שאלותיך תינתנה על-ידי נציג הממשלה בדיון. תודה.

רענן כהן (העבודה):

אתה נציג הממשלה

שר הבריאות ח' רמון:

לא בדיון הזה ולא בחוק הזה.

היו"ר ע' מאור:

בזה תם תור השאלות בעל-פה.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה לדוכן את השר רמון להשיב בשם ראש הממשלה על שאלתא של חבר הכנסת דוד מגן. בבקשה.

קריאה:

הוא איננו.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מגן אינו באולם? בשביל הפרוטוקול, השר רמון, אתה צריך לעלות לדוכן. זו נשמת התקנון והפרוטוקול.

חבר הכנסת דוד מגן איננו באולם. אם כן, התשובה עוברת לפרוטוקול. תודה.

סגני שרים

חבר הכנסת ד' מגן שאל את ראש הממשלה

ביום ג' באב התשנ"ב (2 באוגוסט 1992):

לאחרונה הבעת את תמיכתך הנלהבת ברעיונות הגנזים בחוק-יסוד: הממשלה.

בסעיף 37 של החוק נאמר, כי "מספר סגני השרים לא יעלה על שישה".

ברצוני לשאול:

1. כמה סגני שרים יכהנו בממשלה שבראשותך?

2. באילו משרדים הם יכהנו?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בממשלה זו מכהנים 11 סגני שרים.

2. המשרדים שבהם מכהנים סגני השרים הם משרד החוץ, משרד ראש הממשלה, משרד החינוך והתרבות, משרד הביטחון, משרד הבינוי והשיכון, משרד החקלאות, משרד התעשייה והמסחר, משרד הבריאות ומשרד האוצר.

הצעה לסדר-היום

גזענות בגרמניה

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום. הסעיף הראשון בסדר-היום: גזענות בגרמניה. אני מזמין את חבר הכנסת עובדיה עלי.

רחבעם זאבי (מולדת):

מי השר המשיב?

היו"ר ד' שילנסקי:

סגן שר החוץ.

מאיר שטרית (הליכוד):

אנחנו מבולבלים מרוב סגני שרים.

היו"ר ד' שילנסקי:

זה תואם את התקנון.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, במלאות 50 שנה לוועידת-ואנזה פרסם "דר שפיגל" משאל דעת קהל שתוצאותיו חוסות בצלה הכבד של האנטישמיות הגרמנית, שלא די בכך שלא פגה כליל בחלוף העתים, אלא שהולכת היא ומתעצמת שוב דווקא בעצם הימים הללו.

באותו משאל השיבו יותר משליש מן הנשאלים, כי "גם היהודים עצמם אשמים בשנאה כלפיהם וברדיפות שידעו". ועוד 36% מן הגרמנים הנשאלים השיבו, כי "ליהודים השפעה רבה מדי בעולם".

פתחתי באזכור נתונים אלה כדי להצביע על הלכי מחשבה מעוותים אלה ועל שורשיהם האמיתיים של מעשיהם הנפשעים של הניאו-נאצים ומגולחי הראש למיניהם שהרימו ראש בגרמניה והחלו לפרוע ביהודים ובזרים החיים ביניהם.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אל לנו להקל ראש בהתרחשויות בגרמניה, שכן אין מדובר במיעוט מבוטל וביחידים. אומנם, נכון הוא שאלה הפוגעים ואלה השולחים אש במעונות הזרים ואלה המכים באלות ובשרשרות אינם רבבות, אך אלה העומדים וצופים בהישפך הדם ואלה המריעים ומוחאים כף – מספרם גדול, גדול מאוד.

אדוני היושב-ראש, יש תורות הגורסות, שהרייך השלישי היה מפעלו של איש אחד, איש שרימה עם שלם והוליכו שולל, והובילו אל שואה גדולה. ויש תורות האומרות, כי הנאציזם היה תאונה שנתארעה בשל נסיבות מיוחדות וביניהן המשבר הכלכלי, תאונה מצערת וקשה שהיתה ולא תשוב להיות. תורות שקריות אלו הן מפלטם של אלה המבקשים להינקות מאשמה ומרגשי אחריות, והן נחלתם של אלה המבקשים להסיר אחריות מן העם הגרמני ומאלה שהביאו שואה על עמנו וחורבן על אירופה כולה. תורות שקריות אלה הן המסד שעליו מתפתח ומתרחב הנאציזם של היום.

ההווה המתקדם יונק משורשי העבר, שכן האמת היא אחרת: ההיטלרזם והנאציזם של אז כמו הפאשיזם הגרמני שמתפתח היום הם תופעה חברתית רחבה ומושרשת בעם הגרמני, הצומחת מתוך מבנים ודפוסים פוליטיים, כלכליים ופסיכולוגיים, שהעם הגרמני חי בהם והפנימם במרוצת ההיסטוריה שלו. מבנים אלה לא צצו יש מאין בשנת 1933, כמו שהם לא נעלמו בשנת 1945. הזוועה שיצאה מתוך דפוסים אלה צריכה וחייבת לחדד את רגישותנו למתרחש בגרמניה של היום ולתהליכים המואצים המובילים לצמיחתו המחודשת של הנאציזם בגרמניה של היום.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אומנם ההיסטוריה אינה חוזרת על עצמה ומה שהיה לא הוא שיהיה, לפחות מבחינתנו כיהודים, שכן כיום מדינתנו חיה וקיימת והסכנה אינה לפתחנו כעם. אך אנו, ששרדנו מן השואה, חובה כפולה מוטלת עלינו לזעוק ולהתריע כנגד המעשים הנפשעים הללו – וזאת אני עושה כאן.

אני קורא מכאן לממשלת גרמניה לקום ולעשות מעשה, שכן בנפשה הדבר. וכבר עמוס עוז אמר להם לגרמנים בקבלו מידיהם את הפרס בפרנקפורט, שאת עצמם הם צריכים להציל מידי הניאו-נאצים.

על ממשלת גרמניה להעמיד את הנושא בראש סולם הקדימות שלה ולא לטאטא אותו אל מתחת לשטיח, והדבר צריך שיעשה בדרכים שונות, ובעיקר בדרך החינוך ובהסברה.

ואסיים בקטע מתוך שירו של המשורר הגרמני גינתר גראס שעניינו הוא ענייננו, וכך הוא אומר לבני עמו: "כדי לחלץ ולפלוט את הרקב – – – צריך לפתוח את הפה. בואו נפתח את הפה, את שיני הזהב הרעות ששיברנו ועקרנו למתים נמסור באשנב".

זה הסוד, זו הדרך. הגרמנים צריכים לפתוח את פיהם ולחנך ולזעוק על מנת להוציא את הרקב.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי. חברי הכנסת, ארשה לעצמי להגיד שאני חש סיפוק. בדרך כלל את נושא השואה והגזענות היו מעלים בכנסת ניצולי השואה שהם חברי הכנסת. והיום אני רואה תופעה, שגם הדור השני, דור ההמשך, כל המשתתפים היום בדיון בנושא זה הם כאלה שלא חוו על בשרם את השואה. עובדיה עלי הוא יוצא עירק, וזה מראה שהשואה היא של העם כולו.

הצעה לסדר-היום

התחדשות הניאו-נאציזם ועלייתו בגרמניה

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין את חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, שנולדה זמן קצר אחרי השואה, בדרך לארץ-ישראל. היא מסמלת את השואה והתקומה, ונושאת אתה מיום היוולדה את הכאב האיום של השואה. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, בבקשה, הצעה לסדר-היום מס' 299.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בלילה שבין 9 ל-10 בנובמבר 1938, לפני 54 שנים, התרחש בקרב יהודי גרמניה ואוסטריה פוגרום, שזכה מעל דפי ההיסטוריה לכינוי "ליל הבדולח". לילה זה היה שיא חדש בתחילתה של תקופה נוראה, יותר מכל מה שידע העם היהודי קודם לכן, למן ימי ראשית הופעתו עלי אדמות.

בלילה זה, בין 9 ל-10 בנובמבר 1938, נגזר למוות דינם של מיליוני בני עמנו, ובהם כל בני משפחתו של אבי, משה פרקש, זיכרונו לברכה: אמו, אביו, אשתו הראשונה, שני ילדיו הקטנים, אחיו ואחיותיו. כל בני משפחתו נכחדו, עלו השמימה בארובות אושוויץ העשנות.

אבי, אוד מוצל, אשר נותר כענף בודד מעץ עבות, קשר גורלו בגורלה של אמי – מרגרטה צוטריין, ניצולת אושוויץ, שלד אדם מהלך, שרידה של משפחה ענפה; שני שברי אדם אשר גמרו אומר בלבם לשקם את ההריסות, לנחם איש את רעהו בסבלם ולהקים בית בישראל.

היום, בציון יום השנה ל"ליל הבדולח" בכנסת ישראל, ניצבת אני כאן בפניכם – כבת הדור השני לשואה ולגבורה, מציגה אני בפניכם את מה שכונה בפי הגרמנים "הטלאי הצהוב", או "הכוכב הצהוב".

אדוני היושב-ראש, את המגן-דוד הצהוב הזה עונדת אני בגאוה על דש בגדי כאן ועכשיו בכנסת ישראל, כאות הזדהות עם כל בני משפחת אבי וכל בני משפחת אמי ושאר בני עמנו, אשר ענדו אותה ולא זכו לגאולה.

ב-7 בחודש מאי 1945, בתום שבע שנים נוראות, שבע שנים שאין די בלשון בני אנוש כדי לתאר את התופת והייסורים שהיו מנת חלקם של בני עמנו במהלכן, נכנעה גרמניה הנאצית בפני צבאות בעלות הברית. מבעד לעשן הקרב המתפוגג צצה, עלתה ונחשפה הנוראה שבזוועות שאותן ידעה האנושות מעודה. עמנו, העם היהודי, שדפי ההיסטוריה האנושית מלאים וגדושים בסבלותיו ובתלאותיו, היה גם הפעם קורבנה העיקרי של הזוועה הנוראה, שכל כולה יציר כפי אנוש. גם הפעם שילם העם היהודי את מחירה הנורא של הזוועה, שעה שכל העולם עומד מנגד ושותק. התשלום שבו נשא העם היהודי היה כבד מנשוא. הוא שילם בחייו, ברכושו, בזכויותיו ובכבודו.

שארית הפליטה נותרה כחומר דל ומיוסר, שריד ופליט, נצר לאילן מפואר ועתיק יומין, שנכרת בידי האומה הגרמנית; היא התקבצה ובה לארץ-ישראל כשהיא נושאת בנפשה ועל גופה אותה צלקת נוראה הממאנת להתאחות. "לא עוד", נשבענו לעצמנו, מחויבים לזכר אחינו ואחיותינו ולעתידי בנינו ובנותינו – "לא עוד".

אדוני היושב-ראש, הנטל שאנו נושאים על כתפינו כבד מנשוא. אין אנו מחויבים רק שלא לשכוח. מחויבים אנו להרבה יותר מכך. מחויבים אנו לזכור ולהזכיר, מחויבים אנו לעמוד על המשמר, מתוך דאגה לשלום אחינו באשר הם.

עתה, כך דומה, הגיעה העת. גילויי האנטישמיות, כפי שהם באים לידי ביטוי באירופה ובעיקר בגרמניה, הולכים ותופסים תאוצה, עד כי יש בהם כדי לעורר נשכחות וכדי לעורר דאגה כבדה בלבנו לגורל הצפוי לאחינו, אם לא נעשה מעשה.

הגם שבגילויי האנטישמיות הרווחים כיום בגרמניה יש כדי לעורר דאגה רבה, הרי שדאגה רבה עוד יותר מעוררת תגובתם הצוננת והפושרת של השלטונות באירופה ככלל ובגרמניה בפרט, לנוכח המתרחש. תגובה צוננת זו עלולה להתפרש כהסכמה שבשתיקה, והתוצאה המתבקשת תהא הסלמה, שאת סופה לא ניתן לצפות.

במהלך חודש נובמבר השנה עתידה להתקיים בשטוקהולם שבשבדיה ועידה, שעניינה הכחשת השואה; היא מכונה בשם: "ועידה עולמית אנטי-ציונית". בוועידה זו עתידים לקחת חלק מכחישי השואה, חוקרים מרחבי תבל, ובהם רובר פוריסון מצרפת, דייוויד אירווינג מאנגליה, לואיס פאדהאן ופרד לייכטנר מארצות-הברית, נציגי הארגון "פמיאט" מרוסיה ועוד.

מיותר לציין, כי למעט אישים בודדים, כגון חבר הפרלמנט השבדי האכאן הולמברג, אין איש נוקט צעדים של ממש בניסיון למנוע את קיומה של ועידה זו. המצער מכול הוא, שגם ישראל עצמה שותפה לאוזלת היד הכלל-עולמית הזאת, בה בשעה שאנו, הנמנים עם שארית הפליטה, מחויבים לפעול כנגד אירועים כגון זה, כי בנפשנו הם.

ארגון דור ההמשך למורשת השואה והגבורה, שאני נמנית עם חבריו, יזם וקיים השבוע, ביום 9 בנובמבר, הפגנה מול השגרירות הגרמנית. בהפגנה השתתפו מאות בני נוער, והובעה בה מחאה חריפה כנגד גילויי האנטישמיות ההולכים וגוברים. בפגישה שקיימנו בשגרירות הגרמנית, לאחר ההפגנה, העברנו את המסר החד-משמעי ואת דרישתנו להוציא אל מחוץ לחוק את כל התנועות הניאו-נאציות ולהחמיר בענישה נגדן.

העובדה, שלא זו בלבד שאיננו פועלים ועושים די בנדון, אלא שבקרוב בני עמנו ומתוכנו קמו קולות זרים ומנוכרים, יש בה כדי להדיר שינה מעינינו. דווקא ממשד החינוך, דווקא מהמשרד שהחינוך והמורשת אמורים להיות התשתית הבסיסית להצדקת קיומו, דווקא ממנו קמה ועלתה הקריאה להתכופף, להצניע את עצם קיומנו ולהימנע ממעשים העלולים, לטענת שרת החינוך, לעורר את חמתם של הגויים עלינו.

אדוני היושב-ראש, האם עלינו לחיות את חיינו מתוך התנצלות מתמדת על עצם קיומנו? האם עלינו להבליג? האם עלינו לחזות במתרחש בשתיקה ולייחל כי הרעה תחלוף מאליה? האם עלינו להשלים עם קריאותיה הזרות והמנוכרות של שרת החינוך? האם ברוח דבריה עלינו לחנך את בנינו ובנותינו?

התשובה, אדוני היושב-ראש, התשובה על כל אלה היא: לא, לא. אל לנו לחיות את חיינו תוך התנצלות מתמדת על עצם קיומנו. אל לנו לשתוק לנוכח המתרחש, מכיוון שמניסיונו, ניסיון העבר,

למדנו, שטיבן של הרעות הוא שאין הן חולפות מאליהן. לא, אל לנו להשלים עם הכרזותיה של שרת החינוך, ואסור לנו בתכלית האיסור לחנך את בנינו ובנותינו ברוח תפיסתה.

צר לי מאוד על העובדה שהפוליטיקה מחלחלת גם אל תוך אותם תחומים שהם בנפשנו ולגביהם יש הסכמה לאומית רחבה ביותר. אולם, צר לי הרבה יותר על כך, שאנו מקלים ראש בתופעות האנטישמיות המתחדשות ביתר שאת, ודווקא אנו, למודי הניסיון, הנושאים על גופנו ובנפשנו את צלקות אירועי העבר, דווקא אנו מחרישים, ודווקא מתוכנו נשמעת קריאה להרכין ראש, להיעלם.

המצוקה הכלכלית שבה נתונה מזרח-אירופה, לרבות גרמניה המזרחית, איחוד שתי הגרמניות והקשיים הכלכליים המלווים תהליך זה, כל אלו הם אירועים, שניסיון העבר כבר הורנו כי יש בהם כדי לתרום לצמיחת האנטישמיות עד כדי סיכון נפשם של אחינו המתגוררים באירופה ובעולם כולו.

אם לא נשמיע קולנו ברמה, אם לא נתריע ונזעיק את דעת הקהל העולמית, ועכשיו, אנו עתידים לגלות כי איחרנו את המועד. אסור לנו לאחר את המועד, כי בנפשנו הוא.

אדוני היושב-ראש, כאן, מעל דוכן זה, אני קוראת לחברי הבית הזה להסמיך את המשלחת הבין-פרלמנטרית ישראל-גרמניה להביא את דבר הבית הזה ואת דבר העם היהודי כולו לפרלמנט הגרמני ולפנות לכלל בתי-המחוקקים באירופה בקריאה, כי יפעלו למניעת הסחף האנטישמי המתרחש בעצם ימים אלו.

אנו, חברי הבית הזה, חייבים לתבוע ולעשות כל שלאל ידנו על מנת להביא את בתי-המחוקקים ברחבי אירופה לידי חקיקה שתוציא אל מחוץ לחוק את כל הארגונים שחרתו על דגלם את עקרונות האנטישמיות. כמו כן, יש לעודד את בתי-המחוקקים באירופה להילחם בתופעת הכחשת השואה והשימוש הזר בסמלי השואה ובמונחיה, שימוש שיש בו כדי לפגוע קשות ברגשות ניצולי השואה ובני העם היהודי כולו.

אשר על כן, מבקשת אני, אדוני היושב-ראש, להביא נושא גורלי זה לדיון במליאה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ על דבריה המאירים, המרגשים והנוגעים ללב.

חברי הכנסת, רשימת המשתתפים בדיון הזה לא נקבעה מראש על-ידי יושב-ראש הכנסת אלא לפי חברי הכנסת שהגישו את ההצעות לסדר-היום. מתברר שההצעות לסדר-היום הוגשו על-ידי מגוון של חברי כנסת מסיעות שונות. זה מראה שהכנסת מאוחדת כולה בנושא השואה.

הצעה לסדר-היום
יום השנה ל"ליל הבדולח"

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין את חבר הכנסת דוד-דדי צוקר לשאת את דברו, בהצעה לסדר-היום מס' 337. חבר הכנסת דדי צוקר הוא המשך של שושלת. אמו היא שריד יחיד ממשפחה ענפה וגדולה שכולה הושמדה בתקופת השואה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תודה רבה לך על דברי הפתיחה.

לפני שאגש לדברי בנושא שהעליתי אני רוצה להביע את צערי העמוק, את אכזבתי, על קטע בדבריה של חברת הכנסת שקדמה לי. סהדי במרומים, אינני יודע מדוע היה צורך לשלב גם היום ויכוח לגיטימי חשוב שמנהלים עם שרת החינוך. אלוהים יודע למה צריך לעשות את זה.

ה-KRISTALLNACHT, הלילה הזה, בין שאר הדברים, פתח את הדרך שסופה היה אושוויץ. ה-KRISTALLNACHT איננו רק סיפור אישי. הוא סיפור אישי של מאות אלפי יהודים ומיליוני גרמנים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

ברשותך, חבר הכנסת צוקר, אני מבקש שלא תשתמש בביטוי KRISTALLNACHT, אלא בביטוי "ליל הבדולח".

היו"ר ד' שילנסקי:

אולי תרים את קולך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני מבקש שנשתמש בשפה העברית לגבי "ליל הבדולח" ולא בשפה הגרמנית.

דוד צוקר (מרצ):

אני מקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

דוד צוקר (מרצ):

הלילה הזה, "ליל הבדולח", כפי שאמרתי, קרע את הדרך ופתח את הדרך שהסתיימה בכבשנים של אושוויץ. זה כמובן גם הסיפור האישי של מאות אלפי יהודים. זה גם הסיפור של מיליוני גרמנים, אבל זה הסיפור הנורא של התרבות המערבית גם כן שנגלתה באחד מן הרגעים הקשים ביותר שלה, הנוראים ביותר שלה.

זהו כמובן גם סיפורו של הקורבן, סיפורו של העם היהודי שהפך לקורבן יותר מאי-פעם. זהו כאמור לא רק סיפורנו אלא סיפורה של תרבות שלמה שנכשלה, שכשלה, שקרסה.

הלילה הזה, "ליל הבדולח", לא היה תאונה היסטורית; אין מדובר בתאונה. אין מדובר במקריות. שרפת בתי-הכנסת ונצנוצי הזכוכית שנתנו ללילה הזה את שמו לא היו מתרחשים והבעירה לא היתה פורצת לולא רקע שהכשיר אנשים, שהכשיר אומה, שהכשיר תרבות שלמה, שהכשיר שיטה מלאה, והפך לאפשרי את הפזיזה, את הביזה, את האימה שהסתיימה באושוויץ. זה איננו סיפור של אספסוף; לא להקל ראש בעניין. אם זה רק סיפורו של האספסוף הרי זה סיפור קל יחסית. השיטה כולה, שיטה שלמה, תרבות שלמה הפכה את זה למותר, הפכה את העניין הזה לאפשרי.

והרי מדובר לא בשרפה בידם של פוחחים אלא בשיטה; השרפה כשיטה, הניפוץ כשיטה במערכת שלמה שהכשירה את עצמה והכינה את עצמה לקראת טרבלינקה.

התאריך הזה, אותו תאריך ממש, כמה אופטימי, הוא גם יום נפילתה של החומה בברלין. קריסה אחרת, נפילה אחרת של חומה שבאחת קרעה צוהר לדרור, לחופש, לזכויות האדם, לדמוקרטיזציה של חברה שלמה, באותו יום עצמו. אותה חברה נגועה היתה מסוגלת גם להעביר את מזרח-גרמניה לעידן הדמוקרטי.

גם היום נתונה גרמניה, כמו התרבות המערבית כולה, במאבק בגזענות.

אני מציע לכולנו, בכל ויכוח, בכל דיון להיזהר, להתרחק, להימנע ולהסתייג מן ההשוואה הישירה בין מה שהתרחש אז ושם לבין מה שמתרחש בכל מקום אחר ובכל זמן אחר.

מי שמבקש להשאיר בקדושתו את האירוע ההוא, מי שמבקש להשאיר בקדושתם את הקורבנות ההם ולהפוך את האירוע כולו, את עשר השנים הללו של גרמניה, לעניין ייחודי, מובדל, נפרד מן ההיסטוריה האנושית כולה, עליו להיזהר מן ההשוואות. אני אומר לרבים וטובים ולרבים ורעים להיזהר מן ההשוואה, להרחיק את עצמנו על מנת לשמר את מה שקרה שם, את מה שהתרחש באירופה ולהגדירו כנבדל, כמיוחד וכאחר.

יש רק ללמוד מן ההיסטוריה ההיא. יש רק אולי להפיק לקחים, אולי, אולם יש להיזהר מן ההשוואה, מן ההדמיה ומן הדמיון.

היום אירופה כולה נתונה במאבק בנגיף הזה של שנאת הזר, נגיף קטלני, נגיף שעלול להיות סופני לכל חברה. זה איננו – כך אני מקווה, כך אני רוצה להאמין – אותו מאבק של שנות ה-30; כך הייתי רוצה להאמין. הייתי רוצה להאמין שאותו אירוע של שנות ה-30 ואמצע שנות ה-40 באירופה היה באמת נבדל וייחודי וסטייה מן ההיסטוריה האנושית.

אבל אחרי שאמרתי את זה, גם מה שקורה היום חמור, חריף מעורר בהלה.

ומסתבר שהתרבות המערבית, שגם אנחנו חלק ממנה, התרבות הליברלית, לא מצאה עוד דרך לחסן את כל החברות כל הזמן נגד הנגיף הקטלני הזה; שכן המשטמה לזר והבוז לחלש והשנאה והניכור מן השונה, מסתבר, אינם פוסחים על שום חברה. וצריך ללמד וצריך ללמוד על גרמניה אז ועכשיו, כי זהו החלק העיקרי של השיעור של כל בן התרבות המערבית, של כל בן לגזע האנושי. זהו החלק העיקרי של הלמידה, המוטלת על כולנו.

ואולם יש גם לקח שאיננו אך ורק גרמני, יש גם לקח כללי-אוניברסלי מן ההתעוררות הזאת של ה-SKINHEADS בגרמניה ובמקומות אחרים. זה איננו – צריך להודות – זה איננו אירוע ייחודי רק למקום אחד.

ועלינו, קודם כול כבניהם של הקורבנות, קודם כול כקורבן, נוסף על נטל הזיכרון וחובת ההזכרה, יש גם אחריות גדולה יותר מכלל אחד אחר, כי לקורבן אחריות גדולה יותר ללקחים לעתיד מאשר לכל אחד אחר, כמי שעל גבו נחרצו השנאה והמשטמה לזר. אין אותנטי, אין חזק, ואין מי שיש תוקף משמעותי יותר, עמוק יותר, ללקחים שלו לעתיד מאשר לקורבן – ובמקרה זה לנו, בניהם, ממשכיהם של הקורבנות.

אנחנו צריכים ללמוד מן ההיסטוריה, אנחנו צריכים ללמד על ההיסטוריה. אנחנו צריכים לזכור, שהנגיף ההוא של משטמה לזר, כל אחד מאתנו, כל חברה, חשופים לו. כולנו נושאי הנגיף, לכולנו ולשום חברה אין עדיין תרכיב שיגף, שינצח, שיביס את הנגיף הזה. ורק עם הלקח הזה צריך ללכת כבניהם של קורבנות, לחפש ללא ליאות, גם אם לא נמצא זאת מהר, את התרופה, את התשובה לנגיף הקטלני הזה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד צוקר. סגן שר החוץ, חבר הכנסת יוסי ביילין, ישיב על כל ההצעות לסדר-היום יחדיו.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, אני יושב ושומע את הדיון הזה וחושב לעצמי, שבעצם הדיון הזה הוא הלז של עצם קיומנו. זה אולי אחד הדברים המאחדים אותנו ביותר. אין לנו ויכוח על זה. אין לנו תשובות פוליטיות על זה. אנו מתחלקים יחד בתחושות קשות מאוד מול תופעות, שלרבים מאתנו נדמה היה כאילו חלפו מן העולם, והן חוזרות אלינו כמו מתוך משהו בדיוני לחלוטין, אבל הן אמיתיות מאוד.

אני מוכרח לומר, כמי שגדל בארץ הזאת, הרבה שנים נדמה היה לי, שכל הנושא הזה של האנטישמיות הוא משהו מופשט, איזה דבר שהיה פעם, שהוא לגמרי היסטורי, שלא יחזור, שלא יכול לחזור, שהוא כל כך טיפשי, כל כך אווילי, שאין לו מקום בשום מקום. ועצוב דווקא היום לראות כמה הנושא הזה של האנטישמיות חוזר אל סדר-היום הלאומי, לא רק במקום שיש בו יהודים, אלא אפילו במקום שאין בו יהודים כלל; תופעות שמתרחשות, למשל, ביפן, שבה פורסמו בשנים האחרונות עשרות ספרים אנטישמיים, בלי שהיפנים ראו יהודים רבים.

הופעתן של קבוצות שוליים אלימות, לרבות קבוצות נאו-נאציות, הפכה להיות שכיחה יותר דווקא מראשית שנות ה-80. הקבוצות הללו שמו להן ליעד את ההתנכלות למהגרים שהגיעו לאירופה בכלל ולגרמניה בפרט מארצות העולם השלישי וכן, יותר ויותר, מארצות קומוניסטיות לשעבר. שנאת הזרים הזאת גולשת לעתים קרובות מאוד לאנטישמיות.

איחוד גרמניה בשנת 1989 גרם למשבר כלכלי וחברתי חמור ביותר. על רקע זה התחזק כוחו של הימין הקיצוני על פלגיו, ממפלגת "הרפובליקנים" ועד לניאו-נאצים מוצהרים. כפי שניתן היה לצפות, גילויי שנאת הזרים הזאת לוו בהחרפת הפגיעות בבתי-הכנסת ובאתרים יהודיים.

מאז מהומות רוסטוק באוגוסט 1992 הוחמר המצב, ונמסר על למעלה מ-1,000 אירועים של אלימות ותופעות גזענות כנגד זרים ברחבי גרמניה. בין האירועים הבולטים ניתן לציין את האירועים הבאים: ב-30 באוגוסט 1992 פוצצה אנדרטה יהודית לזכר קורבנות השואה בברלין; ב-25 בספטמבר 1992 נשרף בית, ששימש כמשכן המוזיאון היהודי לזכר אסירי מחנה הריכוז זקסנהאוזן, ימים מספר לאחר ביקורו של ראש הממשלה רבין במקום; ב-7 באוקטובר 1992 חולל בית-הקברות היהודי בקרלסרוהה. מצבות נותצו וכתובות נאצה צוירו על הקברים; ב-20 באוקטובר הוצת מחנה הריכוז רוונסברוק.

קיומו של הדיון היום בכנסת, רק יומיים לאחר יום השנה ה-54 לציון אירועי "ליל הבדולח", יש בו הרבה סמליות, כפי שכבר נאמר כאן. גם אני מצטער על דברים שנשזרו בו, דברי פולמוס מפלגתיים, שאין מקומם בדיון מסוג זה.

מדינת ישראל לא יכולה לשקוט נוכח ההתעוררות המחודשת של גל הגזענות והאנטישמיות. ראש הממשלה התריע במהלך ביקורו בגרמניה על הסכנה שבהתגברות האנטישמיות שם. במקביל הנחה משרד החוץ את שגרירנו בבון ונציגים דיפלומטיים נוספים למחות ולהתריע על החרפת המצב.

בתגובה יזמה צמרת השלטון הגרמני שורה של צעדי הזדהות עם הקהילה היהודית. שר החוץ הגרמני קינקל בא לאתר שהוצת בזקסנהאוזן כדי להביע את מחאתו החרפה וכדי להזדהות עם זכר קורבנות השואה. לאחר חילול בית-הקברות בקרלסרוהה הבטיח שר החוץ קינקל, באיגרת ששלח לשגרירנו בבון, כי האחראים למעשה ייענשו בכל חומרת הדין. נשיא גרמניה, ראש ממשלת גרמניה ויושבת-ראש הבונדסטג, הגברת זיסמוט, הביעו את מחאתם החרפה עקב האירועים.

ב-8 בנובמבר התקיימה בברלין עצרת המונים כנגד הגזענות, והשתתפו בה קרוב ל-200,000 איש ובראשם הנשיא פון-וויצקר והקנצלר קוהל.

שרת החינוך, הגברת אלוני, השתתפה בעצרת מחאה אשר אורגנה על-ידי ממשלות ברנדנבורג וברלין ועל-ידי ארגון-הגג של הקהילות היהודיות בגרמניה. בעצרת השתתפו ראש ממשלת ברנדנבורג, שרים, נציגי מפלגות, אנשי רוח ואינטלקטואלים. בעצרת נכח קהל של 7,000 איש.

ממשלת ישראל ממשיכה לעקוב מקרוב אחר ההתפתחויות הפנימיות בגרמניה והשלכתן על הקהילה היהודית בגרמניה. ממשלת ישראל פועלת, באמצעות נציגיה בגרמניה, בכל המישורים האפשריים על מנת להבטיח שתופעות כגון אלו יטופלו במלוא החומרה.

אני מציע למגישי ההצעות להסתפק בתשובתי. משרד החוץ יעביר את הדברים שנאמרו כאן היום למנהיגי גרמניה, ואני אישית אעשה זאת כבר מחר בפגישות שיהיו לי בבון עם כמה מאישי השלטון.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר החוץ. אני מבקש לדעת, האם המציעים מסתפקים בתשובת השר, או שהם עומדים על דעתם לקיים דיון במליאה בנושא זה. חבר הכנסת דוד צוקר?

דוד צוקר (מרצ):

מה אומר המציע הראשון?

היו"ר ע' עלי:

היות שהמציע הראשון הוא יושב-ראש הישיבה, אני לא חושב שזה מכובד שאני אביע את עמדתי בעניין זה.

דוד צוקר (מרצ):

אם זה יהיה מקובל על שני עמיתי, גם אני אסכים לדיון במליאה.

הי"ר ע' עלי:

חברת הכנסת סלמוביץ, האם את עומדת על כך שיתקיים דיון במליאה?

אסתר סלמוביץ (צומת):

כן.

הי"ר ע' עלי:

אדוני סגן שר החוץ, האם אתה מקבל?

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני מקבל. אין לי שום התנגדות לדיון בנושא במליאה.

הי"ר ע' עלי:

אני מבקש להבהיר, הואיל וחברת הכנסת סלמוביץ עומדת על כך שיתקיים דיון במליאה וסגן שר החוץ מקבל את הפנייה הזאת, אנחנו נקיים הצבעה בעניין זה. מי בעד דיון במליאת הכנסת בשלוש ההצעות?

הצבעה

בעד ההצעה לכלול את הנושאים בסדר-היום – רוב

נגד – אין ההצעה לכלול את הנושאים שהעלו חברי הכנסת ע' עלי, א' סלמוביץ

וד' צוקר בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

פה-אחד הוחלט לקיים דיון במליאת הכנסת בנושא חשוב זה. תודה רבה לסגן שר החוץ. תודה רבה לשני הנואמים האחרים.

הצעה לסדר

היו"ר ע' עלי:

לפני שאנחנו עוברים להמשך סדר-היום, חבר הכנסת אבי יחזקאל ביקש להציע הצעה לסדר. אני מאפשר לך לתמצת את דבריך בנושא זה בדקה אחת. אתה יודע שלפי התקנון אתה צריך לקרוא מהכתב את ההצעה שמסרת לי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברגעים אלה הולך ונרקם מחדל מהסוג שמדינת ישראל אסור לה להרשות אותו. בעוד שעות מספר יתקיים משחק כדורגל בין הנבחרת הלאומית של ישראל לבין נבחרת שבדיה. והנה, מתברר שמפאת החלטה שגויה, חמורה, של ההתאחדות לכדורגל – – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה, חבר הכנסת אבי יחזקאל, התקנון אומר שהצעה לסדר קוראים מהכתב כפי שכתבת לי. נא לקרוא את הדברים. פשוט, אנחנו חייבים לשמור על התקנון.

אברהם יחזקאל (העבודה):

ברגעים אלה נתקבלה החלטה סופית, שלא לשדר את משחק הכדורגל ישראל-שבדיה, וזאת כתוצאה מהחלטה שגויה וחמורה של ההתאחדות לכדורגל. כתוצאה מפניות של מאות חיילים ואזרחים וכתוצאה מחוסר התייחסות והתחשבות בצופים ובמדינת ישראל, הגשתי הצעה דחופה לסדר, על מנת לנסות ברגע זה לזעוק ולכפות על רשות השידור ועל הנהלת ההתאחדות להגיע להסדר לשידור המשחק. אני מבקש לציין, שרשות השידור הסכימה לשלם 50,000 דולר לשידור המשחק, והדבר לא מסתייע.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני מבקש ממך, פעמיים הסברתי לך שיש תקנון כאן בכנסת, וחשוב לשמור על התקנון הזה, וזו בעצם הדרך היחידה לשמור על סדר כלשהו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני מסכים, אדוני היושב-ראש, פשוט ההצעה אצלך ולא אצלי.

היו"ר ע' עלי:

לפי התקנון, הצעה לסדר קוראים בדיוק ככתבה וכלשונה, כפי שהצעת בדף שהגשת לי, ואתה כאן סטית מהכתב פעמים אחדות. אבקש בזאת לסיים. להבא אני מבקש להקפיד על כך. אם אתה לא זוכר את הנוסח, אבקש להזכיר לך מה היה הנוסח.

אני מצפה שקולו של חבר הכנסת אבי יחזקאל יגיע לאוזניהם של הקובעים בדבר, ולא ימנעו צפייה במשחקי הכדורגל. אני מקווה שאכן ייענו לפנייה הזאת, ישדרו את מהלך המשחקים; יש צופים רבים ואוהדים רבים של הכדורגל בארץ, ואני מקווה מאוד שדבריו ייפלו על אוזניים כרויות.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, הדברים הם בשם כולם.

היו"ר ע' עלי:

הוסיף חבר הכנסת צוקר שהדברים הם בשם כולם. אני מקבל את התיקון.

הצעת חוק אזורי ייצור-לייצוא חופשיים, התשנ"ב-1992

(הצעת חבר הכנסת ע' פרץ)

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אנחנו ממשיכים בסדר-היום המונח לפנינו. חבר הכנסת עמיר פרץ יעלה ויבוא ויציג את הצעת חוק ע"א, אזורי ייצור-לייצוא חופשיים, התשנ"ב-1992, וישיב לו סגן שר האוצר. חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה. אני מזכיר לך, שלרשותך יעמדו עשר דקות לנמק את דבריך.

עמיר פרץ (העבודה):

אסתפק בפחות.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מניח את הצעת חוק אזורי ייצור-לייצוא חופשיים בפעם השנייה. בפעם הקודמת הנחתי אותה על שולחן הכנסת השתיים-עשרה, היא עברה קריאה טרומית והתקיימו עליה דיונים מספר בוועדת הכלכלה. הדיונים לא הגיעו לידי סיום עקב הקדמת הבחירות, אך למעשה הצעת החוק היתה בשלה ומוכנה לקריאה ראשונה.

אני נאלץ להתחיל את התהליך כולו מחדש. היום אני שב ומעמיד אותה הצעה להחלטתם של חברי הכנסת. אלא שהיום שונים פני הדברים. היום ההצעה קיבלה תאוצה גדולה, הדברים מקבלים ביטוי משמעותי יותר, גם בגלל המציאות הקשה, של מאות אלפי מובטלים המשוועים למקום עבודה, ואין לנו תשובות, וגם עקב אווירה חדשה, הפותחת אפשרויות רבות והשקעות חדשות ועובדת נוכחותם של קבוצת משקיעים מארצות-הברית, המצהירים ומודיעים שהם מוכנים להשקיע סכום גדול מאוד של 750 מיליון דולר על מנת ליצור מקומות עבודה במדינת ישראל.

אני רוצה להדגיש, הצעתי אינה מתכוונת להתאים את עצמה לרצונותיהם של משקיעים אלה או אחרים. אני שמח על נוכחותם של המשקיעים, מכיוון שזה אילץ את משרד האוצר, את כל הגורמים הנוגעים בדבר, להתכנס ולדון. אלמלא היו כאן, ייתכן מאוד שהצעתי היתה עוברת בלי שאיש היה נותן את דעתו עליה בצורה רצינית. אבל, היום יש משקיעים שהציבו לוח זמנים לממשלה, והם תובעים תשובות בתוך חודש ימים.

אני רוצה להדגיש שוב, אני חושב שכנסת ישראל צריכה לדון בהצעת החוק, לקבוע כל תו וכל פסיק לטובתה של מדינת ישראל לטווח הארוך. לא ייתכן שמדינת ישראל תתאים את עצמה לקבוצה זו או אחרת. אך, עם זאת, ודאי שאין אנו יכולים להתעלם מהעניין הגדול, שהמצב החדש העומד להתהוות מבחינת האפשרויות למשקיעים מעורר עניין, וצריכים לנצל את התקופה הזאת.

רבים מחברי הכנסת שואלים אותי, מה ההצעה הזאת? מה היא טומנת בחובה? מה זה בכלל אזור ייצור-לייצוא חופשי? מה הוא יעשה לנו? מה יהיו חוקי המכס? מה יהיו חוקי המס? מה יהיו חוקי העבודה? מי ישגיח על מי? האם ילד יוכל לעבוד שם? האם מישהו יקבע שם את כללי השכר?

חברי הכנסת, אני רוצה להסביר בשני משפטים. מטרת החוק היא בראש ובראשונה לשחרר את המשקיעים מאותם חבלי מעבר קשים של ביורוקרטיה, שקשה מאוד להתמודד איתה, וגם כל מי שמצהיר שהוא ייצור פקידות חדשה, כללים חדשים – טועה. לא ייתכן בכלל שבטווח הקצר יחשוב מישהו, שאישורים שנדרשו שנתיים כדי לקבל אותם, הרי כבמטה קסם, בגלל החלפת ממשלה, מישהו יצליח לקצר זאת לחודש ימים.

לכן, ההצעה בעיקרה אומרת, שמדינת ישראל תקבע אזורי מסוימים שיהיו משוחררים מכל אותה מחויבות לחוקים בתחומים שהזכרתי. יגיע המשקיע, הנהלת הפארק תצטרך לתת לו בתוך שבוע ימים תשובה אם הוא מפעל המאושר לקום בפארק, כן או לא. בתוך שבוע ימים יוכל משקיע להתחיל

להקים את המפעל שעליו הוא החליט. מרגע שהמשקיע נמצא שם הוא פטור מחוקי המכס של מדינת ישראל, הוא פטור גם מכל חוקי המס של מדינת ישראל למשך 25 שנה.

אומרים: אתה בא ונותן הטבה גדולה כל כך למפעל אחד כאשר מחוץ לגדר יהיו מפעלים אחרים שנאבקים על קיומם בתנאים שונים לגמרי? תיווצר מערכת של עיוותים קשים כל כך בין מפעלים שמקיימים עובדים, מעסיקים עובדים – מה יהיה? תהיה תנועה גדולה של מפעלים קיימים בתוך אותו אזור. מצד אחד ייסגרו מפעלים, מצד שני יקומו מפעלים חדשים? איזו ברכה תצא למדינת ישראל, פרט לעובדה שייסגרו מפעלים מצד זה ומצד זה יקומו אחרים, ומספר העובדים יישאר כפי שהוא?

הניסיון שלנו אומר, שגם כאשר קבענו הטבות, גם כאשר יצרנו עדיפויות, זה לא הוריד כהוא-זה מהיכולת של האזורים החזקים יותר להמשיך ולחזק את עצמם בתעשייה נוספת. לכן, הכלל הראשון הוא, שהאזורים האלה יוקמו באזורי פיתוח א' בלבד.

הכלל השני שאני תובע – אני חושב שהכנסת צריכה לתמוך בעניין הזה – דמותה של מדינת ישראל נבחנת בחוקי העבודה שלה, כיוון שחוקי העבודה שלה אינם מושג כלכלי בלבד. חוק שכר מינימום הוא חוק המגן על כבודו של השכיר במדינת ישראל. חוק שכר מינימום עומד היום על כ-1,300 שקלים. כאשר עובד משתכר שכר מינימום עדיין יש לו סיכוי להשתייך לאותן קבוצות המוגדרות מתחת לקו העוני.

חוקים של העסקת ילדים ונוער הם חוקים שמדינת ישראל אסור לה להתפשר עליהם. אני יודע שיהיה יכוח קשה. יהיו כאלה שיאמרו שצריך לשחרר אותם אזורים גם מחוקי העבודה, ואני אומר שאני לא מרגיש קושי לתת אמצעים כלכליים אחרים למשקיעים, אבל בשום פנים ואופן, שאיש לא ישלה את עצמו, שתחת המעטה של יצירת מקומות עבודה אנחנו ניתן למישהו להקים מחנה עבדים; בשום פנים ואופן.

לכן אני אומר, שאנחנו צריכים לדאוג שהצעת החוק הזאת תעמוד על רגליה, ואם המשקיעים שהגיעו היום חושבים שהאזורים האלה מתאימים להם לפי הכללים שלנו, ייכנסו, בבקשה. אם לא, ימצאו משקיעים אחרים.

ממשרד האוצר פנו אלי וביקשו שנדחה את הדיון היום ונקיים אותו לאחר שהוועדה שהוקמה לבחון את הנושא תקבע את עמדתה. דווקא מפני שאני חושב שהנושא לא צריך להיות קשור בדיונים הנערכים לצורך תשובות לקבוצה מסוימת, אני עומד על דעתי שהדיון יתקיים היום, הכנסת תיתן את דעתה עליו ותכריע בנושא.

אני שמח שוועדת השרים החליטה אתמול לתמוך בנושא. אומנם הוגש ערעור של שר האוצר לממשלה, אבל הגעתי להסכמה עם משרד האוצר שתהיה היום החלטה, שגם האוצר יסכים שנעביר את ההצעה, ואני מקווה שכך גם יודיע סגן שר האוצר. אני לא מוסמך לדבר בשם האוצר, אך ביקשתי, שבשלב זה נגיע להסכמה שאת הדיונים נקיים לא מתוך מאבקים אלא מתוך רצון שתהיה לנו ראייה משותפת לגבי הצורך לקדם פרויקטים לתעסוקה. היושב-ראש מחליט על כך.

היו"ר ע' עלי:

אני מבין שאתה מדבר גם בשם האוצר.

עמיר פרץ (העבודה):

לא, חלילה.

לסיום דברי אני רוצה להדגיש הבדל נוסף בין ההצעה שלי להצעה של המשקיעים: המשקיעים מדברים על איתור אזור אחד בלבד, וזה הגיוני; הם רוצים אזור אחד, ולקדם אותו.

מאיר שטרית (הליכוד):

הם מדברים על הרבה אזורים.

עמיר פרץ (העבודה):

לא, לא. ההצעה שלי קובעת שבעה אזורים – שלושה בנגב, שלושה בגליל ואחד בירושלים. אני מקווה מאוד שחברי הכנסת יאשרו את ההצעה ויאפשרו לנו להמשיך לקדם אותה בוועדות הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת עמיר פרץ. אני מבקש לדעת האם סגן שר האוצר רוצה להשיב.

סגן שר האוצר ר' פנחסי:

כן.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה. אם שר המשפטים ירצה אחר-כך להוסיף דברים, זכותו, כמובן, לעשות זאת.

סגן שר האוצר ר' פנחסי:

אולי שר המשפטים רוצה להתייחס עכשיו להצעה. אני מוכן, ברשותך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה, אדוני שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מציע לשמוע את תשובת סגן שר האוצר, ואם אראה צורך להוסיף, אבקש אחר כך רשות דיבור.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה. אם כך, סיכמנו שסגן שר האוצר ישיב ואם שר המשפטים ירצה להוסיף, הוא יעשה זאת אחר כך. בבקשה.

סגן שר האוצר ר' פנחסי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כפי שהמציע, חבר הכנסת פרץ, אמר, עמדת האוצר עדיין לא נקבעה. שר האוצר מינה ועדה לבדיקת הנושא. הוועדה מורכבת מנציגי משרדי האוצר, התעשייה והמסחר ומומחים מן האקדמיה. הוועדה נתבקשה למסור המלצותיה עד סוף חודש נובמבר.

כפי שאמר המציע, היות שוועדת השרים החליטה אתמול לתמוך בהצעת החוק, ואף ששר האוצר הגיש ערר בעניין, אנחנו מוכנים שההצעה תועבר לוועדת הכספים לדיון, אבל ועדת הכספים לא תחל את דיוניה עד שהוועדה תסיים את עבודתה. הוועדה צריכה לבחון את ההשלכות של אימוץ הצעת החוק על יצואנים, יצרנים ישראלים. אנו בודקים גם את ההשלכות של יישום ההצעה על הסכמים עם השוק המשותף, עם ארצות-הברית, וכן אנו בוחנים את ההשלכה של החוק על חוקי העבודה והמינהל הביורוקרטי במכס.

מאחר שחבר הכנסת פרץ העלה את הנושא כבר בקדנציה הקודמת, הנושא נמצא כרגע בתהליך מואץ. אנחנו מסכימים להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים, אבל מבקשים שוועדת הכספים לא תחל את דיוניה עד שהוועדה שמינה שר האוצר תסיים את עבודתה, בסוף חודש נובמבר.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר האוצר. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ברשות אדוני, רציתי להבהיר, כיושב-ראש ועדת השרים לענייני חקיקה שדנה בנושא, שתמיכתה של הממשלה היא לאו דווקא – – של ההצעה הזאת, אלא שהנושא שמעלה חבר הכנסת עמיר פרץ הוא רציני ביותר, חיוני, חשוב לכלכלה, והוא גם מורכב מאוד. מצד אחד ביקש משרד האוצר להמתין עד שהוא יהיה מוכן. אנו חשבנו שניתן לאפשר תחילת דיונים תוך תיאום עם האוצר ועם ועדת הכספים וכך לאפשר גם לחברי הכנסת ליזום בנושאים חשובים ובהצעות חוק חשובות ולא לעצור זאת בנימוק שהמשרד הממשלתי הרלבנטי עדיין צריך לבדוק דברים.

אנחנו חושבים, בכפיפות להתחשבות זו בוועדת השרים, להתחשב בבקשה, וננסה לתאם את לוח הזמנים עם משרד האוצר, כי הבקשה של האוצר לבדוק דברים לגופם היא – – – השלכות כלכליות ומדיניות.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אני מבקש להבהיר גם לשר המשפטים וגם לסגן שר האוצר, שאם אכן תתקבל הצעתו של חבר הכנסת עמיר פרץ, החלטת הכנסת תהיה אחרת. השאלה כאן היא, האם מאשרים את הצעת החוק ומעבירים אותה לוועדה. מובן שזו ההחלטה היחידה שיכולה להתקבל, ואי-אפשר לסמוך על רצונו הטוב של חבר כנסת זה או זה. אני משוכנע ששר המשפטים, שהוא פרלמנטר ותיק ורציני, מבין את המשמעות של החלטת הכנסת, וכדאי שהדברים יהיו ברורים גם לאלה שמתכוונים להצביע.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הם ברורים, ואני מודה לאדוני.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת מאיר שטרית ביקש להסיר את ההצעה, ולפי סעיף 137(ב) לתקנון יעמדו לרשותו עשר דקות.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע, כמובן, להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום, ועליתי על מנת להסביר את עמדתי זו, מדוע אני מציע להסיר אותה.

לכאורה מונחת לפני הממשלה הצעה מאוד מאוד מפתה. הנה באה קבוצה של יזמים שרוצה להשקיע 750 מיליון דולר, רק תנו להם חתיכת קרקע של 250 דונם באיזה קטע, יגדרו את הקרקע הזאת, יעשו בה כבתוך שלהם, יקימו מפעלים, ישלמו איזה שכר שהם רוצים, ייתנו זכויות סוציאליות או לא ייתנו, זה לא עניינה של המדינה. הם לא ישלמו שום מס למדינה – לא מס הכנסה, לא מכס – יכולים לייבא ולייצא מתוך אותו אזור לייצוא חופשי ככל העולה על רוחם; דהיינו, מדינה בתוך מדינה. וכל הפיתוי הגדול – שאולי דרך זה ייווצרו 20,000 מקומות עבודה.

ואני מתרה: כלכלה כזאת, רבותי, טובה רק למדינת-בנות. אנחנו מזמן לא מדינת-בנות. זו כלכלה שטובה למדינות העולם השלישי, שם משלמים שכר של 100 דולר לחודש. אין אצלנו אנשים שמקבלים 100 דולר לחודש. ואם המדינה רוצה להיות כל כך נדיבה ולהעמיד קרקע סגורה ומסוגרת בלי מכס, למה לעשות גדרות?

יש כיום בידי הציבור בישראל למעלה מ-40 מיליארד דולר בחסכונות רשומים. אם הממשלה רוצה ליצור עבודה, תפסיק להתחבט ותפתח בבקשה אותם תנאים למשקיעים מהארץ ומחוץ-לארץ בלי לעשות אזורי ייצוא חופשיים; תקטין באמת את המכס על יבוא חומרי גלם ותקטין את המסים על העבודה ועל הייצור, את המסים הישירים, תיצור אינסנטיב לאנשים לעבוד. את כל התנאים שאותם משקיעים מציעים, אני מציע לתת לכלל המשקיעים בישראל ולישראלים עצמם.

חורה לי מאוד לראות היום ישראלים שהולכים עם ההון שלהם מישראל ומקימים מפעל בדרום-אפריקה, באוסטרליה, בפורטוגל, בספרד. ולא אחד ולא שניים, ישראלים רבים יוצאים מן הארץ עם כספם ומקימים שם מפעלים. מדוע? כי שם הממשלות יצרו את התנאים הבסיסיים למשקיעים כדי שמשקיע ירצה להשקיע את כספו באותה ארץ.

תרשו לי לומר לכם, כמי שהיה בארבע השנים האחרונות בסוכנות היהודית ונפגש עם יהודים רבים ובהם תעשיינים גדולים מהעולם, שלא אחת העמדתי בפניהם שאלות קשות: מדוע אינם משקיעים בישראל? תרומות אולי חשובות, אבל השקעות חשובות יותר. התשובה שלהם פשוטה: כשאני תורם למדינת ישראל אני מקבל על זה כבוד, זה כל מה שאני רוצה, ואני מרגיש שאני שותף למה שנעשה במדינה. אני תורם, אני מוציא את זה מהמחזור שלי, אני יודע שאת זה תרמתי, אני מכובד בקהילה שלי בגלל זה ומכבדים אותי בישראל. אבל כאשר אשקיע כסף בעסק בארץ ואפסיד כסף, איראה טיפש בעיני הקהילה שלי.

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

חבר הכנסת שטרית, כמה משקיעים זרים הפסידו כסף בישראל בשנים האחרונות? כמה חברות הפסידו כסף בישראל?

מאיר שטרית (הליכוד):

השר רובינשטיין, חברות גדולות השקיעו כסף כשהלכו למפעלים מאוד ספציפיים, אבל על כל אחד שהרוויח רבים הפסידו. אתה מכיר את המושג, אומרים: IF YOU WANT TO MAKE A SMALL FORTUNE BRING A BIG ONE – אם אתה רוצה לעשות הון קטן בישראל, תביא הון גדול.

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

אלה אגדות ואמונות טפלות, שאסור לנו לעזור להפיץ אותן.

מאיר שטרית (הליכוד):

השר רובינשטיין, אפילו אם זה לא נכון, הדימוי של ישראל בעולם הוא כזה. אתה יודע איזו ויה-דלורוזה עובר משקיע בשביל להקים מפעל?

היו"ר ע' עלי:

אם כבוד השר רוצה את זכות הדיבור, לפי התקנון יש לו אפשרות לבקש, וברצון רב אאפשר לך.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת שטרית, מותר לשאול אותך שאלה?

מאיר שטרית (הליכוד):

בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

נניח שיקימו את האזור הזה בקריית-שמונה, בבאר-שבע, לא בנמל הקישון ולא בנמל אשדוד; האם גם אז תתנגד?

מאיר שטרית (הליכוד):

אני טוען: אתה יכול ליצור אותם תנאים בלי אזורים סגורים.

דן תיכון (הליכוד):

אתה רוצה את כל הארץ כאזור סחר כזה?

מאיר שטרית (הליכוד):

אם זה כל כך טוב לאזור מסוים, תעשה את זה בכל הארץ, תעשה את זה בכל אזורי הפיתוח.

דן תיכון (הליכוד):

אתה מציע שאזור פיתוח א' יקבל סטטוס כזה?

מאיר שטרית (הליכוד):

אני לא יורד לפרטי ההצעה, אני חושב שההצעה שמונחת לפנינו גרועה.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, לא ייתכן שכך יתנהל הדיון. אני מבקש מחברי הכנסת לשבת.

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת תיכון, אינני רוצה לרדת כאן לפרטי הצעותי האלטרנטיביות. אני טוען שההצעה הקיימת היום בפנינו היא הצעה גרועה מכל בחינה למדינה. היא היתה טובה במדינות עתירות ידיים עובדות.

דן תיכון (הליכוד):

אני חושב כמותך, אבל בכל זאת יש כאן רעיון חדש, למה לא לתת לו סיכוי לעבור בקריאה ראשונה וללבן את העניין בוועדה? אני חושב שיש בעיות רבות מאלה שאתה הזכרת. למשל, זה יהרוס את כל אזורי הפיתוח.

מאיר שטרית (הליכוד):

נכון, נכון.

דן תיכון (הליכוד):

אבל בוא נעביר את זה בקריאה ראשונה.

מאיר שטרית (הליכוד):

דן, למה להעביר משהו שאתה חושב מראש שהוא לא טוב?

דן תיכון (הליכוד):

יש כאלה שחושבים שזה כן טוב.

מאיר שטרית (הליכוד):

אבל אני לא צריך להסכים אתם. אני לא מסכים אתם שזה טוב, אני חושב שיש בזה סכנה רבה, ולא ראיתי הרבה משקיעים שמפרסמים בעיתונים על שטח גדול מאוד לממשלת ישראל: אתם מקפחים אותנו. אני אומר לך שיש בעניין הזה סכנה גדולה מאוד.

דן תיכון (הליכוד):

אני מסכים אתך.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

תאמין לי, אני הייתי יותר קיצוני ממך.

מאיר שטרית (הליכוד):

הסכמתי לשאלה, אבל לא לדו-שיח.

דן תיכון (הליכוד):

הנושא יכול לעבור לוועדת הכספים, ושם נלבן את כל הבעיות.

מאיר שטרית (הליכוד):

אפשר ללבן בוועדת הכספים כל נושא שרוצים גם בלי להעלות הצעת חוק. אני מבטיח לך, שאם הנושא יעבור לוועדת הכספים אפילו לליבון, עוד לפני שהאוצר ייתן את הסכמתו – הוא אמר שהוא עוד לא החליט – תראה איזו מערכת לחצים תתחיל מאותם גופים אינטרסנטיים על חברי הבית, על הוועדה, על שר האוצר. אסור שהמדינה תתנהל לפי לחצים של אינטרסנטיים. טובת המדינה מחייבת, לדעתי, לדחות את ההצעה הזאת על הסף. יש הצעות, רעיונות, טובים לא פחות מההצעה הזאת, חדשניים יותר, מקובלים בעולם, שאין להם שום סיכוי לעבור בכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

לא הייתי רוצה שיגידו שסיעת הליכוד הרגה את החוק הזה, ולכן אני אומר: בוא ניתן לו סיכוי.

מאיר שטרית (הליכוד):

דן, סגן השר שענה אמר שהאוצר עדיין לא החליט בעד ההצעה, אבל אני עליתי להתריע על כך שההצעה מסוכנת, שהיא תהרוס את אזורי הפיתוח לגמרי, ואם הממשלה רוצה לעודד יצירת מקומות עבודה – אדרבה, תיצור אותם תנאים באזורי הפיתוח, לכולם, למשקיעים ישראלים, ולא תיצור שטח אקס-טריטוריאלי במדינת ישראל. אנחנו לא זקוקים לשטח נוסף כזה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מאיר שטרית. חבר הכנסת עמיר פרץ מבקש להשיב.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתפלא על דבריו של חבר הכנסת מאיר שטרית. ידידי חבר הכנסת מאיר שטרית, האם אתה מעלה על דעתך, שאני אחוקק הצעת חוק שתפגע בערי הפיתוח? אני אחוקק הצעת חוק שתפגע בעובדים, ששכרם יהיה מתחת לשכר המינימום?

מאיר שטרית (הליכוד):

לא, אני חושב שמטעים אותך.

עמיר פרץ (העבודה):

סליחה, אל תגיד לי עכשיו מי מטעה אותי ומי אינו מטעה אותי. הצעת החוק הזו הוגשה כבר לפני זמן רב, והדיונים בה התקיימו בלי קשר למשקיעים האמריקנים שהגיעו היום.

אני חושב שעמדת השרים נכונה. דווקא מפני שאנו מקיימים היום את הדיון, בלי לתת לאוצר את האפשרות לסיים את דיוניו בוועדה, אנו קובעים שהכנסת הזאת היא אשר תחליט, היא אשר תקבע את הכללים. אם המשקיעים רוצים להיכנס לפי הכללים שלנו, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

תבקש אותם תנאים בשביל שדרות.

עמיר פרץ (העבודה):

סלח לי, אני לא הפרעתי לך. אני חוזר ואומר, שאם המשקיעים האמריקנים רוצים להיכנס לפי התנאים שלנו, ייכנסו. אם ייקבע שחוקי העבודה בישראל, לרבות שכר מינימום, לא יתקיימו באותו אזור, אני עצמי אוותר על הצעת החוק שלי. אני האחרון שיהיה שותף להקמת מחנה עבדים כלשהו, כפי שאתה תיארתי.

אלא מה, חבר הכנסת שטרית, צריך לזכור שאם יש אויב של העובדים, אם יש אויב של תנאי העבודה, הרי זו האבטלה. האבטלה המתדפקת מחוץ לכותלי המפעלים, היא האויב המסוכן ביותר. לכן אני מגלה פתיחות לכל יוזמה שבאה ליצור מקומות עבודה, כי רק עודף תעסוקה ייתן לעובדים עוצמה להיאבק על תנאיהם ועל שכרם.

מאיר שטרית (הליכוד):

האם אפשר לשאול שאלה, ברשותך?

עמיר פרץ (העבודה):

לא.

הצעת החוק שלי קובעת, שהאזורים האלה יוקמו רק באזור פיתוח א'. כלומר, אני לא מסכים להצעה של משקיעים האומרים שהם יבדקו והם יחליטו איפה להקים. מה יהיה אם מחר יחליטו להקים באזור תל-אביב או באזור אשדוד? אני לא מסכים לכך בשום פנים ואופן.

ייתכן שהאוצר יבוא עם הצעה אחרת, שיהיו בה הטבות יותר גדולות. אני מבקש מהכנסת לתמוך במה שאני מציע. הכללים שאני מציע הם: חוקי העבודה במדינת ישראל יישמרו, האזורים האלה יוקמו באזורי פיתוח א' בלבד.

מאיר שטרית (הליכוד):

אולי בכל זאת אפשר להעיר הערה?

עמיר פרץ (העבודה):

בבקשה, אבל זכור שיש לי רק עוד דקה.

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת עמיר פרץ, אני אינני חושד בך שאתה נגד ערי הפיתוח. אני חושש שמטעים אותך בצורה גסה ביותר. מדובר בקבוצה אינטרסנטית מחוץ-לארץ – –

עמיר פרץ (העבודה):

אין לי כל קשר לקבוצה הזאת. חבר הכנסת תיכון יכול להעיד שהדיונים בהצעתי התקיימו כבר לפני שלוש שנים.

מאיר שטרית (הליכוד):

תן אותם תנאים בערי הפיתוח ואז יהיו עוד משקיעים ישראלים ויהיה עוד כסף.

עמיר פרץ (העבודה):

בבקשה, האזור פתוח לכול.

ההצעה שלי קובעת, שהאזורים שיוקמו יהיו פתוחים לכל משקיע, הן משקיע זר והן משקיע ישראלי. לא יהיה שום הבדל בהצעת החוק שלי בין משקיע ישראלי שרוצה להקים מפעל ולהשקיע מכספו לבין משקיעים זרים. כפי שאתה אמרת, אכן כואבת מאוד התופעה שכסף ישראלי מושקע מחוץ למדינת ישראל. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת עמיר פרץ.

דן תיכון (הליכוד):

לאיזו ועדה?

קריאה:

לוועדת הכספים.

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע ועדת הכלכלה.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש מכל חברי הכנסת לשבת במקומותיהם, כי אנו ניגשים להצבעה. אני מזכיר לחברי הכנסת, שההצבעה היא בקריאה טרומית ולא בקריאה ראשונה.

הואיל ויש שתי הצעות, אני שואל: מי בעד העברת הצעת החוק של חבר הכנסת עמיר פרץ לוועדת הכנסת, שתחליט לאיזו ועדה היא תועבר – ירים ידו. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 32

נגד – 3

נמנעים – 3

ההצעה להעביר את הצעת חוק אזורי ייצור-לייצוא חופשיים,
התשנ"ב-1992, לדין מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

הי"ר ע' עלי:

אני קובע שהצעת החוק תועבר לוועדת הכנסת, כדי שהיא תחליט באיזו ועדה היא תידון. תודה רבה
לכם, חברי הכנסת.

הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת טרור (מס' 3), התשנ"ב-1992

(הצעת חבר הכנסת צ' הנגבי)

הי"ר ע' עלי:

אנו ממשיכים בסדר-היום – הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת טרור (מס' 3), התשנ"ב-1992. המציע
הוא חבר הכנסת צחי הנגבי, בבקשה. כפי שאתה יודע, עומדות לרשותך עשר דקות, ואני מקווה
שתעמוד בלוח הזמנים.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, האם מותר לחבר הכנסת להציע הצעה שלא בתום-לב?

הי"ר ע' עלי:

סליחה?

אברהם פורז (מרצ):

אני שואל, האם מותר לחבר הכנסת להציע הצעה שלא בתום-לב?

רן כהן (מרצ):

אברהם פורז (מרצ):

היו"ר ע' עלי:

סגן שר השיכון חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת אברהם פורז, אני רוצה להעיר, שהיות שאינני בוחן כליות ולב, לא אוכל להשיב על שאלה זו. אני רק מבקש מכל חברי הכנסת לשבת במקומם. אני מבין שהנושא הזה טעון הרבה רגשות, ואני אקפיד על כך שיהיה סדר באולם.

חיים אורון (מרצ):

אברהם פורז (מרצ):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת צחי הנגבי, אנא התחל בדבריך.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הגשתי הצעת חוק במטרה לפעול על-פי תקנון כנסת ישראל ולהרוג בעודו באבו את הניסיון של חברים מסיעות השמאל וחברים בעמדות השמאל בתוך מפלגת העבודה, לכפות על הבית הזה ועל ממשלת ישראל ועל ראש הממשלה.

הגשתי הצעה זהה להצעותיהם של חברים מספר מסיעות השמאל, והייתי משוכנע שראש הממשלה, אשר הביע בחודשים האחרונים בקרב החוגים המקורבים לו גישה מסוימת באשר לחוק הזה, יפעל

ברוח דבריו בליל הבחירות: "אני אנווט, אני אוביל, אני אקבע". חשבתי שהוא ינהיג היום את סיעתו בכנסת וימנע הצעת חוק שלפי שיטתו שלו פוגעת, לפחות בעיתוי הזה, באינטרסים של מדינת ישראל; לא לחינם ביקש ראש הממשלה משר המשפטים שלו לפני שבועות מספר לעצור את יוזמתו להביא לתיקון חוק המפגשים והעביר את הנושא לדיון בקבינט המדיני.

אבל, הסתבר שאשר יגורנו בא לנו. ראש הממשלה לא עמד בלחץ, לא עמד בפני איומים של סיעות קואליציוניות שבלעדיהן לא מובטח לו רוב בבית הזה, והוא עתיד לאפשר היום לסיעת העבודה לפעול בניגוד מפורש לעמדה שגם הוא וגם שרים אחרים הביעו, העמדה שתיקון החוק המונע היום מישראלים לפעול ללא היתר ממשלת ישראל ולהיפגש עם ראשי ארגוני החבלה, התיקון הזה יגרום נזק בעיקר בהקשר של התהליך המדיני ועמדתה של ארצות-הברית, המנועה כיום מלקיים משא-ומתן ומגע מדיני ישיר או אפילו עקיף עם ראשי ארגוני הטרור.

רבותי חברי הכנסת, הצבעה לא תהיה כאן היום.

קריאות:

למה? למה?

צחי הנגבי (הליכוד):

לא תהיה כאן הצבעה היום, מכיוון שאני אחזור בי קרוב לוודאי מהצעתי, ובזאת – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

יורם לס (העבודה):

בנימין טמקין (מרצ):

יעל דיין (העבודה):

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להגן עלי.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אני מבקש להפסיק. למה אתם צועקים? מה קרה? חברת הכנסת יעל דיין, אני מבקש להפסיק. חברי הכנסת, אני מבקש מכם להפסיק. שמעתי את הצעקות שלכם. אני מבקש להוריד את הידיים ולהפסיק.

צחי הנגבי (הליכוד):

רבותי חברי הכנסת, שום בריונות פוליטית של סיעות השמאל לא תמנע פעולה על-פי תקנון הבית. שום השתלטות שלכם על המיקרופון לא תמנע מחברי הכנסת לפעול על-פי סמכויותיהם המוקנות להם בדיון.

קריאות:

היו"ר ע' עלי:

סליחה, חבר הכנסת צחי הנגבי, רק רגע אחד. רבותי, אני מבקש; רבותי חברי הכנסת, אני מבקש לשבת שם.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש ---

היו"ר ע' עלי:

סליחה רגע, אני מבקש לשבת.

רן כהן (מרצ):

מאיר שטרית (הליכוד):

רן כהן (מרצ):

הרי זה ממש ---

יעל דיין (העבודה):

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש להפסיק. סליחה, חברת הכנסת דיין, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

יעל דיין (העבודה):

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת דיין, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הי"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

רו כהן (מרצ):

אפשר לבקש להציע הצעה לסדר, אדוני היושב-ראש?

הי"ר ע' עלי:

אני מבקש להפסיק.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רק מבקש, שבחשבון הזמן – – –

הי"ר ע' עלי:

סליחה, חבר הכנסת הנגבי. אני מבקש מכם לא לאלץ אותי להוציא כאן מישהו מהאולם.

בבקשה להמשיך, חבר הכנסת הנגבי.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רק מבקש להביא בחשבון הזמן גם את הפרעות הבלתי פוסקות המלוות את הדיון הזה מתחילתו.

תופיק זיאד (חד"ש):

הי"ר ע' עלי:

חבר הכנסת תופיק זיאד, אני מבקש ממך להפסיק.

תופיק זיאד (חד"ש):

הי"ר ע' עלי:

סליחה, אני מבקש ממך להפסיק. ביקשתי ממך להפסיק.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני מפנה את תשומת הלב ---

רו כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש ---

הי"ר ע' עלי:

אני יודע, ראיתי, אני מבקש שתפסיק. שמעתי.

רו כהן (מרצ):

הי"ר ע' עלי:

סליחה רגע, סגן שר הבינוי והשיכון, היו כאן הרבה פניות בנושא הזה של הצעות פרוצדורליות והצעות לסדר. אני מבקש שלא להתייחס כרגע. נא לאפשר לנואם להמשיך.

תופיק זיאד (חד"ש):

צחי הנגבי (הליכוד):

רבותי חברי הכנסת ---

עמנואל זיסמן (העבודה):

רון כהן (מרצ):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת זיסמן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. סגן שר הבינוי והשיכון, אני מבקש ממך להפסיק. שמעתי אותך.

רון כהן (מרצ):

אבל אין טעם שהוא ימשיך.

היו"ר ע' עלי:

הוא אמר שהוא ישקול.

קריאות:

הי"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

צחי הנגבי (הליכוד):

רבתי חברי הכנסת, אני מודע לכך שיש זעם נורא בקואליציה על הרשלנות התהומית שגילו ראשיה כאשר הונחה הצעת החוק הזאת, בחודש אוגוסט, והקואליציה לא היתה מודעת למארב שהיום יפיל אותה בפח.

קריאות:

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אברהם יחזקאל (העבודה):

הי"ר ע' עלי:

חבר הכנסת טמקין, אני מבקש להפסיק. חבר הכנסת אבי יחזקאל, תיכף אוציא אותך מן האולם; שמעת, תיכף אוציא אותך מהאולם. אני מבקש להפסיק.

מאיר שטרית (הליכוד):

היו"ר על עלי:

חבר הכנסת שטרית, אני מבקש לשבת.

צחי הנגבי (הליכוד):

עד כדי כך לא היו מודעים לאפשרות שפרסתי כאן לפני הבית, עד שהזעיקו את סיעת המערך מכל קצוות הארץ כדי להתגייס במין אמוק להעביר את החוק, שיאפשר לנו להתרפק על זרועותיהם של ראשי ארגוני הטרור – – –

רו כהן (מרצ):

צחי הנגבי (הליכוד):

היום, כאשר חיילי צה"ל נמצאים בגבול הצפון, וייאלצו, חס וחלילה, להתמודד עם ראשי הטרור, סיעת המערך מקיימת מאמץ עילאי כדי להוכיח לג'בריל, לחוואתמה, לערפאת – – –

קריאות:

היו"ר על עלי:

רבתי חברי הכנסת, נא להפסיק. חבר הכנסת גולדשמידט, אני מבקש להפסיק.

יוסי כץ (העבודה):

אני מבקש להעיר הערה.

הי"ר ע' עלי:

לא, אי-אפשר להעיר. אני מבקש ממך לשבת.

יוסי כץ (העבודה):

הערה אחת.

הי"ר ע' עלי:

חבר הכנסת כץ, ביקשתי ממך לשבת. אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. נא לשבת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הי"ר ע' עלי:

לא אתן כאן לסתום פה לאיש. נא לסיים, חבר הכנסת הנגבי.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני דיברתי שתי דקות.

הי"ר ע' עלי:

אתה לא דיברתי שתי דקות, אבל אני אתן לך עוד. אני מבקש להמשיך.

רענן כהן (העבודה):

זה לא מכובד מה שאתה עושה היום. אתה פוגע באושיות הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רענן כהן, מספיק. בבקשה, חבר הכנסת הנגבי.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני לא יכול לדבר בצורה הזו.

מאיר שטרית (הליכוד):

תנו לו לדבר, מה יש?

קריאה:

אני אגיד אותך לאמא, צחי.

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת. חבר הכנסת אבי יחזקאל. חברי הכנסת צוקר ושריד ושר המשפטים, אני מבקש.

יוסי שריד (מרצ):

היו"ר ע' עלי:

אבל זה מפריע שאתה מדבר אתו עכשיו, מה לעשות.

צחי הנגבי (הליכוד):

חבר הכנסת שריד, ארבעה חודשים מונחת ההצעה. מדוע לקיים התייעצות קדחתנית בדקה התשעים? איפה היתה הקואליציה עד היום?

אלי גולדשמידט (העבודה):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת הנגבי, רק שנייה. רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת גולדשמידט, מה קרה? רבותי חברי הכנסת, אני מבקש מכם מאוד שלא להפריע לי לנהל את הישיבה הזאת. אמרתי בתחילת הדין, שהנושא הזה הוא נושא סוער, ולא אפשר להתפרע כאן באולם וגם לא לסתום פה לאיש. הדובר יסיים את דבריו, ואת כל הזמן שהפרעתם לו אני אוסיף על הזמן המוקצב לו. אני מבקש שלא להפריע עד תום הדין הזה, ואל תאלצו אותי לקרוא אתכם לסדר ולהוציא אתכם מהאולם. חבר הכנסת אורון, אני מבקש להפסיק. אני מדבר ואתה ממשיך. אני מבקש להפסיק.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני שמח שחלק מחברי הבית, ובעיקר שר המשפטים, מוצאים פנאי, בלהט הימים האלה, גם לעיין בתקנון הכנסת, אבל אני אומר לכם מה אומר תקנון הכנסת. לא אכנס פה לרצף הסעיפים, תעשו את זה בוודאי מייד בתום הישיבה הזאת, אבל תקנון הכנסת קובע, שאם הוסרה הצעה, או חזר בו המציע מהצעתו, במשך חצי שנה מנועה הכנסת מלדון בהצעת חוק זהה או דומה בעיקרה.

חגי מירום (העבודה):

אולי תקרא את הסעיף עד הסוף. אנחנו מכירים אותו.

צחי הנגבי (הליכוד):

אומנם יהיו כאן תרגילים, אתם תנסו להשפיע על יושב-ראש הכנסת, אתם תנסו לכנס את ועדת הכנסת -- --

קריאות:

חגי מירום (העבודה):

צחי הנגבי (הליכוד):

אתם לא תנוחו לרגע, עד אשר תעמדו בבית הזה ותתמוגגו מנחת: הנה הצלחנו להביא לחיבוק של אהבה עם ראשי המרצחים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

ואתה רוצה ---

צחי הנגבי (הליכוד):

אבל אני חייב לומר כאן: התקנון קובע במפורש ---

אלי גולדשמידט (העבודה):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת גולדשמידט, אני מבקש להפסיק.

צחי הנגבי (הליכוד):

התקנון קובע במפורש, שבמהלך ששת החודשים הבאים לא תהיה לכם כל אפשרות להעלות הצעה זו על סדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

אתה סיימת?

צחי הנגבי (הליכוד):

לא.

היו"ר ע' עלי:

יש לך עוד דקה אחת לסיים.

צחי הנגבי (הליכוד):

לא, סלח לי, אדוני היושב-ראש, לא הגעתי אפילו למחצית דברי. יש הפרעות בלתי פוסקות.

רבתי חברי הכנסת, אתם מכירים את הביטוי: "יופיטר, אתה כועס, יופיטר, אתה לא צודק". יש לנו כאן דוגמה קלסית לחבורה שמנסה, בבריונות, למנוע קיום הליכים פרלמנטריים המעוגנים בתקנון, ואני דורש מכם לכבד לפחות את מעמדכם כקואליציה ולתת למיעוט את זכותו לפעול בבית הזה ללא הפרעה, ללא הפסקה. לא נתתם לומר כאן משפט אחד בלי שנזעקתם.

קריאות:

היו"ר ע' עלי:

סליחה, כל זמן שאתם תפריעו לו, אני אאפשר לו לדבר. זו הנוסחה. אני מבקש להפסיק.

צחי הנגבי (הליכוד):

רבתי חברי הכנסת, אני יכול לקבל מהסדרנים -- --

קריאות:

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אפשר להעיר הערה לסדר?

היו"ר ע' עלי:

לא, לא, נא לשבת.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מבקש שייתנו לחבר הכנסת לדבר. גם אם מתנגדים לו, צריכים לאפשר לו לדבר. אי-אפשר לקיים דיון כשלא נותנים לאדם להשמיע מלה.

היו"ר ע' עלי:

נכון.

חיים אורון (מרצ):

אתה צודק.

קריאות:

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, נא להפסיק. אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת הנגבי לסכם את דבריו ולסיים אותם.

צחי הנגבי (הליכוד):

התוצאה הברורה מהצעת החוק שהגשתי כאן, בצירוף הרשלנות של ראשי הקואליציה, היא כדלקמן:
במהלך ששת החודשים הקרובים תהיו מנועים מלהעלות הצעה זזה או דומה בעיקרה. חבריכם בארגוני המחבלים, שקיבלו מכם הבטחה לפני הבחירות, לא יזכו לראות במימוש ההצעה הזאת.

אלי גולדשמידט (העבודה):

צחי הנגבי (הליכוד):

זה בלתי אפשרי, אדוני היושב-ראש, זה ממש בלתי אפשרי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

דליה איציק (העבודה):

אתה לא שומע איך הוא מדבר?

היו"ר ע' עלי:

אולי תאפשרי לי להגיב? אני לא צריך את העצות שלכם.

חבר הכנסת הנגבי, אני מבקש ממך לחזור בך מהדברים. מה זה "חבריכם בארגוני המחבלים"? אני מבקש ממך לחזור בך מן הדברים ולמחוק אותם מהפרוטוקול.

צחי הנגבי (הליכוד):

בהחלט.

לימור לבנת (הליכוד):

מי שיושב שעות עם נביל שעת' הוא חבר שלו.

קריאות:

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שריד, אתה רוצה שאני אקרא אותך לסדר? זה יפה? מספיק.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני אשנה את נוסח דברי לפי הנחיית היושב-ראש. אלה שאתם נוהגים -- --

יעל דיין (העבודה):

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת דיין, קראתי אותך לסדר פעמיים ואת ממשיכה בשלך. אני מבקש. מה זה?

לימור לבנת (הליכוד):

חברת הכנסת דיין התחייבה -- -- יש לה עכשיו בעיה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת הנגבי, נא לסיים.

דליה איציק (העבודה):

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת לבנת, בבקשה להפסיק.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת לבנת, חברת הכנסת לבנת, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אותם אישים בהנהלת ארגוני המחבלים, שמפעם לפעם אתם נוהגים להיוועד אתם – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אלסאנע, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

מי נועד אתם? מה אתה מבלבל את המוח.

הי"ר ע' עלי:

חבר הכנסת גולדשמידט, האם אתה רוצה שאוציא אותך? אני מבקש להפסיק. רבותי, נא לאפשר לו לסיים את דבריו בשקט. חבר הכנסת הנגבי, אני מבקש ממך לסיים את דבריך.

קריאות:

הי"ר ע' עלי:

אתם לא מאפשרים לו לסיים את דבריו.

צחי הנגבי (הליכוד):

לפי הנחיית היושב-ראש ובקשתו, אני מנסח מחדש את דברי. אותם אישים מארגוני המחבלים, שחלק מחברי הבית הזה מסיעות השמאל נועדים אתם לא פעם אחת ולא פעמיים, חבר הכנסת דראושה –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אהלן וסהלן.

צחי הנגבי (הליכוד):

— חבר הכנסת מחאמיד, חברת הכנסת יעל דיין — —

קריאות:

צחי הנגבי (הליכוד):

לאותם חברים תוכלו להודיע הלילה בפקס לתוניס: כנסת ישראל מנועה מלקיים בששת החודשים הבאים דיון בהצעותינו. בעוד חצי שנה נחזור אליכם למען רצות אתכם, לאפשר לכם להיוועד ולהיפגש עם פוליטיקאים מן השמאל.

ולסיכום, ייתכן שייעשו כאן ניסיונות עוד במהלך הישיבה הזאת, או בעתיד, לנסות לעקוף את התקנון. אני יכול להבטיח לכם, שהדבר הראשון שיוגש יהיה עתירה לבית-המשפט הגבוה לצדק. בכנסת הקודמת – – –

רענן כהן (העבודה):

תעשה, אל תאיים.

צחי הנגבי (הליכוד):

בכנסת הקודמת עמדתי חמש פעמים מעל הדוכן הזה והעליתי הצעות חוק – – –

קריאות:

היו"ר ע' עלי:

אתם לא נותנים לו לסיים. אני מבקש ממך לסיים.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני באמצע משפט הסיום.

בכנסת הקודמת העליתי חמש פעמים הצעות חוק. הממשלה ביקשה ממני לפני הדיון להימנע מקיום הצבעה ולחזור בי מהצעת החוק. זאת עשיתי. באותם מקרים במשך חצי שנה הייתי מנוע מלהעלות שוב את הצעה, ומובן שכל חברי הבית היו מנועים מלהעלות הצעה זרה או דומה בעיקרה. זו חובתה של הכנסת, תגידו BYE-BYE לחוק הזה, וניפגש בעוד חצי שנה.

תופיק זיאד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, הצעה לסדר.

הי"ר ע' עלי:

סליחה רגע, נא לשבת.

תופיק זיאד (חד"ש):

אבל יש לי הצעה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר ע' עלי:

חבר הכנסת תופיק זיאד, אולי תרשה לי רגע לנהל את השיבה. מה קרה? כשמדובר בהצעה לסדר, יש לנהוג לפי הפרוצדורה. יש פרוצדורה, נא ללמוד את התקנון. אתה חבר כנסת ותיק, תגיש את הדברים בכתב, נשקול אותם.

תופיק זיאד (חד"ש):

הי"ר ע' עלי:

סליחה, יש תקנון, נא ללמוד את התקנון.

רבתי חברי הכנסת, אני מבין שהתעורר כאן ויכוח בנושא הפרוצדורלי. אני לא חושב שכאן המקום לקבוע עכשיו מה שנאמר כאן. הוועדות שצריכות להחליט יחליטו בסוגיה. אין זה תפקידי לדון בסוגיה הזאת ברגע זה.

אני גם לא רוצה למנוע משר המשפטים את זכות התגובה. אני חושב שזה לא מכובד, שבנושא כל כך רציני ורגיש ציבורית נמנע מהשר את זכות התגובה. אני מבין שגם בנושא זה יש ויכוח, כי בתקנון הדברים לא ברורים לגמרי. הנושא הזה כבר עלה גם בקדנציה הקודמת, ונקבע איזה תקדים בנושא הזה. לכן אני קובע, שאאפשר לחבר הממשלה להגיב, כדי שתישמע גם תגובת הממשלה בעניין זה. כל זאת, אם הוא רוצה, כמובן.

היות שאני יודע שהשר רוצה להגיב, אמרתי מה שאמרתי. אני פונה לרגע לאגף שמימין לי ומבקש שלא להפריע לשר המשפטים לומר את דברו.

משה קצב (הליכוד):

אם ההצעה הוסרה, מדוע שר המשפטים מבקש להגיב?

היו"ר ע' עלי:

אני רוצה להסביר שבתקנון אין הדברים ברורים כאשר שר בממשלה רוצה להגיב במקרה כזה – – –

דוד מנע (הליכוד):

על סמך מה אתה קובע זאת, אם מותר לי לשאול?

היו"ר ע' עלי:

על סמך דיונים שהיו, ולכן קבעתי מה שקבעתי.

חיים קופמן (הליכוד):

שר המשפטים הוא הפרשן של התקנון?

היו"ר ע' עלי:

כך קבעתי. רשות הדיבור לשר המשפטים. בבקשה, אדוני, עשר דקות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברי הכנסת, כבוד היושב-ראש, שנים מספר אני בכנסת. זוכר אני מקרה אחד, שחבר כנסת עלה לכאן והגיש הצעת חוק, טען לה. משניתנה התשובה, שקל בדעתו, ביקש לחזור בו.

זוכר אני מקרה אחד, שחבר כנסת העלה הצעה, ועקב חילופי דברים שהיו באולם הודיע שהוא חוזר בו מהצעתו. באותו מקרה אחד ויחיד שאני זוכר נהג יושב-ראש הישיבה כפי שכבוד היושב-ראש נוהג עכשיו, ואפשר לנציג הממשלה להשיב. באותה תקופה, זוכר אני, הייתי חבר כנסת שישב באופוזיציה.

אני מודה שאינני זוכר מקרה כמו המקרה של היום, שחבר כנסת עולה, עולה ברצינות בנושא כל כך רציני, מגיש הצעת חוק, ומיניה וביה אומר: אני מגיש לא מגיש, אני מגיש כדי לא להגיש, אני מגיש כי אני לא מתכוון למה שאני מגיש, אני מגיש כדי לחבל. ובמה אני בא לבקש לחבל? בהליך הדמוקרטי, בדבר הבסיסי שכולנו בכנסת, כנציגי ציבור, חייבים בו: שמירת הדמוקרטיה.

אם כאן ועכשיו יש במליאה, באולם שיושבים בו חברי כנסת – ובמבט פשוט ניתן לראות שיש היום רוב שיתמוך בהצעת חבר הכנסת הנגבי, מן הראוי היה לאפשר לרוב לעשות את שלו: להצביע.

צחי הנגבי (הליכוד):

אז מה לעשות שיש תקנון המונע זאת?

שר המשפטים ד' ליבאי:

תקנון נעשה כדי שישתמשו בו בתום-לב לצורכי עבודה תקינה, כדי שסדר הבית יהיה תקין, כדי שיהיו כללים קבועים, ושלא יכתוב רוב בכנסת למיעוט כיצד להתנהג. לכן יש תקנון. אבל הוא לא בא כדי שיעשו ממנו סמרטוט, כדי שילעגו לו ויצחקו לו בראש חוצות, כדי שיראו איך אפשר להתעלל בו, איך אפשר להשליך אותו לאשפתות, איך אפשר להציג אותו ככלי ריק.

צחי הנגבי (הליכוד):

עמדתי 35 דקות על הדוכן ולא נתנו לי לדבר, ולא שמעתי אותך – – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה, חבר הכנסת הנגבי, משיבים לך. נא להמתין.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא שמעתי אותך, אדוני השר, מטיף מוסר לחברת הכנסת יעל דיין, שעשתה צחוק מהחוק – – –
בינתיים מי שקיבל נזיפה, הרי זה אתה שקיבלת נזיפה מבג"ץ.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, מספיק.

צחי הנגבי (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת הנגבי, קראת מספיק קריאות ביניים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הממשלה לא ביקשה מחבר הכנסת צחי הנגבי לחזור בו היום מהצעת החוק. הממשלה, ואני כנציג שלה, באנו לכאן לומר, שאם חבר הכנסת צחי הנגבי באמת ובתום-לב מגיש הצעה מעין זו, ואם הוא חושב שהעיתוי גם יפה לה, ומאחר שאנו, לגופו של עניין, חושבים שהצעת חוק זו היא במקומה, הרי שאנחנו נצביע עמו, אתו, בעד הצעת החוק. לא היתה פנייה אל חבר הכנסת צחי הנגבי מטעם מישהו בממשלה שיעשה את התרגיל הזה ויחזור בו. זה הכול משאלתו, הכול רצונו.

לימור לבנת (הליכוד):

אז למה שר החוץ פרס ביקש קיזוז לחצי שעה – – –

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת לבנת, אני מבקש להפסיק עם קריאות הביניים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברי הכנסת, מה שמדאיג אותי הוא, שההתנהגות הזאת, שלעניות דעתי אינה מתיישבת עם התנהגות השומרת על ערכי דמוקרטיה, גם לא בבית הזה, באה על רקע של הצעת חוק, באה לתקן פקודה שאני בזמני, כשעמדתי על הדוכן הזה, וזה היה ב-5 באוגוסט 1986, הגדרתי אותו נושא, אותה פקודה, אותו איסור שכרגע חזרנו לדון בו, כמהלך חקיקתי אנטי-דמוקרטי.

לימור לבנת (הליכוד):

בגלל זה מותר להפר את החוק?

שר המשפטים ד' ליבאי:

סליחה, אני לא הפרתי חוק ואני מבקש לאפשר לי לדבר. אני נוהג בנימוס בחברי, ואני מבקש מאוד לאפשר לי לדבר.

לימור לבנת (הליכוד):

לא כן חבריך לסיעה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבקש שלא לשסע אותי. אני לא אשיב על קריאות ביניים אלא בסוף דברי, אם ירשה היושב-ראש.

אני רוצה להזכירכם, כאשר עלתה הפקודה למניעת טרור לדיון כאן אמרתי, וכך רשום ב"דברי הכנסת": "אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הודעתי מראש לראש הממשלה" – שהיה אז איש מפלגת העבודה – "ולסיעה שאינני מסוגל להשלים עם הצעת חוק זו של הממשלה ואצביע נגדה. הצעת חוק זו לתיקון פקודת הטרור היא מיותרת לחלוטין ואף מטעה, ומוטב היה שלא להביאה כלל לכנסת". סיימתי את דברי, חברי הכנסת: "מכל הטעמים מוטב היה שהצעת חוק זו תיראה בעיניכם מיותרת ולא תיראה בספר החוקים".

מנקודת מבטי האישית עמדתי עקבית, לא השתנתה. זה כתם בספר החוקים. זה יכול להיות נתון לוויכוח במשטר דמוקרטי, אבל זו היתה גישתי, והיא נשארה.

משה קצב (הליכוד):

מה עמדת הממשלה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אחת הסיבות; שר המשפטים עומד כאן היום ואז הוא מייצג את ממשלת ישראל.

מיכאל איתן (הליכוד):

תגישו הצעת חוק. אין מניעה. הממשלה מדברת בשלושה קולות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אחד הנימוקים שאמרתי אז, וכרגע אני עדיין בשלב הדיון על מה שקרה כאן עכשיו, באיזו מידה זה תואם תחושות, באיזו מידה זה תואם אורח חיים דמוקרטי.

אחת הטענות לגבי הנושא שנדון כאן, איסור על המפגשים הללו, היתה – – –

צחי הנגבי (הליכוד):

– – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מצטער, אתה העלית את הנושא לדיון.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני חזרתי בי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבין שלא חבר הכנסת צחי הנגבי מנהל את הישיבה הזו.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מבקש. הדיבורים האלה מפריעים, בייחוד בנושא כזה. כבוד שר הקליטה, אני מבקש מאוד. הדיבורים האלה באולם מפריעים.

אני רוצה לומר לכם, שאני מקבל מכתבים רבים מצופים. הנושא משודר בטלוויזיה.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אתה צודק, אבל אנחנו רוצים לדעת מה עמדת הממשלה בנושא הזה. האם שר המשפטים מבטא אותה?

חיים אורון (מרצ):

מה דעתך? אני לא בטוח שהדעה של חבר הכנסת צחי הנגבי היא שלך.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אורון. חבר הכנסת קצב, שר המשפטים שמע את בקשתך, הוא בוודאי יתייחס אליה. כרגע אני מבקש לאפשר לו לדבר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נדמה לי ששר המשפטים מבטא את עמדותיו בצורה ברורה ומרשה לעצמו לבטא את עמדותיו כך שהן תהיינה מובנות, גם כשהן שגרתיות – ולעתים הן בלתי שגרתיות. לכן, אם תמתין אתה תשמע את העמדה הברורה.

משה קצב (הליכוד):

מה עמדת הממשלה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבקש שלא להפריע לי, אדוני היושב-ראש. חבר הכנסת הזה מעוניין שהדיון לא יתנהל בצורה מסודרת, ואני מבקש שלא לשחק לידי.

מיכאל איתן (הליכוד):

זו שאלה לגיטימית.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת איתן, השר שמע את שאלתכם. ירצה להתייחס – יתייחס. הדברים ברורים.

משה קצב (הליכוד):

שר המשפטים אמר שהוא מבטא את עמדת הממשלה. הוא מבטא פה כל הזמן את עמדותיו האישיות. אני מבקש לדעת, האם עמדותיו האישיות הן על דעת שר המשטרה.

היו"ר ע' עלי:

שאלת שאלה. אתה היית שר הרבה שנים, זכותו להשיב או לא. כרגע אם ירצה להשיב – ישיב, אם לא – לא. זה עניינו, הדברים ברורים. אם תשאל שלוש פעמים – זה לא מוסיף דבר על השאלה.

משה קצב (הליכוד):

הוא לא מייצג את הממשלה, הוא מייצג את עצמו.

עמנואל זיסמן (העבודה):

חבר הכנסת צחי הנגבי ייצג – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת זיסמן, אני מבקש. אתה מפריע לשר מהמפלגה שלך לדבר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מותר לשר לערוך את דבריו בהתאם להגיונו ובהתאם לסדר דבריו. מותר לקרוא קריאת ביניים, אבל לא לנסות להכתיב לשר את סדר הדברים. כאשר השר אמר, אני אמרתי לך ולסיעה שלך, שאם אורשה על-ידי היושב-ראש אעמוד כאן להשיב על שאלות, הרי שאינני מתחמק מהשאלות אלא שאני מבקש להשיב על שאלות ענייניות ולא על קריאות שמטרתן להביך או למנוע מלומר דברים לעניין.

חברי הכנסת, מדובר בהצעה לתקן סעיף בחוק, סעיף שקובע עבירה פלילית, כשכבר בזמני הדגשתי
ואני חוזר ואומר היום בחלוף שנים: אין לסעיף עבירה כזה אח ורע – – –

אני מבין שאני לא מוגבל.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אתה מוגבל לעשר דקות. היות שהפריעו לך, גם לך אני אאפשר עוד כמה דקות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אין לסעיף הזה אח ורע בחוקים של מדינות אחרות. גם מדינות שנמצאו במצב מלחמה מול אויב לא
חוקקו סעיף עבירה כזה של איסור מגעים עם מישהו מהצד האחר בלי שזה מלווה באיזו כוונה לפגוע
בביטחון המדינה ובלי שזה פוגע בביטחון המדינה.

הצבתי אז כאתגר, שמישהו יראה לי איזו מדינה בעולם יש לה סעיף כזה. עד היום לא הביא איש
סעיף כזה בחוקה ובחוק של מדינה אחרת, משום שהוא איננו בנמצא, גם לא במדינה טוטליטרית, גם
לא במדינה קומוניסטית. אין סעיף כזה. רק חוגים מסוימים כאן תומכים בסעיף הזה עד היום.

ואני שואל את אלה התומכים בסעיף הזה: זו פקודה למניעת טרור, המגמה של הפקודה הזאת היא
להילחם בטרור. מי הם הטרוריסטים הגדולים שנלכדו ברשתה של הפקודה? מי הועמד עד היום לדין
לפי הפקודה? מי האחד או השניים שנשלחו למאסר על-פי הפקודה? מי הם? אתם יכולים לספור
אותם על יד אחת. אייבי נתן, האם הוא הטרוריסט מספר אחת של ישראל? זה האיש שמסכן את
ביטחון המדינה? זה האיש שהשב"כ יבוא בגינו לבית-המשפט ויאמר לכם שהוא מהווה בעיה לביטחון
המדינה? אולי אלה דוד איש-שלום או יעל לוטן או לטיף דורי – הם הסכנה הגדולה לביטחון המדינה?
באלה אתם רוצים להילחם? אותם אתם רוצים להציג כטרוריסטים, ורק הם הועמדו לדין עד היום לפי
הסעיף הזה, ולכן אתם רוצים להמשיך ולהגן על הסעיף הזה?

אולי באמת צודק צחי הנגבי שהוא בא לכאן ומבקש לבטל את הסעיף הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

הכול קשקושים. הממשלה יכולה ליזום שינוי בהצעת החוק; אתה חבר בממשלה. התרגיל של צחי לא
מונע את הממשלה. תגישו הצעת חוק. את מי אתה מוליך שולל? יגישו הצעת חוק.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת איתן, שמענו.

חגי מירום (העבודה):

היור' ע' עלי:

חבר הכנסת מירום.

מיכאל איתן (הליכוד):

שר המשפטים לא מתבייש לדבר נגד החוק. זה גובל בצביעות. הוא אחראי.

היור' ע' עלי:

חבר הכנסת איתן, חבר הכנסת מירום, אני מבקש להפסיק. חבר הכנסת מצא, חבר הכנסת אבי יחזקאל, חבר הכנסת בדש, אני מבקש מכם להפסיק מפני שהשר צריך לסיים את דבריו.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת איתן, מה תעשה בכנסת אם החוק יעבור?

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברי הכנסת, ידוע ברבים, שמשרד המשפטים פרסם הצעה, שלפיה תבוטל העבירה הזאת של איסור מגע עם חברי ארגון טרור, וזאת תוך הדגשה, שביטולו של הסעיף אינו פוגע באינטרסים המוגנים של ביטחון המדינה, משום שהגנתם של אינטרסים אלה מעוגנת בחוק העונשין, הדן בעבירות הפוגעות בביטחון המדינה, ביחסי חוץ ובסודות רשמיים.

הסעיף בחוק העונשין המכסה את הנושא, ולדעתנו היטב ובאופן מלא, ונותן תשובה לכל היבט ולכל חשש מהבחינה הביטחונית, הוא סעיף מס' 114, משום שלפי אותו סעיף אסור להיפגש ואסור להיות במגע עם חבר בארגון מחבלים, או קשור בו או פועל בשליחותו, או מי שעסק או נשלח לעסוק במעשים העשויים לפגוע בביטחון המדינה מטעם ארגון מחבלים או למענו. ובחוק העונשין, מי שעובר על העבירה דינו 15 שנות מאסר.

מדוע למרות חומרת העבירה שם, ומדוע אף שתשתיתה רחבה יותר מהסעיף שבו אנו דנים עכשיו, מבחינה זו שבסעיף שאנחנו דנים בו עכשיו אסור המגע עם כל חבר או כל מי שיש יסוד סביר לחשוד שהוא חבר או שהוא נשלח מטעם ארגון מחבלים – משום שבחוק העונשין קיימת הדרישה המינימליסטית כדי לעשות צדק עם אנשים ועם נאשמים, והדרישה היא: א. שזאת תהיה עבירה אם אין לו הסבר סביר, ואם יש הסבר סביר, זו לא עבירה; ב. נדרשת הוכחת כוונה לפגוע בביטחון המדינה, או שיבואו אנשי ביטחון ויראו שבפועל זה פגע בביטחון המדינה. אבל לא האיסור כשלעצמו, כל המגע כשלעצמו, גם אם המגע בא לקיים רצון של חילופי שבויים, של גילוי נעדרים, של שיחות שלום וכיוצא באלה, והרי הדברים ידועים.

הממשלה, כפי שאמרתי, סבורה שאין מקום לסעיף בספר החוקים. עם זאת, אף שהוכנה הצעת החוק, היא מתעכבת בדיונים בוועדת השרים לענייני ביטחון מטעם אחד, משום ששאלת העיתוי היא משמעותית, משום שאנו בוחנים את העניין מאספקט פנימי שלנו, בעיקר מבחינת דיני העונשין, וחושבים כפי שחושבים גדולי המלומדים, שאין מקום לסעיף כזה, שהוא חריג שבחריג ושהוא לא מכבד עקרונות יסוד של משפט פלילי. אין לו מקום בספר החוקים, אבל במציאות של היום יש ויכולה להיות לו משמעות מדינית. ממשלת ישראל לא שינתה את עמדתה ולא את יחסה לאש"ף. ממשלת ישראל לא מקיימת מגעים עם אש"ף ועם הגורמים הפורמליים של אש"ף. אנחנו התנינו, שגם במשא-המתן המדיני שאנחנו מנהלים לא יהיו מגעים עם אש"ף.

יש אומרים לנו: מה אתם אומרים, הרי יש מגע עקיף. אני לא אכנס כאן לדיון מדיני, משום שאנחנו מקיימים את השיחות עם אנשי המשלחת הפלשתינית, ואנשי המשלחת הפלשתינית מתייעצים עם מי שהם מתייעצים והם זכאים לעשות זאת. מה שאנחנו רוצים זה לתת סיכוי למנהיגות הפלשתינית לנווט את המשא-ומתן ללא מעורבות ישירה של אש"ף בתהליך. מבחינה זו אין שינוי בעמדת הממשלה. מאחר שביטול או עיון מחדש בנושא כאן שלא בשעתו יכול ליצור אצל מישהו, והכוונה בעיקר לגורמים שיש להם חשיבות והם משתתפים במשא-ומתן, אי-הבנות לגבי עמדת הממשלה כאילו יש כאן שינוי מהותי בעמדת הממשלה לגבי אש"ף, כאילו אש"ף חדל להיות ארגון טרור, והרי אנחנו יודעים מחיי היום-יום, שאש"ף חוזר ומבצע פיגועי טרור, לכן אנחנו חושבים שיש להתייחס לנושא בכל הזהירות וכובד הראש, לשקול היטב את המועד או את ההכנות הפוליטיות הנדרשות כדי להביא את ההצעה הזאת, שבעינינו היא חיונית וברורה מאליה, להכרעת הכנסת.

מבחינה זאת, אנחנו כממשלה נגיש את הצעת החוק לביטול האיסור בעיתוי שייראה לממשלה כנכון, ואני מאמין שהעיתוי קרוב ביותר, אבל זאת כשעבודות ההכנה הפוליטיות ייעשו בקפידה ובשיקול דעת ויובאו בחשבון השיקולים שצריך לשקול נוכח שיחות השלום והמגעים הבין-לאומיים של ישראל.

אדוני היושב-ראש, כפי שאנו ראינו בעינינו ושמענו באוזנינו, המציע לא הציע הצעה היום, הוא ביקש לנאום נאום בהנמקה שכביכול הוא מציע הצעה. ברור לו וברור לאדוני שיש פה בכנסת רוב בעד ההצעה. אם האופוזיציה רוצה לכפות על הממשלה לגופו של עניין הצבעה היום בסעיף, אנחנו לא היינו סוטים מגישתנו העניינית לסעיף והיינו אומרים לעם שאנחנו אכן בעד ביטול העבירה, בעד ביטול הסעיף. זו עמדתנו, והיינו מצביעים כך היום, הסיעות התומכות בממשלה. היינו רק אומרים לעם, שהצעד של חבר הכנסת הנגבי מבחינה פוליטית, מבחינת יחסים בין-לאומיים, אינו שקול, אינו אחראי, הוא פרובוקטיבי. הוא צריך להשאיר בנושא כזה לממשלה את העיתוי, ולא לחשוב שהכול זה רק לוליינות. תודה רבה.

מיכאל איתן (הליכוד):

בדיוק מה שהוא עושה לך. תגיד לו תודה רבה.

הי"ר ע' עלי:

חבר הכנסת איתן, אתה רוצה שהוא ימשיך לדבר?

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא מדבר לא לעניין. אני לא יודע מה קרה לו.

הי"ר ע' עלי:

סליחה, אבל הוא סיים את דבריו. תוכל לקחת אותו לפינה ולהשמיע את דבריך.

רחבעם זאבי (מולדת):

מותר לשאול שאלה?

הי"ר ע' עלי:

אי-אפשר. רבותי, היות שאפשרתי לשר, לפני משורת הדין, לעמוד כאן על הבמה ולשאת דברים במשך למעלה מ-20 דקות, יש כאן בקשה להצעה לסדר של חבר הכנסת משה קצב. בהתאם לתקנון, אני מבקש, במסגרת דקה, לומר את דבריך.

קריאה:

לא מעל הדוכן.

הי"ר ע' עלי:

למה אתם עוזרים לי? אתם חושבים שאני לא מכיר את התקנון?

חגי מירום (העבודה):

היור'ר ע' עלי:

יושב-ראש ועדת הכנסת, נא לעיין בסעיף 53. הדבר נתון לשיקול דעתו של יושב-ראש הישיבה.

משה קצב (הליכוד):

לא היה שום הכרח ששר המשפטים יעלה על דוכן הנואמים, אחרי שחבר הכנסת צחי הנגבי חזר בו מההצעה.

היור'ר ע' עלי:

חבר הכנסת קצב, האמן לי, אני אסתדר עם ההערה.

חבר הכנסת מירום, הערת הערה ביחס לנושא ההצבעה. אני כאן קבעתי שאנחנו לא קובעים כרגע עמדה אם זה יידחה לשלושה חודשים, לא יידחה, אני לפחות לא קבעתי עמדה בנושא הזה. אני לא חושב שיהיה זה נכון כרגע לקיים דיון סביב השאלה הזאת. הנושא יגיע בוודאי לאחת הוועדות, כפי שייקבע, ושם יוחלט. לכן לא אפשרתי לך להגיש הצעה. הדברים שהוא רוצה לומר שכנעו אותי שיש מקום להשמיע אותם כאן. מה גם, שאפשרתי לשר המשפטים, למרות התקנון, להשמיע את דבריו. יש גם איזו הגינות כאן בבית הזה.

דב שילנסקי (הליכוד):

לא מתווכחים עם יושב-ראש הישיבה. צריך לתת כבוד לכנסת.

היור'ר ע' עלי:

חבר הכנסת קצב, בבקשה.

משה קצב (הליכוד):

אדוני שר המשפטים, מוטב שהממשלה תאמר את דבריה בנושא הזה בצורה ברורה. לא טוב ששר המשפטים מקבל נזיפות מראש הממשלה, כשהוא נוקט יוזמה בעניין ביטול החוק האוסר מפגשים עם אש"ף, כשהוא מנהל מגעים עם ארצות-הברית בווישינגטון. ראש הממשלה מבקש מהממשל בארצות-הברית שלא לקיים משא-ומתן עם אש"ף, שלא לשתף פעולה עם אש"ף, שלא לקיים שיחות עם אש"ף, ושר המשפטים עולה לדוכן, שלא על דעת הממשלה, שלא על דעת ראש הממשלה, בניגוד לדעתו של ראש הממשלה, ומתיימר – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

איזה דברי הבל.

משה קצב (הליכוד):

אתה לא מדבר בשם הממשלה. חובתך לדבר בשם הממשלה, אדוני שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבקש לעלות לדוכן.

היו"ר ע' עלי:

אני ארשה לך לומר משפט אחד.

משה קצב (הליכוד):

אתה, אדוני שר המשפטים, ביטאת את עמדתך האישית, אולי לא את עמדת רוב הממשלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מי שם אותו להעליל על שר המשפטים?

משה קצב (הליכוד):

אל תאבד את העשתונות, אדוני שר המשפטים. זכות הדיבור היא שלי כרגע ולא שלך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני לא מאבד את העשתונות.

היו"ר ע' עלי:

רבתי, אני מבקש לאפשר לי לסיים את הדיון הזה בשקט. הרי שר המשפטים עמד ודיבר כאן. גם הצופים, גם אנחנו יודעים מה אמר שר המשפטים, והדברים גם נרשמו בפרוטוקול. הדברים ברורים. חבר הכנסת קצב, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, זו חוצפה כפולה ומכופלת כי שר המשפטים אמר פעמיים – –

היו"ר ע' עלי:

בסדר. הרי הדברים כתובים.

משה קצב (הליכוד):

זו חוצפה להטעות את הכנסת, חבר הכנסת רן כהן, להטעות את הציבור ולומר, אני מדבר בשם הממשלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

בשם הממשלה אין לו רשות דיבור.

קריאות:

הי"ר ע' עלי:

רבתי. חבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת מיכאל איתן, השר רמון, אני מבקש.

רן כהן (מרצ):

הי"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רן כהן. חבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (מרצ):

עצם העובדה שהוא עולה לבמה פירושו שהוא מייצג את הממשלה.

הי"ר ע' עלי:

אם ההפרעות ימשכו, אני אתן לו לדבר. אני מבקש להפסיק את הקריאות. אני מבקש שיהיה שקט במשך דקה אחת. חבר הכנסת קצב, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

הי"ר ע' עלי:

נא לתת לו דקה כדי שיסיים את דבריו. בבקשה.

משה קצב (הליכוד):

כשאש"ף מכריז שהוא איננו מוכן לבטל את האמנה הפלשתינית, יש לממשלת ישראל, לפי החוק, כל הזכות להמשיך ולקיים מגעים. זה לא עניין ליוזמות פרטיות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

משה קצב (הליכוד):

אדוני שר המשפטים, קיבלת תואר של חבר כנסת אדיב ומנומס. תשמור על זה. ייקחו ממך את התואר, שר המשפטים, למה לך?

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת קצב, אני מבקש להיות צמוד להצעה לסדר-היום.

משה קצב (הליכוד):

אני מבקש ששר המשפטים לא יפריע לי.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש להיות צמוד להצעה לסדר-היום.

משה קצב (הליכוד):

אם הממשלה רוצה לקיים מגעים עם אש"ף – אני חושב שזו טעות וזה מסוכן לביטחונה של ישראל, אבל זה לא בלתי חוקי. מה ששר המשפטים מתכוון לומר פה – אני מדגיש שהוא עשה זאת היום שלא על דעת ראש הממשלה – הוא בעצם רוצה לומר, כי למנהיגי ארצות-הברית ואירופה אסור לקיים מגעים עם אש"ף, ממשלת ישראל איננה רוצה לקיים מגעים עם אש"ף, אבל אזרחי ישראל יוכלו לעבור על חוקי מדינת ישראל.

לכן, אדוני שר המשפטים, חובתך האזרחית והחוקית היא לעמוד לימין ראש הממשלה ולא לבזות אותו פה במליאת הכנסת.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת קצב.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני.

הי"ר ע' עלי:

תרשה לי רגע. אני מכבד אותך. אני מבקש. אתה רוצה לומר שני משפטים, בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

גם אני מבקש.

חגי מירום (העבודה):

השר לא מדבר מהצד. השר לא מדבר מהצד.

הי"ר ע' עלי:

שר המשפטים, אתה רוצה להגיב, בבקשה תגיב במסגרת של דקה-שתי דקות. בבקשה, עלה לדוכן. אני מבקש שתתמצת את דבריך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברי הכנסת, כששר המשפטים עולה לכאן ומוסר הודעה, הוא מוסר אותה מטעם הממשלה. הוא מוסר אותה על דעת ראש הממשלה.

דבר שני, שר המשפטים הודיע כאן, שהממשלה מתנגדת לשתף את אש"ף במגעים המדיניים. היא מקיימת את השיחות אך ורק עם נציגי הפלשתינים המקומיים.

אחרי שני דברים אלה, לשמוע את יושב-ראש סיעת הליכוד אומר כאן שאני מדבר שלא בשם הממשלה, שאני מבזה את ראש הממשלה, שאינני מתואם כאילו עם ראש הממשלה, אלה דברי בלע, חוצפה, עזות-פנים ורשע.

חברי הכנסת, אחרי שאמרתי במפורש שהממשלה מתנגדת למשא-ומתן עם אש"ף, וזה שיקול לגבי העיתוי, אני אומר דברים חריפים, אבל אני אומר אותם בצורה מכובדת. בצורה בלתי מכובדת הם יכולים להיאמר אחרת. לבוא ולומר לכנסת שהממשלה הזאת תומכת היום במגעים עם אש"ף, וכאילו זאת אמרתי, ולתקוף אותנו על דברים שלא אמרנו והם לא משנתנו – רבותי, לאן נגיע?

מותר שיהיו חילוקי דעות פוליטיים. מותר לחלוק, ברוח טובה, בחברות טובה. האמת לא ניתנה כולה לצד אחד ומותר להתווכח על מגמות. מותר להתווכח על מדיניות. רבותי, הניחו תשתית של אמת, הניחו תשתית של אמת וכבוד הדדי בדיונים. תודה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה, שר המשפטים.

רן כהן (מרצ):

הי"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רן כהן, סגן שר השיכון. אני מבקש להפסיק.

אולי בכמה דברים נהגתי כאן שלא בהתאם לפרוצדורות. זה נושא שעורר סערה. לכן חשבתי שיש במקרה זה מקום לסטות קצת מהתקנון. היו בקשות רבות של חברי כנסת להגיב, להעלות הצעות לסדר-היום. מטבע הדברים אינני יכול לאפשר לכולם להתבטא, שמא נהפוך את הדיון הזה לדיון פרוצדורלי שיימשך שעות ארוכות. בזה נגמר העניין הזה. נמשיך בסדר-היום.

הצעה לסדר-היום

מצב שירותי החירום ביישובי קו-העימות בגבול הצפון

הי"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא, הצעה לסדר-היום מס' 285, בנושא: מצב שירותי החירום ביישובי קו-
העימות בגבול הצפון. חבר הכנסת יורם לס, בבקשה. עומדות לרשותך עשר דקות.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להעלות על סדר-היום של המליאה את הנושא הרציני
של מצב שירותי החירום בגבול הצפון.

אני חושב שהרצינות של הנושא הזה בולטת במיוחד מול החיזיון המביש והלא-רציני שהיינו עדים לו
זה עתה, שיזם אותו חבר כנסת שלא בתום-לב ופגע אנושות בכבודו של הליך החקיקה בכנסת.

אופייני לנושא שירותי החירום, שתמיד נזכרים בהם כאשר מאוחר מדי. שירותי החירום הם חלק
מהביטחון האישי של תושבי הגליל שצריכים לדעת שיש מי שיפנה אותם, שיש מי שיחלץ אותם, שיש
מי שיטפל בהם, יגן עליהם וימסור להם מידע בזמן אמת.

אני מבקש להביא לפניכם, חברי הכנסת, רשימה של ליקויים שהתגלו בנושא הזה בימים האחרונים.
והנה הרשימה: דוח של קצין בודק מטעם נציב כבאות והצלה מצביע על תקלות חמורות מאוד בתחום
שירותי הכבאות בקריית-שמונה. זמן התגובה של הכבאים היה אטי מאוד. הציוד שעמד לרשותם לא
היה מספק.

הנושא השני – חוסר באמצעי כריזה לאוכלוסייה. הם קיבלו התראה טלפונית ועברו 18 דקות עד
שבכלל העניין שם התעורר; 18 דקות במקום שתי דקות, שהן פרק הזמן הדרוש כדי לעבור את
המרחק ולהגיע למקום. אמרתי – חוסר אמצעי כריזה, בלבול באוכלוסייה.

הנושא השלישי קשור לעולים החדשים, שהם החוליה החלשה בנושא הזה, אנשים שלא מעורים במה
שקורה סביבם, לא מבינים את השפה. אין אנשי ביטחון דוברי רוסית. לא נודעו להם דברים בשפה
שלהם. אין באזור שוטרים דוברי רוסית.

יש גם הנושא של חדרי ביטחון. זה אינו נושא שאפשר לפתור אותו מהיום למחר. עובדה היא
שבתקופה שנבנו בה חדרים, בתים ווילות בשטחים, צומצמו התקציבים לחדרי הביטחון בצפון. על-פי
הודעתו של ראש המועצה האזורית הגליל-העליון, חסרים כ-800 חדרי ביטחון בגליל. החדר הזה הוא
חלק מתחושת הביטחון של משפחה שיושבת במקום.

אני אומר, אולי בתור אמרה נוספת, שראש העיר הודיע שהמזוזות במוסדות החינוך בקריית-שמונה
פגומות וצריך להשקיע כסף בתיקון המזוזות.

על-פי תחקיר שעשיתי, 30 אמבולנסים במועצה האזורית הגליל-העליון אינם מצוידים היטב בציד
רפואי תקין, הציוד ישן ויש להחליף אותו, לרענן אותו. הכוונות הן תמיד טובות, אבל הבעיות
התקציביות קיימות.

יש בעיה עם בית-החולים על-שם זיו בעיר צפת, בית-החולים שצריך לתת עורף רפואי לאזור, ובלי להיכנס לפרטים, יש בו בעיות של יחסי אנוש, בעיות חמורות של ניהול. יש בעיה של חוסר ימ"חים, מחסני חירום, של מאגרים של ציוד שיש צורך להכין.

והנושא האחרון שיש לטפל בו, הנושא של חדר מיון קדמי, חדר מיון קדמי בעיר קריית-שמונה, הפועל היום כשלושה של בית-החולים בצפת. התארגנה באזור עמותה, בעקבות דוח של ועדה משותפת לעיריית קריית-שמונה ולמועצה האזורית הגליל-העליון. הדוח הזה מצביע על ליקויים קשים בתפקוד של אותו חדר מיון קדמי. אני לא אכנס כאן לפרטים; העברתי אותו גם לשר הבריאות.

ואני מקווה ומאמין ופונה לדון בנושא במליאה, או להעבירו לוועדה, לפי החלטת השר, כדי שתהיה תחושה אמיתית של ביטחון לתושבי הגליל.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת יורם לס. ישיב שר הבריאות. אדוני שר הבריאות, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה לברך את תושבי הצפון, העוברים בימים אלה תקופה לא קלה. אני מקווה שהשקט ששרר אמש מבשר תקופה שקטה ושהחיים יחזרו למסלולם, כיוון שהממשלה הזאת נחושה בדעתה, שבמידה שהשקט לא ישרור אצלנו, הוא גם לא ישרור בצד השני. הממשלה תעשה כל מה שמוטל עליה על מנת להבטיח את שלומם וביטחונם של תושבי הצפון.

חבר הכנסת לס פירט רשימה של ליקויים, לדבריו, בשורה של נושאים. אני לא אתייחס לשירותי הכבאות. הם מסורים לשר הפנים. אני יודע שהוקמה ועדת חקירה בעקבות המחדל שהיה לפני כשבועיים בעת הפיגוע בקריית-שמונה. הוסקו מסקנות, ואני מקווה מאוד שתקלה זו לא תחזור על עצמה.

לגבי חדרי הביטחון, מנכ"ל משרד ראש הממשלה, שמעון שבס, וועדת המנכ"לים שהוא עומד בראשה, לצורך העניין, תקצבו את כל צרכי חדרי הביטחון, שתקציבם, כפי שאמר חבר הכנסת לס, קוצץ בתקופת הכהונה של הממשלה הקודמת. הממשלה הזאת מחזירה את התקציב לבינוי חדרי הביטחון, ומובן שהתהליך הזה אינו מהיום למחר, אבל יוחל בו בעתיד הקרוב.

לגבי המזוזות אני באמת אינני יודע דבר וחצי דבר, ואת זה נשאר לריבוננו של עולם.

אני רוצה להתייחס לנושאים הקשורים לתחום האחריות של משרד הבריאות. קיים היום חדר מיון קדמי בקריית-שמונה. הוא מנוהל על-ידי בית-החולים צפת ונמצא באחריותו המלאה. אני ביקרתי בחדר המיון הזה, ושם קיים צוות – של אחות 24 שעות ביממה, שני רופאים תורנים, מנהל חדר מיון במקום, רופא מומחה בתחום האורתופדיה, וכן רופא כונן בכל ערב ולילה. זה מה שנמצא היום בחדר המיון. אני יודע שיש בעיות, אבל ודאי שאין הן קשורות לתפקוד חדר המיון. חדר המיון מצויד בכל הציוד הדרוש כדי לענות על צרכים דחופים לטיפול בחולים ובנפגעים.

אני רוצה לציין, שבעת הפיגוע האחרון, ה"קטישה" שנפלה לפני שבועיים, גם שירותי מגן-דוד-אדום וגם שירותי החירום הבריאותיים האחרים עמדו במבחן, הגיעו במהירות. אני חוזר: הם לא יכלו לבטא את יכולתם כי היתה בעיה עם הגעת שירותי הכבאות.

לנושא האמבולנסים – בקריית-שמונה עצמה פועלים שני נט"נים וארבעה אמבולנסים רגילים.

קריאה:

מה זה נט"נים?

שר הבריאות ח' רמון:

ניידות טיפול נמרץ. כולם במצב טכני תקין, מצוידים בציוד רפואי תקני חדיש ומלא. כמו-כן מוצב בסניף תערו"ן – תחנת עזרה ראשונה ניידת – לטיפול באירועים רבי נפגעים.

מוקד מגן-דוד-אדום בקריית-שמונה קשור בקשר קווי ואלחוטי עם מפקדת העיר, עם מפקדת צה"ל האזורית ועם סניפי מגן-דוד-אדום האחרים באזור, לרבות המוקד המחוזי בטבריה. ניתן לתגבר בתוך זמן קצר את מערך האמבולנסים בקריית-שמונה באמבולנסים ובצוותים מתנדבים המצויים ביישובים סמוכים – 27 במספר – ומכוחות צה"ל באזור. בכל אירוע רב נפגעים מקבל צה"ל את הפיקוד, והרופא המרחבי מתאם את כל שירותי הרפואה. שוב, באירוע האחרון, בתוך ארבע דקות מרגע הקריאה הופיע במקום אמבולנס.

בסניפי מגן-דוד-אדום בחצור, בקצרין, בצפת, בכרמיאל, בנהרייה ובמעלות – בכל סניף יש שניים עד ארבעה אמבולנסים, המצוידים על-פי התקן בציוד רפואי והחייאתי כמקובל. נוסף על כך פועלים באזור הגליל ורמת-הגולן 12 רופאים מתנדבים המצוידים באיתוריות ובמכשירי קשר נישאים המופעלים בעת הצורך על-ידי מוקד קריית-שמונה.

ביישובי רמת-הגולן בלבד מצויים 29 אמבולנסים המופעלים על-ידי צוותים מתנדבים. גם הם מוזעקים על-ידי איתוריות.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני השר, אתה מספק יותר מדי אינפורמציה על הביטחון השוטף – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אני מספק רק אינפורמציה הקשורה למערך הרפואה, ואני אינני בטוח שהציבור איננו רשאי לדעת את הנתונים הללו. אין סוד בכך שבכל יישוב ברמת-הגולן יש אמבולנס. אני חושב שאנו צריכים להיות גאים על כך. אינני חושב שאני מספק מעבר לכך, אבל אני מוכן לשמוע את ההערה. מכיוון שההערה הושמעה בתום דברי, אני מבטיח מרגע זה לא לספק עוד נתונים כאלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

טוב.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רק יכול לומר, שהחודש הושלם ציוד רפואי ליישובים עוד טרם האירועים, וסופקו פריטי ציוד נוספים לסניף קריית-שמונה. מובן שאחרי לקחי הפגזת ה"קטישות" האחרונה, הדבר נעשה לאחר בדיקה וסופק ציוד נוסף.

אני רוצה לומר משהו לגבי בית-החולים "זיו" בצפת. נכון, כפי שאמר חבר הכנסת לס, מצב בית-החולים טעון שיפור. אני אומר זאת בביטוי הכי עדין. מדובר באנשים, אינני רוצה לפרט. אנחנו במשרד, כבר לפני חודשיים, נקטנו צעדים בנושא זה, ואני מניח שבתוך זמן קצר אנחנו ניישם מסקנות מסוימות שאליהן הגענו על מנת לשנות ולתקן את הטעון תיקון בבית-החולים צפת. חבר הכנסת לס יודע על מה הוא מדבר, אני יודע. אבל, כמובן, מעל דוכן הכנסת אני לא אפרט. מדובר באנשים, ואני לא מתכוון לפגוע באיש מהעובדים שם, שכולם – למרות כל הבעיות – עושים באמת עבודה מסורה וחשובה בתנאים קשים בדרך כלל.

אין לי שום התנגדות, שהנושא יידון בצורה מפורטת יותר בוועדת העבודה והרווחה. נבדוק נושא-נושא, ואם יש ליקויים פה ושם, אזי אנחנו מוכנים לשמוע ולתקן אותם. אבל, כפי שסקרתי כאן, אני חושב שמערך הרפואה בצפון הארץ עונה על הדרישות ועונה גם על אירועים, שכולנו מאחלים לעצמנו שלא יקרו. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני שר הבריאות. האם חבר הכנסת יורם לס מסכים להצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה?

יורם לס (העבודה):

כ.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הפנים.

היו"ר ר' אדרי:

ועדת הכנסת תקבע, לא כאן נקבע. תודה לך, חבר הכנסת זאבי.

אנו עוברים להצבעה. אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – שישה חברי הכנסת, נגד – אין. הנושא הועבר לוועדת הכנסת.

הצעה לסדר-היום

מצב האשפוז בבית-החולים "סורוקה" בבאר-שבע

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 334: מצב האשפוז בבית-החולים "סורוקה" בבאר-שבע. חברת הכנסת נעמי חזן, בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת המעטים הנמצאים באולם – – –

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

יש רוב לממשלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

נוכחות איכותית.

נעמי חזן (מרצ):

בהחלט.

תרשו לי בפתח דברי לקבל ולברך משלחת פרלמנטרית מדרום-אפריקה שנמצאת כאן. לכבוד לנו לקבל אתכם בכנסת ישראל.

אדוני היושב-ראש, ביקשתי הצעה לסדר-היום בנושא מצב האשפוז והשירותים הרפואיים במרכז הרפואי "סורוקה" בבאר-שבע, משום שאני חושבת שבמקרה הזה יש לנו תופעה שכיחה בתקופה האחרונה במדינת ישראל. מצד אחד, כל הגורמים במדינה ערים לעובדה שיש מצוקה אמיתית של שירותי הבריאות בדרום-הארץ. המצוקה הזאת הולכת ומחריפה בשנים האחרונות. מצד אחר, תמיד יש דברים שנראים דחופים יותר וחשובים יותר מטיפול שיטתי בנושא של מצוקת האשפוז והשירותים הרפואיים בדרום. במלים אחרות, יש כאן תופעה יותר מדי שכיחה בחיים הציבוריים – מצד אחד סימפטיה ומצד אחר חומת בטון של ביורוקרטיה.

בדברי ארצה להתייחס למצב הקיים ולהיבטים שונים של המצב הקיים ולבקש, שאולי במקרה הזה, כמו במקרים דומים אחרים, יהיה אפשר לנצל את הידע הרב שהצטבר כדי לתכנן בצורה שיטתית ומסודרת מדיניות של שירותים רפואיים בדרום-הארץ.

אדוני היושב-ראש, תרשה לי להציג בפניכם כמה נתונים בסיסיים על מצוקת השירותים הרפואיים ועל הבעיות הספציפיות של המרכז הרפואי "סורוקה" בבאר-שבע. המרכז הרפואי "סורוקה" משרת אוכלוסייה של כ-360,000 תושבים, שהיא אחת האוכלוסיות המגוונות ביותר במדינת ישראל. יש שם לצד תושבים ותיקים כ-75,000 בדואים, כ-35,000 עולים חדשים, רובם או חלק ניכר מהם קשישים ועולים מאתיופיה.

כפי שנוכחנו לדעת רק בשבוע שעבר, לדאבוני הרב, המרכז הזה הוא המרכז המספק שירותים לכוחות הביטחון ולכוחות צה"ל, שכן שם הם מתאמנים באזורים נרחבים. יש פה גיוון של אוכלוסייה עם בעיות מיוחדות. עם זאת, האוכלוסייה הזאת מפוזרת על 60% משטח מדינת ישראל. זה יוצר בעיות לוגיסטיות, וכמובן, עלות גדולה יותר של שירותי בריאות.

כתוצאה מכך מצוקת האשפוז בבית-החולים "סורוקה" נושאת אופי מורכב. לפי דעתי, יש כאן שלוש בעיות מרכזיות: הבעיה הראשונה היא בעיה של מחסורים. יש היום מחסור חמור במיטות אשפוז, כאשר הממוצע בבית-החולים "סורוקה" הוא 2.2 מיטות ל-1,000 נפש. הממוצע הארצי, אדוני שר הבריאות, הוא 2.64. יש צורך מיידי ב-90 מיטות אשפוז, וההערכה היא שיצטרכו עוד כ-360 מיטות עד 1995. בגריאטריה סיעודית הבעיה חמורה יותר. צריך היום 400 מיטות נוספות, כדי שיהיה ניתן להתמודד בצורה זו או זו עם הבעיה הקיימת. יש מחסור אמיתי של 950 מיטות. בבית-החולים "סורוקה", חברי הכנסת, יש לידות רבות מבכל מרכז רפואי אחר בארץ, אבל יש רק 80 מיטות לילודות. המצב בתחום זה חמור במיוחד. אם נדבר רק לרגע על תפוסת יתר במחלקות פנימיות בבית-החולים "סורוקה", התפוסה היום היא 140%. בטיפול נמרץ לילדים התפוסה היא 128%. אני יכולה להמשיך ולספק נתונים. אם כך, הבעיה הראשונה היא בעיה של מחסורים.

הבעיה השנייה, הנלווית לבעיית המחסורים, היא בעיה של עומס יתר, הפוגע ישירות באיכות שירותי הבריאות הניתנים לאוכלוסייה בנגב. אין היום חדר צנתורים אחד בכל דרום-הארץ. יש בעיות של התיישנות ציוד. יש מחסור בחדרי ניתוח. כתוצאה מכך, עם צוות מסור במיוחד של רופאים, אחיות ונותני שירותים אחרים, העומס על המערכת גורם לסבל אמיתי לבני אדם.

רק בחודש שעבר, שוב לדאבוני הרב, נפטרו שלושה תינוקות בפגייה בבאר-שבע. באופן כללי יש הרגשה, שזו תולדה של העומס, הפוגע ישירות באיכות שירותי הבריאות.

פנחס בדש (צומת):

זה מה שידועים. מה שלא יודעים – יש עוד הרבה.

נעמי חזן (מרצ):

תודה רבה, חבר הכנסת בדש, אני יודעת שאתה מהאזור ואשמח על כל תמיכה בנושא הזה.

מכאן נוצרת בעיה שלישית, והיא חוסר שוויון הולך וגדל בין מצב השירותים הרפואיים בבאר-שבע ובבית-החולים "סורוקה" לבין אזורים אחרים בארץ, פער ההולך וגדל בהדרגה ובשיטתיות בשנים האחרונות.

אדוני שר הבריאות, אני יודעת שבמקרים כאלה הנטייה היא לתת פתרונות מיידיים על הבעיות המיידיות ביותר. עד לימים האחרונים, אף שאושרה תוספת של 90 מיטות, העניין לא תוכנן. אני מבינה שהדבר הזה יבוא על פתרונו בשנת 1993. אם לא, ארצה גם לשמוע מדוע. יש פתרונות מיידיים אחרים של בעיות ספציפיות מאוד, אבל הבעיה שתיארתי עכשיו לא תיפתר על-ידי פתרונות מיידיים או בדרך של כיבוי שרפות.

כאשר אנחנו ערים במדינת ישראל לבעיה מתמשכת שיש לגביה הסכמה, אני חושבת שמחובת כולנו למצוא דרכים לתכנן בצורה יעילה ומסודרת את מדיניות הפתרון וגם לתת אותם כלים תקציביים הדרושים למימוש אותה מדיניות.

כן, מעבר לדיון דחוף בנושא הזה בכנסת, הייתי רוצה לבקש משר הבריאות שישקול את האפשרות של הקמת ועדה מקצועית, שתתכנן את הדרכים לטיפול בבעיות הללו. לא ייתכן שבכל פעם גורמים שונים מגלגלים את האחריות, האזרח הפשוט מקבל את הסימפטיה אבל לא רואה את הפתרונות. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי חזן. ישיב שר הבריאות. אדוני שר הבריאות, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראש עיריית באר-שבע היושב כאן, אני רוצה להודות לחברת הכנסת נעמי חזן על העבודה שעשתה. באופן עקרוני אני יכול להסכים עם תיאור המצב כפי שהיא תיארה אותו. אבל, בפתח דברי אני רוצה להדגיש דבר אחד. בית-החולים "סורוקה" הוא בית-חולים מצוין על-פי ביצועיו, ויכול היה להיווצר רושם שמדובר בבית-חולים נחשל, חס וחלילה, שאיננו נותן שירות רפואי ברמה גבוהה. למרות התנאים הקשים – – –

פנחס בדש (צומת):

שר הבריאות ח' רמון:

סליחה, תן לי לסיים. אני רוצה שיהיה ברור, לא רק הרופאים, האחיות, הצוות.

פנחס בדש (צומת):

כל הצוות.

שר הבריאות ח' רמון:

תנו לי לתת מחמאות בלי קריאות ביניים.

אני רוצה שיהיה ברור, שלמרות התנאים הקשים, למרות המצוקה הפיסית הקיימת בבית-החולים, בית-החולים נותן שירות רפואי ברמה מקצועית מן הגבוהות בארץ, ושלא ייווצר הרושם, חס וחלילה, שמי שמגיע לבית-החולים הזה איננו נתון בידיים אמונות ומקצועיות.

הרגשתי חובה לומר זאת. ביקורי הראשון, שנערך ימים מספר לאחר שנתמנתי לתפקיד, היה בבית-החולים "סורוקה". אני עוקב אחרי מה שקורה בבית-החולים, ואני רוצה שלא ייווצר רושם אחר, כי, לצערי, מרוב דיבורים על המצוקה הפיסית, המצוקה הזאת נדבקת גם לכל בית-החולים ולצוות המקצועי. אני מציע לכולנו להפריד ולא לעשות עוול לאותו ציבור שגם עובד כל-כך קשה, גם משיג תוצאות מצוינות וגם סובל מהתנאים הפיסיים.

המצב של בית-החולים נובע, להערכתי, מעובדה פשוטה מאוד. בית-החולים הזה הוא בית-חולים של קופת-חולים. קופת-חולים נמצאת במצוקה כספית לא מהיום, וסדר העדיפויות – מה, היכן, כיצד, איפה להשקיע במוסדות ששייכים לקופת-חולים נקבע על-ידי קופת-חולים. אני אומר זאת כעובדה. לכן, לא רק בית-החולים "סורוקה", אלא בתי-חולים אחרים של קופת-חולים נמצאים היום במצוקה פיסית משמעותית מאוד.

עם כניסתי לתפקיד ביקשתי לבדוק את הנושא הזה, והתברר לי שיש תקציב שמתקצב כ-50% מהמיטות שצריך להוסיף גם ב"סורוקה" וגם בבתי-חולים אחרים של קופת-חולים, כמו "מאיר" ו"קפלן". ביקשתי לתקצב ב-100% את ההתרחבות של בתי-החולים הללו, מכיוון שהצורך בהתרחבות נובע מגידול האוכלוסייה, שנבע מן העלייה. אין שום היגיון ושום צדק לתבוע מקופת-חולים לממן הוצאות תשתית הנובעות מגידול האוכלוסייה שנובע מהעלייה – לא הגידול הטבעי, אני מדבר על העלייה. תפקידה של מדינת ישראל הוא לקלוט עלייה, ואם יש הוצאות בגין העלייה, מדינת ישראל צריכה לממן אותן. לכן דרשתי, ואני שמח ששר האוצר נענה לבקשתי, להרחיב גם ב"סורוקה". אם מדברים על "סורוקה" אני אתמקד רק ב"סורוקה". ההרחבה תתבצע כולה מתקציב המדינה, ואני מקווה מאוד שהתכנון יתחיל בימים הקרובים. ומכיוון שמדובר על השלמת שלד קיים, אני מניח שהעבודות תארכנה פחות זמן.

אתמול ביקרתי בבאר-שבע, ראיתי את מנהל בית-החולים, והוא העריך שבתוך כשנתיים ייתוספו 100 מיטות פעילות לבית-החולים. אני מדבר על תקציב 1992, לא על תקציב 1993.

נוסף על כך, מתקציב 1993 – עוד לא סיכמנו בקשר למספר המיטות, אבל אנחנו עומדים גם במסגרת תקציב 1993 לתקצב מיטות נוספות. המצוקה הנוראה באמת קיימת במחלקות הפנימיות. בחורף שעבר, שהיה חורף קשה במיוחד, התפוסה במחלקות הפנימיות הגיעה בשיא ל-200%. זה פשע מכל בחינה שהיא. אנחנו מתמודדים עם המצוקה של המחלקות הפנימיות בכל מיני דרכים. הבעיה בבאר-שבע היא, שאין בה בית-חולים שיכול לחפות על "סורוקה", כי הוא בית-חולים יחיד. אותו ויסות שאנחנו יכולים לעשות באזור המרכז, או אפילו באזור הצפון, אנחנו לא יכולים לעשות ב"סורוקה", כי הוא בית-החולים היחיד באזור והוא משרת אוכלוסייה מגוונת מאוד.

דרך אגב, כתוצאה מהתכנון של תוספת 100 המיטות, אנחנו גם נרחיב את מחלקת היולדות. התוצאה תהיה, שגם במחלקת היולדות תהיה רווחה מסוימת. כפי שציינת, חברת הכנסת חזן, בית-החולים הזה הוא הפורה ביותר בכל בתי-החולים בארץ. אם אינני טועה, יש בו בין 8,000 ל-9,000 לידות בשנה.

יהושע מצא (הליכוד):

כן ירבו.

שר הבריאות ח' רמון:

זהו שיא ארצי, כאשר המקום השני נמצא רחוק מאחוריו, בסדר גודל של 5,000 לידות בשנה.

הפתרון לטווח הבינוני והארוך הוא, להערכתי, הקמת בית-חולים נוסף בנגב. אין מנוס מכך. בית-החולים הזה הוא כבר גדול מאוד, הגיע ל-1,000 מיטות בקירוב, והמשרד בודק ומאתר בימים אלה מקום, כאשר האופציה המועדפת בשלב זה – עוד לא נפלו החלטות – היא לבנות בית-חולים במרחק קצר, 5-10 קילומטרים מצפון לבאר-שבע.

פנחס בדש (צומת):

מה עם חדרי הניתוח?

שר הבריאות ח' רמון:

אני אגיע לזה.

בשלב הזה תקצבנו את המיטות במחלקות הפנימיות. אני רוצה להדגיש, שעל-פי מבנה מערכת הבריאות במדינת ישראל, משרד הבריאות לא אחראי לבית-החולים הזה, לצערי. גם 100 המיטות האלה הן דבר יוצא דופן. במשך שנים רבות משרד הבריאות לא בנה בבתי-החולים של קופת-חולים.

אני מקווה, שבתוך זמן קצר תגיש קופת-חולים תוכנית הבראה, שתכלול גם תוכניות פיתוח, ותבוא לדיון עם הממשלה, ונצטרך למצוא פתרון לבעיות הללו. כי צדקה חברת הכנסת חזן כאשר אמרה, שאת האזרח זה לא כל כך מעניין אם בית-החולים שייך לקופת-חולים או למדינה; הוא דורש, בצדק, לקבל את הטיפול שהוא זכאי לו, והמדינה חייבת לתת אותו – באופן הרחב של המלה. אבל, המבנה הוא כזה, שלצערי, משרד הבריאות אחראי לחלק מבתי-החולים, מישהו אחר אחראי לחלק אחר. אין שילוב, אין קביעת סדר או תכנון בעניין הזה.

לכן, במסגרת המגעים שלנו עם קופת-חולים אנחנו נדרוש לדעת מהו סדר העדיפויות בתוכנית הבראה שלה בתחום הפיתוח. אנחנו נדרוש לדעת הרבה מאוד דברים, ובין היתר נדרוש לקבל תשובות ברורות, בעיקר לגבי מה שקורה ב"סורוקה".

בדיונים עם קופת-חולים אמרו לנו: אנחנו נמצאים ב"סורוקה". אמרתי: אם אתם לא יכולים לנהל את בית-החולים הזה, בבקשה, המדינה מוכנה להשקיע מה שצריך להשקיע, אנחנו נעשה את זה. ההצעה הזאת, בשלב זה, לא התקבלה.

אבל בהחלט, יש בעיה, מהו סדר העדיפויות של הקופה. יש לה תקציב והיא צריכה לקבוע איפה היא משקיעה, איפה היא לא משקיעה. אני לא יכול לקבל שהקופה תשקיע במקום שאנחנו נחשוב שהוא מיותר, ולעומת זאת יהיה מחסור בבית-החולים "סורוקה".

היו"ר ר' אדרי:

שאלה לך, שר הבריאות: מדוע לא יפקיעו הממשלה או משרד הבריאות את הניהול של בית-החולים הזה, אם מצבו כל כך קשה – אף שיש הרבה רופאים טובים וצוות מצוין – ויעבירו אותו לטיפולך, כמו שאתה עושה ביתר בתי-החולים? הציבור לא צריך לסבול אם קופת-חולים מתנהגת כפי שהיא מתנהגת.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, אני חושב שהשאלה שלך היא שאלה נכונה. אני שאלתי אותה את אנשי קופת-חולים, לא רק לגבי זה. אמרתי: אם בית-החולים הזה הוא עול ואם מפסידים עליו, מחר בבוקר אני מוכן לקחת אחריות לו, בעיקר שהוא בית-חולים יחיד בנגב, שאין לו תחליף. אני לא קיבלתי תשובה חיובית, ואני לא רוצה להרחיב בנושא מטעמים מובנים, אבל – – –

יורם לס (העבודה):

קחו, למשל, את בית-החולים "יוספטל". כבר 12 שנה בית-החולים "יוספטל", בית-חולים קטן – – –

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת לס, לשעבר מנכ"ל המשרד, תן לי לספר: בניגוד לבית-החולים "סורוקה", שלגביו לא הגשתי הצעה רשמית, לגבי בית-החולים "יוספטל" הגשתי. אמרו לי שזה בית-חולים מפסיד. אמרתי: אתם צודקים, קופת-חולים לא צריכה להחזיק בית-חולים באילת לאוכלוסייה כל כך קטנה; תפקיד המדינה לספק את שירותי הבריאות באילת. הצעתי את ההצעה הזאת באופן הכי רשמי והכי מוסמך לקופת-חולים. אמרתי: מחר בבוקר תודיעו לי. הודיעו לי שהעובדים מתנגדים.

אני פשוט רוצה שידעו: אינני מתנער, כנציג המדינה ומשרד הבריאות, מהאחריות לבריאות התושבים, אני רק מעריך שהבעיות הללו תיפתרנה – – –

פנחס בדש (צומת):

סימן שהעובדים חזקים יותר מקופת-חולים.

שר הבריאות ח' רמון:

אנחנו אומנם ממשלה סוציאל-דמוקרטית, אבל אופנת ההלאמות חלפה מן העולם. אנחנו לא יכולים לקחת רכוש של מישהו ולהלאים אותו. אנחנו יכולים להציע שניקה אחריות.

אתם נכנסתם לסוגיית קופת-חולים, ואני מניח שיעסקו בכך בימים הקרובים. אני מודיע, שבמסגרת כל מה שצריך להשתנות בקופת-חולים, גם שני הנושאים הללו – חבר הכנסת לס הוסיף נושא שקשור לדרום, מלבד בית-החולים "סורוקה" – יהיו חייבים לבוא לידי פתרון, ולא ייתכן שתושבי הנגב יסבלו כתוצאה מכך. אבל זה קשור בהידברות ובמשא-ומתן שיתקיים עם ההנהלה החדשה של קופת-חולים בחודשיים-שלושה חודשים הקרובים, במסגרת השינויים היותר מרחיקים לכת של שירותי הבריאות. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני שר הבריאות, מה אתה מציע?

שר הבריאות ח' רמון:

ודאי שאין לי שום התנגדות לדון בהצעה הזאת בוועדת העבודה והרווחה. נדון בה לפרטיה, נראה מה אנחנו יכולים עוד ללמוד גם ממה שעשתה חברת הכנסת חזן. אין לי שום בעיה, אני בהחלט בעד.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לשר הבריאות. האם חברת הכנסת חזן מסכימה שהנושא יעבור לוועדה?

נעמי חזן (מרצ):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

לחבר הכנסת טלב אלסאנע הצעה אחרת. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטרף לכל מלה שנאמרה על-ידי חברת הכנסת חזן. ברצוני להוסיף שאין כאן טענות לסגל הרופאים או לאחיות בבית-החולים "סורוקה". ההיפך הוא הנכון; יש רק מחמאות על הטיפול, על הכישרים ועל היכולת שהם משקיעים במילוי תפקידיהם, אבל המגבלות הן אובייקטיביות, פונקציונליות. מבחינת יכולת הקיבול והשירותים שיכולים לתת יש בעיות.

בנגב יש 80,000 בדואים, שמקבלים את השירות הרפואי מבית-החולים "סורוקה", ויש שם בעיה רצינית בעניין מספר קופות-החולים באזור. התושבים המצויים באזור מצפה-רמון, עובדה, אזור המרוחק 50-70 קילומטרים מבית-החולים "סורוקה", נאלצים לקבל טיפול רפואי בקופת-החולים בבאר-שבע, ולעתים יש כאלה שמגיעים לבית-החולים "סורוקה" במצב רפואי ירוד מאוד. כך קרה שבחורף שעבר הגיעו ילדים במצב של קיפאון ולא היתה אפשרות להציל את חייהם במרכז הרפואי "סורוקה".

היו"ר ר' אדרי:

מה הצעתך?

טלב אלסאנע (מד"ע):

באופן פורמלי אני מבקש להסיר את ההצעה.

רחבעם זאבי (מולדת):

למה להסיר אם הבעיה היא בעיה?

יהושע מצא (הליכוד):

אנחנו נסיר אותה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מבקש, כחבר הסיעה שלו, שיחזור בו.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני חוזר בי מהצעת.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבין שיש רק הצעה אחת.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

כן, אדוני.

יהושע מצא (הליכוד):

יש גבול למשחקים הפרלמנטריים שפוגעים ופוגעים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה קורה כל יום.

יהושע מצא (הליכוד):

לפעמים עושים את זה, אבל להגיע למצב שחבר הכנסת בשתי ידיו, כל-כולו, בעד דברי השר, ואז לשחק את המשחק הפרלמנטרי – אני חושב שתפקידך, אדוני היושב-ראש, למנוע דברים כאלה; זה פוגע בעבודת הכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

תודה רבה לך. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. אני מבין שיש רק הצעה אחת לפנינו, להעביר את הנושא לוועדה. אני מבקש להצביע. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, בעד – 13, נגד אין. ההצעה עוברת לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

הצעות לסדר-היום

עיריית באר-שבע

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום – עיריית באר-שבע, מס' 290 ו-300, של חברי הכנסת אפרים גור ופנחס בדש. ראשון הנואמים, חבר הכנסת אפרים גור, בבקשה.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, תמורות ותהפוכות רבות היו מנת חלקה של הבירה והפנינה של הנגב, של באר-שבע, מאז היווסדה. הזדמנויות רבות של פריצת הדרך, של תנופות בנייה ופיתוח נקרו על דרכה של העיר הזאת, המשמשת עיר מחוז ונותנת שירותים ממלכתיים ומוניציפליים ליותר מ-300,000 תושבי הנגב.

לדאבון לב כולנו, כמעט כל ההזדמנויות הללו הוחמצו משום הפער התהומי בין הכרזותיהם של אבות היישוב וראשי המדינה, הרואות ביישוב הנגב ובאכלוסו יעד לאומי, התיישבותי וביטחוני ממדרגה ראשונה, לבין חוסר המעש ואוזלת היד בהשגת האתגר הזה.

אני חושש מאוד, שאם גם הפעם לא תנצל הממשלה את גלי העלייה הגדולים כמנוף ליישוב, לאכלוס, לפיתוח ולחיזוק באר-שבע והנגב, תוחמץ שוב הזדמנות היסטורית בלתי חוזרת, דבר שיהיה בבחינת בכייה לדורות ובלתי נסלח מבחינת כל אלה אשר היו מופקדים, היו יכולים, ולא עשו למימוש חזון לאומי זה.

אדוני היושב-ראש, על כתפי עיריית באר-שבע רובצים גירעונות וחובות כבדים ביותר, אשר מכבידים על הנהלתה לנהל את העיר, לספק לתושביה את השירותים המוניציפליים, את שירותי הרווחה, החינוך והקליטה, ואת איכות החיים הטובה, כפי שמקבלים אותה תושבי ערים אחרות במדינה.

כ-80% מחובותיה של העירייה הם ירושה שקיבלו ראשיה הנוכחיים מאלה שקדמו להם, והיתר נעוצים בסיבות ובגורמים שמקצתם אביא להלן: בעשור האחרון, בין השנים 1980 ל-1990, נתחלפו כ-90% מאוכלוסי באר-שבע – כ-55,000 איש עזבו אותה וכ-35,000 נכנסו אליה. העיר ננטשה בשנים אלה על-ידי צעירים ומשפחות חזקות והיא קלטה משפחות מהדרום, מדימונה, מאופקים, מירוחם, מנתיבות ומיישובי הדרום האחרים.

תהליכים דמוגרפיים אלה, שאין להם אח ורע בשום מקום אחר בארץ, ערערו את שיווי המשקל העירוני, זעזעו את כל המסגרות העירוניות, הביאו להורדת רמת החיים, להגדלת אוכלוסיות רווחה – קשישים, משפחות ברוכות ילדים, מקבלי קצבאות למיניהן, מובטלים ועוד – והביאו באורח ישיר ומידי להקטנה בהכנסותיה של עיריית באר-שבע ולהגדלת תלותה במשרדי הממשלה השונים.

אוכלוסיית באר-שבע צמחה, לשמחת כולנו, בשלוש השנים האחרונות מ-113,000 לכ-140,000 נפש, גידול של כ-20%. לבאר-שבע הגיעו קרוב ל-25,000 עולים חדשים.

כל מי שביקר בשנים אלה בבאר-שבע ראה והתפעל מתנופת הבנייה והפיתוח האדירה, מצמיחת שכונות חדשות, כבישים חדשים, מהקמת מוסדות חינוך ותרבות, ומציאות מרנינה זאת נטעה בלב כולנו את התקווה, שהעיר עולה סוף-סוף על דרך המלך, והנה, סוף-סוף חזונם וחלומם של גדולי האומה, ובראשם דוד בן-גוריון, זיכרוננו לברכה, מתגשם. ומה שקרה בפועל: באה הממשלה הנוכחית ובמקום ליתן, במסגרת סדר העדיפויות הלאומי שהכריזה עליו, עדיפות לבאר-שבע ולנגב כולו, היא הפסיקה וביטלה את בנייתן של 11,000 יחידות דיור, גרמה לפיטוריהם, ולהכנסתם למעגל המובטלים, של כ-1,000 מועסקים, ועל-ידי זה גדעה במו-ידיה את כל התקוות והחלומות שהחלו לפעום בלב ראשיה ותושביה של העיר הזאת.

העולים אשר יכלו להביא פריצת דרך וברכה לעיר כולה, בהיותם מובטלים, ועקב ריבוי אוכלוסיות נזקקות ומשפחות חד-הוריות ביניהם, הפכו, לצער כולנו, נטל נוסף על תקציבה של עיריית באר-שבע. מה שממחיש יותר מכול את האמור לעיל הוא העובדה, שמאז הגיעו גלי העלייה המבורכים גדל מספר תיקי הרווחה – דהיינו, מספר משפחות הסעד בעיריית באר-שבע – מ-5,000 ל-7,770, גידול של יותר מ-50%. גם בסקירה השנתית של המוסד לביטוח לאומי עולה שבאר-שבע, שהיא העיר מספר ארבע בישראל, עיר בירה ומחוז, נמצאת, לצער כולנו, במקום הרביעי במספר הנפשות החיות מתחת לקו העוני.

סיבה נוספת נעוצה בהיות העיר באר-שבע פרוסה על אחד משטחי השיפוט הגדולים ביותר במדינה, על כ-54,000 דונם. חלק ניכר מהתשתיות הפיסיות שלה נבנו בשנות ה-50 וה-60, והזדקקותן לתיקונים ולשיפוצים בתדירות גבוהה מחייבת השקעות כספיות גבוהות ביותר.

מצוקות אלה ואחרות, שלא את כולן אמנה כאן, הביאו למצבה הכספי הקשה של העירייה, מצב שאינו מאפשר מתן שירותים נאותים ופוגע אנושות בעיקר באוכלוסיות רווחה, בקשישים, במשפחות ברוכות ילדים, בעולים חדשים ועוד.

לנוכח המצב האמור ולאחר מגעים ממושכים עם משרדי הפנים והאוצר חתמה עיריית באר-שבע על תוכנית הבראה קשה וכואבת, תוכנית המדברת על צמצום והתייעלות מערכותיה הפנימיות באופן שיביאו, מחד גיסא, לקיצוץ ניכר בהוצאותיה, ומאידך גיסא, לגידול בהכנסותיה. תוכנית הבראה זו נועדה לפתור את בעיית מסגרת התקציב השוטף של עיריית באר-שבע, הגירעון המצטבר לדצמבר 1991 והגירעון הנוסף שיווצר במהלך שנת 1992 ועד ליישומה של תוכנית הבראה.

בהתאם לתוכנית החלה עיריית באר-שבע בקיצוצים מעמיקים בעירייה, לרבות פיטורי עובדים, נידוד עובדים וצמצומים בהיקפים ניכרים בפעילות העירייה. העירייה, מצדה, נכונה לצמצום השירותים, להפסקת השירותים לאתר נחל-בקע, לצמצום היקף שירותי הניקיון בשכונות העיר, להורדת רמת הפיקוח העירוני ועוד, אולם אין בכל אלה – והם, כמובן, צעדים כואבים ופוגעים באוכלוסייה – כדי לאפשר את תפקודה של העירייה, והיא זקוקה למענקים או לאשראי מהבנקים, מייד, כפי שנגזר מתוכנית הבראה שעליה חתמה.

העירייה, על אף כל מאמציה – והיא עשתה מאמצים רבים – להגיע להסכם עם הבנקים לקבלת האשראי הדרוש לה, מתקשה לעשות זאת ללא סיוע משרדי הפנים והאוצר, וכתוצאה מכך היא עלולה לעמוד פעם נוספת בפני מצב שבו לא תוכל לשלם משכורות לעובדיה, ומובן שלא תוכל לספק את השירותים המוניציפליים. אשראי זה, שהעירייה זקוקה לו והוא מעוגן בהסכם הבראה, יוחזר על-ידי העירייה באמצעות מבצע גביית יתרות פיגורים מחייבים לעירייה, ממכירת נכסים ומהלוואה לפירעון

מוכר לזמן ארוך. אולם כדי שתוכל לעשות כן היא זקוקה לעזרת משרד הפנים והאוצר לשם קבלת המענק והאשראי המבוקש מהבנקים.

בשיחתי עם ראש עיריית באר-שבע, הנוכח כאן באולם, עלה שכבוד שר הפנים סייע רבות ומוסיף לסייע רבות לאיזון תקציבה של עיריית באר-שבע, ובהזדמנות זאת אני קורא כאן לכבוד שר הפנים: המתחיל במצווה אומרים לו – גמור, אומרים לו – סיים.

אדוני היושב-ראש, אם לא יינקטו צעדים מידיים לסייע לבאר-שבע, יהיו לכך, חלילה, תוצאות לאומיות וחברתיות מרחיקות לכת וקשות ביותר. אוכלוסיית באר-שבע, שלא תקבל שירותים שהיא זכאית להם לא פחות מתושבי ערים אחרות במדינת ישראל, אולי אף יותר בשל חלוציותם, בשל העובדה שבתנאים פחות טובים הם מתגוררים באזור מדבר, תאבד תקווה ותעזוב את באר-שבע, והעולים החדשים שהגיעו בשנים האחרונות, לשמחת כולנו, ייקחו דוגמה מהם ואף הם יגרו למרכז הארץ, עם כל ההשלכות החמורות שיש לעניין הזה.

לכן, בהזדמנות זאת אני קורא לכבוד שר הפנים, לשר האוצר ולשרים אחרים אשר נמצאים בקשרי עבודה עם העיריות בכלל ועם עיריית באר-שבע במיוחד, להמשיך ולסייע ככל האפשר כדי שהעיר באר-שבע לא תקרוס ותמשיך להתקיים. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת אפרים גור. אני מזמין את חבר הכנסת פנחס בדש. בבקשה.

פנחס בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת גור מיצה את מירב הנתונים, שכן נתוניו אינם שונים מנתוני.

יושב כאן אתנו, ביציע, ראש עיריית באר-שבע, מר יצחק רגר, שבימים אלה נאלץ שוב לכתת רגליו בניסיון נואש למצוא פתרון מידי עבור עירו באר-שבע, שהיא, כידוע, בירת הנגב. לא הייתי מעלה את ההצעה הדחופה לסדר-היום אלמלא נתקעה תוכנית ההבראה שלו בדרך, ועל זה אני רוצה לדבר. היום החלטתי להעלות בדחיפות מעל דוכן זה את נושא מצבה הכספי והחברתי הקשה של העיר, וזאת לאחר שלושה חודשי מעקב מקרוב אחר הניסיון להביא לעיר תוכנית הבראה, ועד לרגע זה ללא הצלחה.

באר-שבע היא בעצם עיר מחוז, היא משרתת אוכלוסייה של כ-300,000 תושבים, בכלל זה "תושבי הלווין", ואני חייב לציין כתושב הנגב, כיליד הנגב, כאחד שחי וגדל ולמד וכל הזמן נמצא בנגב, שלאורך כל התקופה הזאת, במשך כל השנים, היתה התעלמות מוחלטת של כל הממשלות מנושא באר-שבע והנגב ואפשר היה לחוש שכמעט לא הגיעו ביקורים ממלכתיים לנגב.

גם מבחינת השקעת המשאבים הכספיים ויצירת עורף תעשייתי על-ידי עידוד משקיעים לא נעשה דבר במשך התקופה הזאת, ולא דווקא על-ידי הליכוד או העבודה; לאורך כל התקופה היתה התעלמות. לאחרונה, בממשלה הזאת, אומנם מרגישים מעין תזוזה לכיוון הנגב, ואני מקווה שאכן כך זה יהיה.

כל האווירה המזלזלת הזאת של המוסדות הממשלתיים הקרינה אווירה עכורה ויצרה תדמית לנגב ולבאר-שבע בפרט. אני זוכר שהחברים שלי היו אומרים תמיד: אנחנו לא עוברים את קסטינה בלי צו של מילואים. זו התדמית שנוצרה, שבאר-שבע היא מקום שכוח אל. הגיע הזמן, פשוט, לשנות את התדמית הזאת.

הממשלה הזו צריכה להבין, שאם העיר תופקר ולא ימצא לה פתרון מתמשך ברמה הלאומית, שיביא לתפקוד נורמלי, ככל עיר בישראל, תביא קריסה זו להתמוטטות מיידית וכוללת של כל ערי הלויין ויישובי הלויין המחברים לבירת הנגב.

יש להבין את הבעיות המיוחדות של עיר זו וללמוד את הנתונים הקשים ואת העובדות המדויקות, כדי להבין מדוע הגיעה העיר למצבה הנוכחי.

בעצם נקבעה תוכנית הבראה, והייתי קצת שותף לכל המהלכים האלה. שר הפנים נמצא כאן, והוא באמת עזר לעיר. היא קיבלה 32 מיליון שקל מענק שוטף, כל שנה, דבר שלא היה קודם. במקביל אושר לה במסגרת תוכנית הבראה, שהיא תיקח הלוואה של 55 מיליון שקל, המתחלקים כך: 15 מיליון שקל ל-15 שנה, 20 מיליון שקל הלוואת גישור מהבנקים, עד שהעירייה תגבה את החובות השוטפים שהצטברו, ו-20 מיליון שקל הם מימוש נכסים.

יפה, זו תוכנית מקובלת גם על ראש העיר וגם על כל הגופים, אבל מה שקרה בפועל הוא: יש תוכנית הבראה, אבל אי-אפשר לבצע אותה. העירייה לא מסוגלת לקבל את הכסף הזה מהבנקים, כי הבנקים לא מוכנים לתת כספים לעירייה שמצבה הכספי קשה בלי ביטחונות. וזו הנקודה. אם משרד האוצר ומשרד הפנים החליטו על תוכנית הבראה, שפירושה בסופו של דבר קבלת כסף, פיסית, למימון שוטף, והעירייה לא יכולה לבצע את זה בגלל בעיה של ביטחונות, צריך למצוא פתרון, לתת ביטחונות לעירייה כדי לקבל את הכספים, אחרת היא אינה מסוגלת להמשיך לתפקד.

אנחנו יודעים – ולא אחזור על הנתונים שהביא חבר הכנסת גור – שהעיר צמחה בשלוש השנים האחרונות, והיא לקחה חלק גדול מאוד בקליטת העלייה, ואכן אוכלוסייתה גדלה ב-25% בקירוב. אני חושב שהיא העיר שקלטה הכי הרבה עלייה באחוזים ביחס לאוכלוסייה, לפחות בין שלוש או ארבע הערים הגדולות בארץ. היא קלטה כ-25,000 עולים, וזה היה עומס כבד מדי.

העירייה הזו היא הראשונה שהתנדבה להקים שכונת קרוונים. רשויות רבות התנגדו, והיא התנדבה. הם קיבלו את זה באהבה וברצון וראו את זה כמנוף לפיתוח העיר, להגדלת האוכלוסייה בעיר, ובסך הכול האוכלוסייה הזאת, שהגיעה היום בעלייה הזו, היא אוכלוסייה טובה, משכילה, והם ראו את זה כמנוף, לקחו את האתגר עליהם, ושכונת הקרוונים בבאר-שבע, בנחל-בקע, נחשבת לשכונה מטופחת שהיו לה משאבים ושירותים טובים.

מה שקרה בפועל הוא, שהעירייה בעצם לא קיבלה את המשאבים המגיעים לה כתוצאה מקליטה גדולה זו. המענקים או הכספים שהגיעו הם באמת לעג לרש. הם לא הצליחו להעמיד אותה על הרגליים. לא רק זה, אלא גם מה שהגיע – הגיע באיחור, וזה הקשה מאוד על העיר לתפקד.

בל נשכח שבמקביל יש בעיר הזו אוכלוסייה קשת יום. כ-14% מתושבי באר-שבע מוגדרים לפי הקריטריונים כעניים – 14%. אני חושב שכ-40% מהתושבים – ראש העיר גם הוא נמצא פה – כמעט אינם מסוגלים לשלם היום ארנונה, מסי עירייה; אפילו לא גומרים את החודש, קשה להם. הנתונים האלה הביאו למצב כזה, שהכנסות העירייה אינן עונות על ההוצאות, והיא לא מסוגלת לעמוד בזה.

באר-שבע היא עיר מיוחדת, היא רחוקה מהמרכז, היא בנגב, היא משרתת בעצם את כל יישובי הלווין. הם ניזונים מהעיר הזאת, ותושביהם לא גרים בה ולא משלמים, בכלל זה עומר. זו המציאות, והיא צריכה תקציב ומענק מיוחד, היא צריכה התייחסות שונה מערים אחרות בישראל.

יש בעיר הזאת כ-7,000 דורשי עבודה – 7,000 איש, וזה מתבטא בבעיות רווחה קשות ביותר. אי-אפשר להתעלם מהדברים האלה לאורך כל הדרך.

צריך גם לזכור, שהעיר הזו קיבלה ירושה כבדה מאוד. הנהלת העירייה, ומר רגר בראשה, קיבלה עיר עם חוב של 200 מיליון שקל, בערכים של היום, וזה אומר: כל שנה ב-1 בינואר העירייה כבר חייבת על השוטף 20 מיליון שקל, ריבית וקרן, עוד לפני שהתחילה השנה. זו מעמסה כבדה מאוד, שמקשה על העיר לתפקד, וצריך להביא את זה בחשבון.

לסיום, אני חושב שמשרד הפנים ומשרד האוצר – ושר הפנים נמצא כאן – צריכים לתת את הפתרון המיידית לקבלת ההלוואה או הביטחונות, ואני יודע ששר האוצר מתנגד למתן ביטחונות לעיר. זה תקדים, אבל זה תקדים לעיר שבה אין ברירה ואין מנוס, והפתרון צריך להיות ברמה הלאומית. מה שצריך לעשות כאן זה פשוט לזכור לעיר האבות את חסד אבותיה ולתת פתרון מיידית לבעיה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת פנחס בדש. ישיב שר הפנים. אדוני שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין זו הפעם הראשונה שהנושא של באר-שבע עולה כאן במליאה ובוועדות הכנסת, גם בדיון שהתקיים בוועדת הכספים של הכנסת. חבר הכנסת סילבן שלום העלה את הנושא, וגם חבר הכנסת בדש.

אני לא חושב שדיון בפתרון אמיתי אפשר לקיים מעל דוכן הכנסת. אני מבין שהמטרה של העלאת ההצעות לסדר-היום היא להביא את הנושא לתודעה הציבורית ולתודעת הכנסת. היות שהמטרה

המתבקשת גם ברורה, שהנושא יידון בצורה רצינית בוועדת הפנים של הכנסת, אני אומר מראש שאני מציע להעביר את ההצעות הללו לדיון בוועדת הפנים של הכנסת.

לשיקולו של היושב-ראש, היות שוועדת הכספים של הכנסת דנה בימים אלה בתקציב המדינה, אולי היה כדאי שלנושא הזה של באר-שבע, שכבר נדון פעמים מספר, תקום ועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת הפנים; זה לשיקולו של היושב-ראש.

הייתי אומר לחבר הכנסת פני בדש, שאולי כדאי שהיושב-ראש, חבר הכנסת יהושע מצא, יבדוק – בגלל מסירותו של חבר הכנסת בדש לנושא – אפשרות לחבר את עומר, את להבים, את מיתר, לבאר-שבע, אולי זה יחזק יותר את באר-שבע.

פנחס בדש (צומת):

שר הפנים א' דרעי:

אני מציע את זה לשיקול דעתכם. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לשר הפנים. האם חברי הכנסת גור ובדש מסכימים להעביר את ההצעות לסדר-היום לוועדה משותפת?

אפרים גור (הליכוד):

מסכימים.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני השר, הצעת ועדה משותפת או ועדת הפנים?

שר הפנים א' דרעי:

אני השארתי את זה לשיקול דעתו של היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

היושב-ראש? לפי התקנון אין לו מעמד כאן במקרה זה, אבל אני מוכן לשמוע את דעתו של יושב-ראש ועדת הפנים.

יהושע מצא (הליכוד):

ברגע שזה יועבר לוועדת הפנים, אשמח לפנות ליושב-ראש ועדת הכספים ולבקש ממנו שיהיה דיון משותף של הוועדה שיש אצלו לנושאים מוניציפליים ושל ועדת הפנים, בהסכמתו של יושב-ראש ועדת הכספים.

היו"ר ר' אדרי:

יש הצעה אחרת לחבר הכנסת סילבן שלום?

סילבן שלום (הליכוד):

יש היום בוועדת הכספים ועדת משנה העוסקת בעניין של באר-שבע. יש שלושה-ארבעה חברי כנסת בוועדת הכספים שדנים בעניין של באר-שבע. אולי אפשר לצרף אותם לאותו דיון.

יהושע מצא (הליכוד):

זה מה שאמרתי, אדוני היושב-ראש – ברגע שזה יעבור לוועדת הפנים. כבר היתה לי שיחה עם יושב-ראש ועדת הכספים, שלא תהיינה כפילויות בנושאים מוניציפליים. בנושא הזה כשלעצמו אזמן בחפץ לב, מתוך הסכמה עם יושב-ראש ועדת הכספים, אותה ועדת משנה של ועדת הכספים לדיון בוועדת הפנים, כדי שנשב יחד.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לך, אדוני. אדוני שר הפנים, אתה מסכים? אני מבין שחברי הכנסת גור ובדש מסכימים.

פנחס בדש (צומת):

מסכימים.

היו"ר ר' אדרי:

ההצעה היא להעביר את ההצעות לסדר-היום לוועדת הפנים של הכנסת. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, בעד – 10, נגד – אין, נמנעים – אין. הנושא עובר לוועדת הפנים של הכנסת.

הצעה לסדר-היום דרישתו של ראש עיריית תל-אביב לפנות חלק משוק-הכרמל והשלכותיה

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 289 – דרישתו של ראש עיריית תל-אביב לפנות חלק משוק-הכרמל והשלכותיה, של חבר הכנסת דוד מנע. בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מצאתי לנכון להעלות מעל דוכן הכנסת נושא כאוב וחשוב, ואני חושב שכולנו חייבים להביע את דעתנו לגביו. יש כוונה לפנות חלק ממקום מרכזי וחשוב בתל-אביב, מקום שמפרנס אלפי משפחות, שעובדות שם מדי יום ביומו במשך 30 ואף 40 שנה.

היום התקבלה, לצערי, החלטה לפנות חלק מהמתפרנסים האלה, להעביר אותם משם, ולבנות במקום שהתפנה יחידות דיור. אין שום סיבה שדווקא במקום הזה יוקמו יחידות דיור. אנחנו מכירים את האזור הזה, אנחנו יודעים איפה הוא ממוקם בעיר תל-אביב, ואין שום סיבה לבנות יחידות דיור דווקא במקום הזה. החסרים מקומות אחרים בעיר ובאזור שמתאימים להקמת יחידות דיור? והאם החלטה על הקמת מאות יחידות דיור במקום פירושה שצריך לפגוע בפרנסתן של מאות משפחות? ואנו מכירים את המשפחות האלה. אלה משפחות שעובדות יום ולילה במשך עשרות בשנים במקום הזה, 20, 30 ואף 40 שנה. לחלק מהאנשים האלה יש עבר פלילי, ולשמחתי הם חזרו בתשובה והם מתפרנסים בכבוד, מרוויחים את לחמם בכבוד. אלה אנשים שבאים מכל האזורים ברחבי תל-אביב. איך זה שבמחיר יד ובזלזול באים דווקא עכשיו ומחליטים לפנות מאות דוכנים, המפרנסים מאות משפחות?

אני שמח שנשיאות הכנסת אפשרה להעלות את הנושא הזה כדי לקבל כמה החלטות בו. אני רוצה להשמיע כאן דברי אזהרה. לפני שמונה שנים השמענו אזהרה דומה בתל-אביב, כאשר אמרנו שבזמן פינוי יכולים אנשים להיסחף למעשים חריגים, ומפני זה הזהרנו. לפני שמונה שנים נהרג אחד התושבים בכפר-שלם, במהלך המאבקים שהיו שם בין המשטרה לתושבים במקום. אני רוצה למנוע תופעה כזאת. זו תופעה לא-בריאה.

אי-אפשר לזלזל בציבור של מאות אנשים. אי-אפשר במחיר יד לפנות את השוק, כדי לבנות שם יחידות דיור, ומי שנמצא במקום ללא רשיון יצא משם ללא קבלת פיצוי. בעבר התרענו על תופעות שלא רצינו שיקרו, והדברים שמפניהם חששנו התרחשו.

כפי שכבר ציינתי, מדובר כאן הפעם במשפחות רבות. אני קורא לראש העיר וגם למועצת העיר ומבקש להימנע מביטויים חריפים. הם משתמשים, לצערי, בביטויים חריפים ומזלזלים לגבי האנשים שם – כמו: "אם יצטרכו לגרור, נגרור; אם יצטרכו להשתמש בכוח, נשתמש בכוח". כך אמר דובר העיר, ורבים אחרים המשיכו אחריו.

אין לי ספק, שהדבר הזה חייב להידון בדרגים הבכירים ביותר, גם בממשלה וגם בכנסת, משום שהשוק הזה יושב היום על חבית של חומר נפץ. נאמר, ואני מביא ציטוט: אנחנו קוראים לתושבי תל-אביב לא לקנות בשוק. סוחרים שיוכחו בעלות על דוכניהם יקבלו פיצוי כספי. ומה עם אלה העובדים שם 30 או 40 שנה ואין להם בעלות רשמית מוכחת, כזו הנדרשת מכל אחד?

אני קורא מפה אל כולם ומבקש מהם להימנע מביטויים מעליבים, להימנע מדברים קיצוניים, להימנע ממעשים קיצוניים. אני מציע לראש העיר וקורא לו מכאן לשים לב לדברים האלה. אני שמח שיושבים כאן ביצע נציגים של ועד הרוכלים של שוק-הכרמל.

אני קורא לראש העיר להימנע מהכנסת שינויים בשוק-הכרמל. הוא צריך לעשות את ההיפך מזה: לשפץ את השוק. כשאנחנו נוסעים לארצות חוץ אנחנו נוהגים לבקר בשווקים העממיים שם, ואוהבים לעשות זאת, כמו שאוהבים לעשות זאת תיירים רבים אחרים מארצות שונות. צריך להגיש תוכנית מתאר לשינוי ולשיפוץ השוק, על מנת להפוך אותו לפנינה ארכיטקטונית תל-אביבית, כדי שרבים יבואו לראות אותו וכדי שנוכל להראות צד נוסף של ישראל.

אני מציע לאפשר לרוכלים לפתח את עסקיהם שם כהלכה. עלינו לקבוע, שלכל בעלי הדוכנים במקום, העובדים שם כאמור עשרות שנים, יש חזקה, ולא ניתן לפנותם סתם כך. לכל אדם במדינת ישראל יש זכויות על רכושו וכספו, ואי-אפשר בהינף יד לומר לאנשים: תצאו מפה, כי אנחנו רוצים לעשות פה דברים אחרים. אי-אפשר לומר זאת לאנשים שעובדים שם 30 ו-40 שנה. בכל מקרה יש לנהל משא-ומתן אמיתי וכן עם כל בעלי הדוכנים שם.

אנחנו חיים במדינת חוק, ובמדינת חוק אי-אפשר לפנות סתם כך אנשים, בלי לתת להם פיצוי הולם. אני משוכנע ששר הפנים מכיר את הצרכים המוניציפליים, והוא יוכל להעביר את המסר הזה גם לראש עיריית תל-אביב ולכל הנוגעים בדבר, לרבות הממונה על המחוז ועוד לרבים אחרים. אין לי שום ספק בכך שהמסר הזה אכן יועבר. אבל עד אז, ועד לגמר הדיון בנושא בכנסת או בוועדת הפנים של הכנסת, אני מציע שלא לקיים שום פעילות בנושא הזה. אני מציע להימנע משליחת שוטרים לשם, אלא אם כן מזעיקים אותם לשם במקרי חירום. לא לשלוח עשרות ומאות פקחים לשוק מדי יום בשביל לעורר שם פרובוקציה.

כולם צריכים להוריד את המתח, להפסיק את הפעילות, לקיים בנושא דיון בכנסת או בוועדת הפנים שלה, להזמין לדיונים את כל הגורמים הנוגעים בדבר, ואחר כך לנסות לגבש נוסחה שתשביע את רצון כולם.

עד אז אני מציע ומבקש להימנע מכל פעילות. אנחנו נביע את דעתנו בנושא אחרי שנזמן את הנוגעים בדבר, את נציגי העירייה, את נציגי המשטרה ואחרים, ונלמד את הנושא על מנת לפתור את הבעיה. לא ייתכן לקום פתאום ולעשות דברים שיפגעו באנשים, לפנות אותם ממקום שיש להם חזקה עליו במשך עשרות שנים.

בגלל חשיבות הנושא, אני מבקש שהכנסת תקיים דיון בו.

הי"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת דוד מנע. ישיב שר הפנים. בבקשה, אדוני השר.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שהועלה כאן הוא באמת נושא רגיש מאוד, נושא בעייתי, בעיקר מפני שהוא עוסק, ראשית כול, באנשים שעובדים ומתפרנסים מיגיע כפיהם, זו פרנסתם שהם מתפרנסים בה בכבוד. ברור שכל תוכנית וכל יוזמה, גם אם היא מוצדקת לטעמו של מישהו, כשהיא באה לפגוע בפרנסתן הקבועה של משפחות, הדבר הזה כואב מאוד.

התוכנית הזאת נקראת תוכנית 2510, היא נמצאת בשלבי אישור די מתקדמים. אפשר להגיד אפילו שהיא לקראת השלב הסופי. זו תוכנית גדולה מאוד, המשתרעת מרחוב אלנבי בצפון, רחוב הירקון במערב, רחוב דניאל, המשך רחוב יום-טוב במזרח.

התוכנית באה בעיקרה לתת תשובה לשכונת כרם-התימנים, שכבר 40 שנה לא בנו בה, מסיבות רבות מאוד, כמו העדר מקום לבנייני ציבור. יש הקפאה מוחלטת, כיוון שלא היה תכנון מסודר בשל האופי של השכונה. כואב הלב למי שמסתובב בשכונה הזאת, לעומת שכונות אחרות בתל-אביב, שהתפתחו. 4,000 נפשות גרות בשכונה במצב שבו היא נמצאת.

רחבעם זאבי (מולדת):

התוכנית מבוססת על תוכנית בניין עיר?

שר הפנים א' דרעי:

כן, זו תוכנית בניין עיר, שבאה לשנות גם תוכניות. יש שינוי תוכנית מתאר. היא נמצאת בוועדת התכנון המחוזית בשלבי תכנון סופיים. התוכנית הזאת באה לאפשר תוספת בנייה של 350 יחידות דיור, חניון ציבורי תת-קרקעי ל-300 מכוניות, 6,300 מ"ר של מבני ציבור החסרים בשכונה: בתי-ספר, גני-ילדים, מתנ"ס, מעונות-יום ומועדונים.

מי יכול להתנגד לתוכנית כזאת? דברים חשובים. מצד שני, על חשבון מה זה בא? האם זה פוגע בפרנסתן של משפחות אשר, כפי שאמר חבר הכנסת מנע, במשך עשרות שנים זהו מקור פרנסתן הקבוע?

אני נמצא כאן בדילמה גדולה מאוד. יש פה גם איזה תקדים. באווירה האינטימית שבה אנחנו נמצאים, אני פונה לחברי הכנסת בבקשת עצה.

כפי שאמרתי, התוכנית נמצאת על-פי חוק בוועדה סטטוטורית. נכון שהעומד בראשה, הממונה על המחוז, הוא איש משרד הפנים, שכפוף לי. כאשר התוכנית הזאת תגיע אלי ואני אצטרך לאשר אותה או להתנגד לה – אני פועל מכוח הסמכות הסטטוטורית שיש לי, ואסור לי להביע דעה. אם אני אביע דעה מראש לכאן או לכאן, אני פוסל את עצמי מלטפל בתוכנית. אני גם לא יכול להנחות ועדה מחוזית ולתת לה הוראות איך לפעול. היא מקיימת דיון, מפרסמת את התוכניות, שומעת התנגדויות, וכל הנציגים הרלבנטיים מופיעים שם. היא צריכה לפסוק כבית-משפט זוטא בעניין. זו הסמכות שלה.

כבר אמרתי פעם בירושלים לגבי נושא רגיש יותר, והכנסת קיבלה את דעתי. אל לה לכנסת ליצור תקדים ולהתערב. טוב שמעלים נושאים כאלה כדי להעלות אותם לתודעה ציבורית.

תחליט הכנסת אשר תחליט, אני מתכוון לשלוח את הפרוטוקול של דברי חבר הכנסת מנע, שאמר דברים היוצאים מן הלב, וגם את תשובתי, לוועדה המחוזית ולעיריית תל-אביב. הדברים האלה גם יונחו על שולחננו במשרד הראשי – לכשתגיע התוכנית הזאת.

צריך להביא בחשבון את השאלה, האם איננו יוצרים תקדים לגבי ועדה, עם כל הכבוד שאני רוחש לוועדת הפנים, שהיא הוועדה הרלבנטית. יושב פה היושב-ראש שלה, הוא גם יכול לתקן אותי אם אני טועה, לא קרה שוועדת הפנים תתערב תוך כדי שיקולים של הליכי תכנון.

הרי מה יקרה בדיון בוועדת הפנים? הוא יזמן את הממונה על המחוז, את ראש עיריית תל-אביב ואולי נציגים אחרים. הממונה על המחוז יהיה מנוע מלדבר בוועדה. הוא יגיד: רבותי, התוכנית נמצאת אצלי, אני מקיים דיונים, פרסמתי, אני שומע התנגדויות, יש נציגים של המשרדים שהופיעו. כאשר יגיע השלב של מתן תוקף, אנחנו נעשה הצבעה. אני לא יכול להביע את דעתי ואני גם לא יכול לשמוע שיקולים אחרים. כנ"ל ראש עיריית תל-אביב יגיד: רבותי, אני פעלתי והגשתי תוכנית לוועדה. יש שם נציגים של כל המשרדים, יש נציגי ציבור ויש אחרים. זו תהיה פחות או יותר תמצית הדיון בוועדה, וצריך לשקול אם אנחנו לא יוצרים כאן תקדים, בזה שאנחנו מתערבים תוך כדי הליך סטטוטורי שמתקיים על-פי חוק התכנון והבנייה היום.

לכן יש אחת משתי האפשרויות. אפשרות אחת – אין לי התנגדות עקרונית לעצם העניין. כיוון שהעניין רגיש, הוא יגיע לוועדת הפנים של הכנסת. אמרתי מה יכולות להיות התוצאות שם. אפשרות שנייה – להסתפק בתשובת השר, כשאני אומר שכל הדברים החשובים שאמר חבר הכנסת מנע ודברי תשובתי יונחו לפני הוועדה המחוזית, עיריית תל-אביב ומשרד הפנים, והדברים האלה יובאו בחשבון. תינתן להם תשומת הלב כשיצטרכו לקבל את התוכנית.

דבר נוסף, חבר הכנסת מנע. כאשר תבוא התוכנית לאישור סופי אצל שר הפנים או מנכ"ל משרד הפנים, קיימת האפשרות על-פי החוק לשמוע שוב את האנשים, אף שהם כבר הופיעו בוועדה והביעו את התנגדותם.

חבר הכנסת מנע, אם נגיע לשלב הזה ומי שאתה מייצג יראה עצמו נפגע, אף שאנחנו לא נוהגים כך, כיוון שיש המון תוכניות, אני לא פוסל את האפשרות שיחד אתך נפגוש את האנשים ונשמע אותם לפני ההחלטה הסופית של מנכ"ל משרד הפנים או שר הפנים.

יהושע מצא (הליכוד):

שאלה לשר.

היו"ר ר' אדרי:

אתה מסכים, אדוני השר? אני מבין שאתה מסכים. בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

יש לי שאלה לשר. הדברים של השר הם כבדי משקל והם נכונים. אם בטרם חתימה של השר על התוכנית יבקש חבר הכנסת מנע שוועדת הפנים תקיים דיון, כדי לשמוע את חברי הוועדה ואת הנציגים שם, אז יוכל השר לשקול גם את מה שקורה בוועדה. אולי זה יספק את חבר הכנסת מנע.

שר הפנים א' דרעי:

אני הצעתי משהו אחר, חבר הכנסת מצא. אני מוכן להוסיף. אני הזמנתי את חבר הכנסת מנע לאותה ישיבה, ואם יושב-ראש הוועדה רוצה ללוות את הנושא – בבקשה. אמרתי, תפקידי גם על-פי חוק וגם על-פי פסקי בג"ץ כמוסד תכנוני. אינני רוצה להופיע בפני הוועדה, ואז האחריות שלי היא אחריות פרלמנטרית, כאשר יש לי סמכות סטטוטורית ביד. אדרבה, יקיים הדיון.

דוד מנע (הליכוד):

אני מציע להעביר לוועדת הפנים, והסמכות הסטטוטורית לא תהיה נוכחת. יבוא ראש העיר, יבוא נציגי המשטרה, יבוא הממונה על המחוז.

שר הפנים א' דרעי:

הממונה על המחוז לא יכול להופיע, אם אתם רוצים לדון בגוף התוכנית. הוא משמש יושב-ראש.

אני חוזר ואומר, אני מציע להסתפק בתשובת השר ובתוספות. הכנסת תחליט. הייתי שמח מאוד אילו יכולתי להציע בקלות להעביר לוועדת הפנים, כמו בנושא של באר-שבע. יש לי התלבטות, ואני רוצה שהיא בכל זאת תירשם בפרוטוקול. אני מציע להסתפק בתשובת השר. אם חבר הכנסת לא מסכים לכך, יקיימו הצבעה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת מנע, האם אתה מסתפק בתשובת השר? אין הצעה להעביר לוועדה. יש שתי הצעות: להסתפק בתשובת השר או לקיים דיון במליאה.

דוד מנע (הליכוד):

אני מסתפק בתשובת השר.

היו"ר ר' אדרי:

אני חושב שהודעתו של שר הפנים ותשובתו מספקות יותר מאשר כל דיון בוועדה. לכן אני מבין שגם אתה מסתפק בתשובת השר. זה יותר יעיל, וגם יהיה לברכה לנושא שהעלית אותו כאן היום.

חבר הכנסת מנע מסתפק בתשובת השר.

הצעה לסדר-היום

הצעת משרד המשטרה להפוך בניין בעיר נצרת לכלא

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 283: הצעת משרד המשטרה להפוך בניין בעיר נצרת לכלא – של חבר הכנסת תופיק זיאד. אדוני חבר הכנסת זיאד, בבקשה.

תופיק זיאד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לאחרונה הודיע שר המשטרה מר משה שחל על כוונתו לקנות את בניין פיקוד הצפון לשעבר לשם הפיכתו לבית-סוהר. בעיריית נצרת נודע לנו על העניין מאמצעי התקשורת, כאילו העיר לא קיימת, העירייה לא קיימת, מוסדות העיר לא קיימים; בלי התייעצות, בלי לשאול את דעתה של עיריית נצרת.

כמה עובדות. האדמה והבניין הם חלק מהעיר נצרת, חלק היסטורי מהעיר נצרת. הבניין הוא מסוג "טגרט", שנבנה בראשית שנות ה-40. בהגיע הצבא הגרמני לאל-עלמין, נבנו הוא ועוד 24 בניינים דומים כנקודות לוחמה נגד הצבא הגרמני, במקרה שהוא יתקדם צפונה.

בשנת 1962 הועברו האזור והבניין מתחום שיפוטה של עיריית נצרת לתחום שיפוטה של נצרת-עילית. מאז מהווה המקום אי בתוך העיר נצרת. מסביב שכונות שלמות ברדיוס של קילומטרים, אשר גרים בהן אלפי תושבים, והבניין הזה הוא באמצע השכונות האלה. מצב כזה הוא מוזר מאוד, ולפי דעתי אין דוגמתו לא בארץ ולא בעולם, שבאמצע אזור מסוים, השייך לעירייה מסוימת, קיים אי ששייך לעיר אחרת ולעירייה אחרת. וזה מונומנט של אפליה על בסיס לאומי.

בנצרת חסרים דברים רבים. נצרת היא עיר בת 60,000 תושבים, בשטח של 12,500 דונם. הצפיפות היא הגבוהה ביותר בארץ. השטח הזה הוא 40%, למשל, משטחה של העיר עפולה, אף שבנצרת מספר התושבים גדול פי שניים-וחצי ממספר התושבים של עפולה, ואותו אחוז גם בקשר לנצרת-עילית.

יש בנצרת מחסור בכל מיני דברים. יש מחסור בבתי-ספר עיוניים וטכנולוגיים. יותר מ-100 כיתות בחינוך היסודי חסרות. חסרים מוסדות אקדמיים, חסרים מוסדות ציבור, מתנ"ס, מתקני ספורט,

מועדוני נוער, מתקני תרבות, תיאטרון, ספרייה, גנים ציבוריים, בתי-חרושת – מה לא חסר בעיר נצרת.

כשחושבים על נצרת חושבים בצורה הבאה, ואני מביא דוגמאות: לפני שנים מספר, כשרצו להעביר את בית-החולים לחולי נפש מעכו למקום אחר, בחרו בנצרת. גם לפני זמן מה, כשהצבא פינה את שנלר, היה מי שחשב ומי שרצה להפוך את הבניין ואת השטח למרכז גמילה מסמים. הממשלה קיימה תהליך, יש תהליך זה שנים רבות לרוקן את נצרת מכל המשרדים הממשלתיים. היום באים עם הרעיון הזה, רעיון הפיכת הבניין הזה לבית-סוהר בנצרת.

יש דבר נוסף. מי שחושב על הדבר הזה צריך לחשוב גם על אפשרות אחרת הקשורה עם זה, אפשרות ייבוא אינתיפאדה לנצרת, ובעקבות זה גם למקומות אחרים.

כבוד השר משה שחל דיבר על בית-סוהר שיהיה מספיק ל-1,000 אסירים. אבל הוא לא חשב כנראה על מראה האסירים והעצורים הכבולים, המוכים, הסוהרים וכל הדברים שעלולים לנבוע מזה. יש מצב קשה, שאולי יביא לאלימות, בעקבות האלימות לדיכוי, ובעקבות הדיכוי לאלימות, וניכנס לשרשרת שאין לה סוף. לפי דעתי, פירוש הדבר הכנסת אווירה של חומר נפץ לעיר הזאת.

להגיד שאין מקומות אחרים – קודם כול זו לא האחריות של נצרת ולא האחריות של עיריית נצרת. שנית, אפשר לבנות בניין חדש, בית-סוהר חדש. יש כל מיני מקומות שמתאימים הרבה יותר מאשר בית-סוהר בתוך העיר נצרת. שלישית, יש הרבה ערים או מקומות אחרים שיש בהם בניינים דומים, "טגרטים". אדוני השר, אני מניח שאתה מכיר ויודע, אני יכול להזכיר את עפולה, שיש בה בניין "טגרט", וכן בחדרה, בעכו, בטבריה, יש 24 בנייני "טגרט" בכל רחבי הארץ.

דבר נוסף, אדוני השר, יש לנצרת מעמד מיוחד. אתה יודע וכולנו יודעים, שנצרת היא העיר של ישו, היכן שאמו של ישו קיבלה את הבשורה מהמלאך גבריאל, והנצרות נגזרה מהשם נצרת. העיר הזאת צריכה לשמש קרן אור ומשיכה למיליוני הצליינים ומיליוני התיירים שמעוניינים לבקר בנצרת, וכידוע, ביקורם בארץ הוא לטובת הפיתוח הכלכלי של העיר נצרת ופיתוח הארץ מכל הבחינות. נצרת צריכה להתפתח כעיר תיירות, ואנחנו חושבים על זה כל הזמן. יש לנו הצעה לפרויקט לאומי, להתכונן לחגיגות אלפיים שנה. חגיגות כאלה יכולות להתקיים אחת ל-1,000 שנים, וחבל להחמיץ אותן בשנת 2000.

אנחנו צריכים את השטח וצריכים את הבניין. כפי שאמרתי, הרבה דברים חסרים לנו, ואנחנו יכולים לעשות בבנין הזה שימוש בכיוונים שונים. יש גם להציע את נצרת כאזור פיתוח א'.

אני שואל את אדוני שר המשטרה, הסמל של העיר נצרת הוא מעיין מרים. אתה רוצה שאנחנו נמחק את הסמל הזה ונחליף אותו לסמל של בית-סוהר? לא יכול להיות דבר כזה.

כמה מלים לשר שחל באופן אישי. השר שחל ידוע בקשריו הטובים עם האוכלוסייה הערבית. הוא גם מהכוכבים העולים במפלגת העבודה ובממשלה, והוא מרבה לדבר על שיתוף פעולה יהודי-ערבי ועל שוויון לאוכלוסייה הערבית. איזה שוויון זה? איזה שוויון זה כשאתה מביא לנו את המתנה הזאת?

יש אווירה חדשה; אדוני השר, אני מדבר בכנות. יש להדגיש את האווירה החדשה הזאת. אנחנו רוצים פריצה בכיוון השינוי. אבל איזו פריצה אתה מציע לנו בכיוון השוויון כשאתה מביא לנו רעיון כזה? אני פונה אליך אישית, אדוני השר, ואומר לך שיש כאן בכנסת הרבה שרים וחברי כנסת שנדהמו מעצם הרעיון.

לבסוף, אני חושב שיש לבטל את הכוונה הזאת ולהחזיר את המקום ואת הבניין לשטח שיפוטה של עיריית נצרת לשם שימוש בבניין. יש לתת יד בעזרה לעיר הזאת בשביל לפתח אותה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה רבה לחבר הכנסת תופיק זיאד. ישיב שר המשטרה. אדוני שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש סיפור ששמעתי בימי ילדותי, על סבא ונכד שהיה להם כלי תחבורה אחד: חמור אחד מסכן. הסבא אמר לנכד: אתה עייף, תעלה על החמור ותנוח. הוא עשה זאת, ואז שמע אומרים: תראו, הבחור הצעיר רוכב על החמור וסבא שלו הולך ברגל. הסבא עלה על החמור, ואז שמע אומרים: תראו איזה סבא, אדם מבוגר רוכב על החמור ונותן לנכדו הקטן ללכת ברגל. בסופו של דבר לקחו שניהם את החמור ונשאו אותו על כתפיהם.

בנושא הזה מתרחש דבר דומה. מה שלא אעשה בנושא של בתי-הכליאה, בנושא של בתי-הסוהר – התוצאה היא שיש ביקורת.

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת תופיק זיאד, חלק מהנושא הועלה בבית הזה על-ידי חברי כנסת, שהביעו באמת דאגה גם ביחס לבעיה של אסירים, גם ביחס לבעיה של אסירים ביטחוניים וגם ביחס לבעיה של אסירים ערבים. הועלה מכלול שלם של נושאים.

הודעתי, גם מעל במה זאת, הן ביוזמתי והן בתשובות על שאילתות והצעות לסדר-היום, שהצפיפות בבתי-הסוהר היא בלתי נסבלת. אני חוזר ואומר בפעם השנייה, בפעם השלישית, ובפעם הרביעית, שאין לי כוונה לעבור לסדר-היום על תופעה זו, שבה אדם בבית-הכלא בישראל יאבד צלם אנוש. הוא אדם. גם אם הוא חטא ועבר עבירה ועשה את מה שעשה ופסקו נגדו, הוא עדיין אדם. כך צריך להתייחס אליו.

ניסיתי בדברי נועם, בהסבר, ואפילו תוך אמירת דברים קשים, לשפר את המצב, ומייד. כי זאת לדעת, חוץ מבית-הסוהר שאושר בצלמון, בית-סוהר חדש שייבנה בקרוב, ממשלות ישראל לא הקדישו לא תשומת לב ולא כספים ולא תקציבים לבעיית בתי-הסוהר. נוצר מצב שיש גירעון של כ-3,000 מקומות. מה שלא ייעשה, לרבות בית-הסוהר החדש המיועד לבנייה, אנחנו נהיה בגירעון של 3,000 מקומות.

יש בעיה גם לגבי בתי-המעצר שהקיבולת שלהם היא בערך מחצית ממצבת כוח-האדם של העצירים הנמצאים בהם. עם כניסתי לתפקידי היו במעצר בערך 2,100 עצירים במקומות המיועדים ל-1,000 עצירים. כלומר, מספר העצירים היה כפול ממספר המקומות. נתתי הוראה להקטין את מספר העצירים בשליש. אני מבקש לומר, שבין אלה שנמצאים בבתי-המעצר, מה שנקרא חייבי שב"ס, רבים נמצאים שם בגלל חוב כספי. הם נמצאים במקום דחוס בתנאים שקשה לתאר אותם.

מינתי לעניין זה ועדה שתביא הצעות מיידיות, ועדה בראשותו של מר שאול לוי. הוועדה התכנסה והגישה המלצות. בין ההמלצות שלה היא הציעה כפתרון מידי שימוש בבנייני משטרה מסוג "טגרט", כלומר, להסב אותם לבתי-כלא. הקריטריון היה, שאותם בנייני משטרה, שמטיבם נבנו גם כדי להגן מפני התקפות – אמר זאת גם חבר הכנסת תופיק זיאד – מסוגלים לעמוד גם בתקנים ולשמש בתי-כלא שלא יברחו מהם. הוועדה ציינה ארבעה מבנים כאלה: את בניין המשטרה במעליא, במעלות-תרשיחא; את בניין המשטרה בנצרת; את בניין המשטרה בזיכרון-יעקב; ואת בניין המשטרה באבו-גוש. נאמר שהסבת המתקנים האלה לבתי-כליאה תדרוש תקציב קטן יותר וגם, וזה העיקר, ניתן להפוך אותם מיידית לבתי-כלא.

הלכתי לבדוק כל אחד מהמקומות. אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת, אתם יושבים ואומרים לי: בתי-הכלא, אתה חייב לעשות משהו. אבל כשמגיע הרגע ואני מנסה לעשות משהו, מייד באה התנגדות – לא אצלי. אני לא מדבר עליך, חבר הכנסת תופיק זיאד. משלחת ראשונה הגיעה מזיכרון-יעקב. בעניין זה יש שיתוף פעולה מלא בין ראשי העיריות. זיכרון-יעקב, פרדיס וכל הסביבה, הם אומרים: לא אצלנו.

בניין המשטרה בזיכרון-יעקב מומלץ מפני שהוא לא מאוכלס לחלוטין; יש בו מקומות פנויים. בניין המשטרה בנצרת הומלץ עליו מפני שהוא לא מאוכלס; יש בו אגף ואפשר יהיה לנצל אותו. מעלות-תרשיחא – היו משלחות גם של ערבים וגם של יהודים: לא אצלנו, בשום פנים ואופן לא. אבו-גוש, אל תשאלו. נימוקים – אין להם נציג בכנסת – הם אמרו כך: זה בכוונה מפני שזה אבו-גוש. הבניין נמצא באמצע הכפר, אתם הופכים אותו לבית-סוהר. בדיוק אותם דברים שאמרת כאן, אתה, חבר הכנסת תופיק זיאד.

אני אומר לך, לא עלה על דעתי, ולא היתה כוונה להזיק. השיקול היה מאוד ענייני. יש בנצרת בניין "טגרט" שהוא הגדול ביותר בבניינים אלה. הוא מסוגל להכיל 1,000 מקומות כליאה. הוא יכול לפתור בעיה מיידית, את הבעיה הכאובה של הצפיפות בבתי-הכלא.

נקודה נוספת. מסתבר שבנייני "טגרט" אלה שייכים במקורם למשטרה. זה רכוש שיש לו בעלים. בשנת 1949 העביר שר הביטחון אז, דוד בן-גוריון, את המתקנים האלה לידי משרד הביטחון, אבל היורשת הטבעית של כל מבני ה"טגרט", שהיו שייכים למשטרת המנדט, היא משטרת ישראל. היא היורשת. לאן תלך המשטרה בהקמת בתי-סוהר? היא תלך לנכסים שהם שלה. מה שלא יהיה, הנכס הזה עדיין לא שוחרר על-ידי משרד הביטחון. משרד הביטחון תופס אותו. היתה נכונות לדון באופן חיובי ולקיים אתנו דיונים על אפשרות של הפיכתו לבית-כלא.

חבר הכנסת תופיק זיאד מציין ארבעה נימוקים. ברשותכם, אתייחס אליהם. הוא אומר: למה להעתיק בית-סוהר לתוך עיר. אני רוצה לומר לכם: צרפת היא מדינה מאוד מתקדמת. בפריס, בתי-הסוהר נמצאים בתוך העיר.

תופיק זיאד (חד"ש):

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

העיר גדלה.

שר המשטרה מ' שחל:

ומה אם גדלה? בית-סוהר הוא מתקן חברתי, כמו כל מתקן. מה אפשר לעשות?

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת תופיק זיאד. בהגיעי לארץ באתי לאשקלון, לא הייתי חיפני.

יהושע מצא (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מצא.

כשהגענו לארץ גרנו באשקלון. אתה מכיר את בית-הכלא באשקלון? הוא נמצא בתוך העיר. הוא בית-כלא שיש בו גם אסירים ביטחוניים, ולא קורה ולא כלום. אני אומר לך, עד היום אמי, אחיותי ואחים שלי גרים שם. הם לא רואים בזה צעד שבא להפלות אותם לרעה, שמביא את האינתיפאדה לתוך העיר. הם חיים שם וזה חלק מהנוף, חלק מהמצב. הנקודה הזאת, בכל הכבוד – אני לא רואה אותה, איננה קיימת.

תופיק זיאד (חד"ש):

אז, כשבית-הסוהר היה שם, אשקלון לא היתה כל כך גדולה.

שר המשטרה מ' שחל:

יש בניין משטרה ששייך למשטרה, נמצא במסגרת עירונית מסוימת.

אומר חבר הכנסת תופיק זיאד, זו לא האחריות של נצרת. אני שואל: איפה נשים את האסירים?

תופיק זיאד (חד"ש):

יש מקומות.

שר המשטרה מ' שחל:

אין, אין, אין. חבר הכנסת תופיק זיאד, אני מסביר לך. חבר הכנסת בוחבוט לא נמצא כאן. אילו הוא היה כאן הוא היה נואם לך נואם יוצא מן הכלל, שמקפחים את מעלות, שהיא עיר פיתוח. אם אני רוצה שיהיה בית-כלא במעלות, כך הוא היה אומר, זה אסון. ויבואו השכנים שלו מתרשיחא, והם אומרים: אני שם במתכוון, כך הם אומרים, מפני שמדובר בערבים. ואני בא לאבו-גוש – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

יהושע מצא (הליכוד):

בירושלים אתה לא עושה זאת.

שר המשטרה מ' שחל:

לא, תנו לי לדבר עד הסוף ואסביר את המצב בצורה תמציתית.

משרד הביטחון עוד לא מסר לי את הבניין. אנחנו מנסים, אנחנו מתחננים שייתנו מקום. אבל לאן שלא הלכתי כדי למצוא פתרון מידי, לא בעוד שבע שנים, או עשר שנים, אלא פתרון מידי, בתוך שנה וחצי, כולם אומרים: לא.

אומר חבר הכנסת תופיק זיאד: לא אצלי, אני לא רוצה בנצרת. אני בא ואומר: רבותי, תגידו איפה. בית-סוהר לא יכול להיות מחוץ לעיר. יש משפחות שבאות לבקר. בניגוד לטענות שלכם, אני הייתי בבתי-סוהר; בתוקף תפקידי אני חייב בכך. בית-הסוהר הוא מבנה ששייך לחברה, הוא חלק מהנוף החברתי, לטוב ולרע, שלא לדבר על כך שזה 300 מקומות עבודה, וזה נותן תעסוקה עקיפה לעיר.

אילו הייתי בונה מתקן של בית-כלא בתוך נצרת, במקום הזה, אני מבין. אבל יש בניין משטרה, שכך או כך הוא ישמש למטרה של כליאה, כי אם זה יהיה בניין משטרה רגיל, שזה הייעוד שלו, לא יכלאו שם אנשים? ואם זה לא יהיה בית-כלא, מה ייעודו של הבניין הזה? הוא יישאר בידי משרד הביטחון.

תופיק זיאד (חד"ש):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת זיאד, אתה דיברת, הצגת את העניין.

שר המשטרה מ' שחל:

נקודה נוספת. אמר חבר הכנסת תופיק זיאד: יש במקומות אחרים בניינים דומים, ומנה את עפולה ואת חדרה. אמרתי: מדובר על ארבעה בניינים פנויים, ואני מניתי אותם. לא מפני שזו נצרת ולא חלילה מתוך רצון של אפליה, אלא משום ששם קיים בניין משטרה מתאים.

נקודה נוספת. לנושא הזה אני מתכוון לתת פתרון. ואם חבר הכנסת תופיק זיאד אמר: תבנו בניין חדש, אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת תופיק זיאד: אתה יכול לשבת עם שר האוצר שעות, ואתה יכול לדבר אתו. סדרי העדיפויות, ובצדק – יש מצוקות – לא עומדים כך, שהעדיפות הראשונה היא מתקני כליאה ששר המשטרה מבקש והאוצר נותן לו תקציב. אנחנו נמצאים עכשיו לקראת תוכנית לבנות בית-כלא של 700 מקומות כליאה בצומת-צלמון, בית-כלא שתוכנן לפני 20 וכמה שנים, ועד שמצאו לו תקציבים עברו שנים. הבנייה שלו תימשך שנתיים-שלוש שנים. העלות של בניין חדש היא 90-100 מיליון שקל.

תופיק זיאד (חד"ש):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

תן לי את התקציב.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני מוכן.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת תופיק זיאד, אני רוצה להיות מציאותי.

מה שהצלחתי לקבל מהאוצר למטרה זו של הקטנת הצפיפות בבתי-הכלא הוא סכום של 58 מיליון שקל לשנתיים, שהם צריכים לענות על 1,500 מקומות כליאה. צא ולמד, אם אומרים שבית-כלא חדש של 700 מקומות יעלה 90-100 מיליון שקל, לגבי 1,500 מקומות כליאה, אני צריך להסדר עם 58 מיליון שקל, נניח 60 מיליון שקל. אני חייב למצוא את הפתרון בבניינים קיימים; זה הפתרון היחיד, אין לי ברירה.

לכן אחת ההמלצות היא להגיע לנצרת, אבל ההמלצה השנייה היא להקים את בית-הכלא באחד מהבניינים שמנתי, בהבדל אחד: הבניינים בזיכרון, באבו-גוש, בחדרה ובמעלות הם מהסוג הקטן, שיכול לפתור בעיה של 350 מקומות כליאה. בנצרת נמצא המבנה היחיד שיכול לתת פתרון ל-1,000 מקומות כליאה בצורה מסודרת.

ההצעה עדיין קיימת בתור הצעה. עוד לא קיבלנו תשובה, ואינני בטוח מה תהיה תשובת שר הביטחון.

עם כל התודה וההערכה לחבר הכנסת תופיק זיאד, שחלק כהנה וכהנה מחמאות, הסוגיה היא סוגיה רצינית. אני מציע להעביר את הסוגיה לוועדת הפנים ולדון בה בוועדה. אני רק אומר לחבר הכנסת תופיק זיאד: הוא חייב לתת מענה גם לצד השני, לאותה תביעה שנטפל ונמצא פתרון לאסירים בבתי-הכלא. אי-אפשר לגרש אותנו ממקום למקום ולהגיד: תמצאו פתרון; כי אני, עד הרגע הזה לא מצאתי ראש עיר, להוציא את ראש העיר נצרת-עילית, מנחם אריאב, שהוא בעד הקמת בית-הכלא בנצרת. הוא אומר שזה ישמש מקור תעסוקה. הוא טוען, אגב, שזה בשטח השיפוט שלו.

תופיק זיאד (חד"ש):

זה סיפור קפקאי.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אומר לך מה התשובה שקיבלתי. הוא טוען שזה שטח השיפוט שלו.

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת הפנים.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני שר המשטרה. חבר הכנסת תופיק זיאד, האם אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדת הפנים?

תופיק זיאד (חד"ש):

מסכים.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לך. חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים. נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 13, נגד – 1, ההצעה עוברת לוועדת הפנים.

הצעה לסדר-היום נתונים חדשים ומדאיגים על התפשטות נגע הסמים בנצרת והאזור

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 317, נתונים חדשים ומדאיגים על התפשטות נגע הסמים בנצרת והאזור, של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. אדוני, חבר הכנסת דראושה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נגע הסמים מתפשט במדינה כולה, והתופעות המצערות של משפחות הרוסות, של אנשים המאבדים את כל רכושם וגם את חייהם, מכל הסקטורים, מכל השכבות, מכל העדות, הן חולניות ומתפשטות בכל רחבי המדינה, והסבל הוא של הכול.

לצערי הרב, גם בנושא הזה קיים שיתוף פעולה יהודי-ערבי, אף שאנחנו היינו מייחלים ומשוועים לשיתוף פעולה יהודי-ערבי פורה בכל התחומים האחרים. אבל דווקא בתחום הזה של הסמים שיתוף הפעולה פורה. סוחרים יהודים וערבים משתפים פעולה ביישובים יהודיים וערביים. נרקומנים יהודים וערבים צורכים סמים יחד. בני נוער יהודים וערבים צורכים סמים יחד. אפילו בלדרים יהודים וערבים מבין הנוער, ניתן למצוא אותם בכל המקומות, בכל היישובים, אבל במיוחד ביישובים המעורבים, שם יהודים וערבים חיים יחד.

עשרות אלפי נגועים בסם, רבים מהם בסם הקשה, נמצאים במדינה, אפילו יש סטטיסטיקה המדברת על מאות אלפים.

בסקטור הערבי, לפי נתונים של אגודות המטפלות בבעיה הזאת, יש יותר מ-20,000 נגועים בסם, ומתוכם לפחות כ-10,000 נגועים בסם הקשה. 30% מצרכני הסמים במדינה הם ערבים. אף שאנחנו מהווים 18% מהאוכלוסייה, בין צרכני הסמים אנחנו מהווים כ-30%. הסיבות לכך הן העוני ההולך ומתרחב, כאשר 60% מהמשפחות הערביות הן מתחת לקו העוני; האבטלה הגדולה והרחבה, בין 20% ל-25% אבטלה בסקטור הערבי; העדר מסגרות חינוכיות, ובמיוחד מסגרות טיפוליות המיועדות לטיפול בנוער המובטל; הנשירה של 55% מהתלמידים שלנו בכיתות א' עד י"ב; העדר טיפול אמין ומסור מצד המוסדות הממשלתיים וההסתדרותיים והרשויות המקומיות בנושא הזה. על כן, התופעה הולכת ומתרחבת בסקטור הערבי.

נצרת העיר מהווה אחד המוקדים לצרכני הסם ולסוחריו הסם. ממדי התופעה התרחבו לאחרונה, במיוחד בשנתיים האחרונות, עד כדי כך – כפי שנמסר ביום עיון שהיה לפני שלושה ימים בנצרת – שחנניות נהפכו למרכזי חלוקת סמים, סחר ומכר בסמים, בצורה גלויה. החנניות הללו פתוחות במשך היום, גם במשך הערב. באים נערים יהודים וערבים, לרבות נערות, לחנניות הללו, קונים את הסם וצורכים אותו. גם חיילים באים לתחנות הללו וקונים את הסם. החנניות הללו מוכרות בעיר. לדעתי, גם המשטרה יודעת את הכתובות של החנניות הללו. התופעה הזאת היא תופעה מחרידה, שחנניות נפתחות בתוך העיר בשעות היום ומיועדות למכירת סמים.

לצערי הרב, לפי הנתונים שנמסרו באותו יום, גם ברחבי בתי-הספר בלדרים סוחרים ומוכרים תחת החסות של בית-הספר בלי ידיעת ההנהלה, בלי ידיעת המורים, משתמשים בפניות של בתי-הספר כדי לנסות למכור את הסמים ולהרוויח רווחים קלים.

אלה דברים שנאמרו ביום עיון, שפורסמו על-ידי אגודות שנלחמות בבעיית הסמים בעיר נצרת. נאמרו שם דברים מחרידים גם על-ידי השופט המחוזי מר עבד אל-רחמן אל-זועבי, ש-80% מהתיקים בעיר ובאזור הנוגעים לסחר ולמכר בסמים מובאים בפניו. הוא הביא נתונים מחרידים, מדאיגים, הביא דוגמאות של משפחות שנהרסו כליל, אנשים שהתרוששו, משני העמים, שהוא שלח אותם לבתי-הכלא לתקופות מאסר שונות מסיבות ברורות, שהם פנו לצריכת סמים. התופעה הזאת היא תופעה שהולכת ומתרחבת. הוא גם הזכיר מקרים של אנשים שמכרו את כל תכולת ביתם, אנשים שמכרו את כל רכושם והתרוששו לגמרי. אחר-כך היו צריכים לעסוק גם בעסקי ביש, בעסקים הזולים ביותר, ואפילו השתמשו בנשים ובבנות שלהם כדי להשיג כספים לצריכת סמים. אלה דברים שנאמרו על-ידי שופט מחוזי שמכיר את המציאות. אני מדבר על נצרת.

התופעות הללו, לצערי הרב, מתרחבות בכל הסקטור הערבי, בערים כמו טייבה, טירה, ביישובים קטנים יותר, סוחרים סמים מתהלכים ברחובות בימים ובלילות וסוחרים בסמים.

אומנם היו הצלחות למשטרה בחלק מהמקרים; יש לברך על כל הצלחה. אבל אני מאמין שיש צורך להשקיע מאמצים גדולים הרבה יותר כדי לשרש את הבעיה הזו ולטפל במיוחד בסוחרים, כיוון שהסוחרים הם אלה שעושים את הרווח.

התברר ממקרים רבים שהתגלו, שרוב הסמים הקשים מיובאים מלבנון על-ידי אנשים המביאים את הסם הזה דרך רצועת הביטחון – האי-ביטחון – שקוראים לה רצועת ביטחון, אבל היא מגבירה את האי-ביטחון הסוציאלי והאנושי בתוך מדינת ישראל. היו מקרים שונים, חלקם התפרסמו, חלק מהאנשים המואשמים הובאו לבתי-המשפט, בהם קצינים, חיילים ואזרחים ישראלים ולבנונים, מכל העדות, ששיתפו פעולה בהברחת הסם. אני חושב שכל עוד מדינת ישראל שולטת בדרום-לבנון, ברצועה הזאת – התופעה הזאת תחריב את החברה בתוך מדינת ישראל.

תופיק זיאד (חד"ש):

הגליל נהפך לנתיב ראשי של הברחות בארץ.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גם הנגב.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

נכון, צודק חבר הכנסת תופיק זיאד. גם בנגב, אבל הסם מוברח ברובו הגדול מלבנון, כי השיווק והייצור התעשייתי שלו נעשים בלבנון. באמצעות רצועת הביטחון, מה שנקרא רצועת הביטחון, דרום-לבנון – שאני קורא לה רצועת האי-ביטחון – מוברח הסם הזה לתוך גבולות המדינה.

אדוני השר, לדעתי המשטרה צריכה לפעול בתקיפות נגד הסוחרים הללו, נגד בעלי החנויות. אני יודע שלא די בכך. אנחנו זקוקים לחינוך מונע בבתי-הספר, במוסדות השונים. צריך להיות שיתוף פעולה גם בין הרשויות המקומיות, בין המוסדות הממשלתיים, הרשות למלחמה בסרטן, בסם, שהוא אומנם סרטן, אפילו מסוכן מסרטן. הרשות הזאת איננה זוכה לתקציבים מספיקים מהממשלה. היא מקבלת סכומים פעוטים, שאי-אפשר להקים באמצעותם מרכזי גמילה, אי-אפשר להבטיח טיפול מונע. לכן התופעה מתפשטת.

אני חושב שאתה, כשר המשטרה וכאחד השרים הרגישים לנושא הסוציו-אקונומי, צריך לפעול בתוך הממשלה לכך שיוקצב תקציב לרשות למלחמה בסמים כדי שתוכל להקים יותר מרכזים לגמילה, כדי להבטיח טיפול מונע שיחזק במיוחד את הנוער –

הי"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, אני מבקשת לסיים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– ובו בזמן גם להורות על הקפדה על סוחרי הסמים, לפעול נגדם, לסגור אותן חנויות הפתוחות כתחנות, להפעיל ניידות בצורה נמרצת יותר, וגם להפעיל משטרה סמויה, שתתפוס את האנשים הללו, וכן לגלות את המרכזים הבסיסיים לחלוקת הסמים.

העיר נצרת סובלת מבעיות אלה כשיש לה בעיות סוציו-אקונומיות, אבל לא רק העיר נצרת – גם היישובים היהודיים והערביים בסביבה. בכלל, הנגע הזה מתפשט ברחוב הערבי בצורה הפוגעת לא רק בחברה הערבית אלא במרקם היחסים בין שני העמים, כיוון שהנגע הזה מתפשט מיישוב ליישוב ומחברה לחברה.

אני רוצה לסיים ולצרף גם את הדברים שלי להצעה הקודמת של חבר הכנסת תופיק זיאד, שביקש להפוך את הבניין שמפנים עכשיו בנצרת למוקד חינוכי, למרכז אקדמי, למוקד לטיפול בנוער, לחינוך אקדמי. לזה יש השלכה גם לגבי הטיפול המונע לעניין המלחמה בסמים. תודה רבה.

הי"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דראושה. אני מזמינה את כבוד שר המשטרה להתייחס להצעה. בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להשיב על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה ולומר, כי הנושא של התפשטות נגע הסמים, הן בקרב האוכלוסייה הבוגרת והן בקרב בני הנוער, מהווה נושא חברתי כאוב, נושא המחייב התייחסות כוללת, נושא שחייב להימצא במקום גבוה בסדר העדיפויות של החברה כולה, ובראש ובראשונה של הממשלה.

אני גם שותף לדאגה המובעת ולצורך שרשויות המדינה השונות יפעלו בכל האמצעים על מנת לבלום ולצמצם במידת האפשר תופעה פסולה ומסוכנת זו.

גברתי היושבת-ראש, המשטרה אחראית לקטע הנמצא בתחום סמכויותיה, תחום הלוחמה בנגע הסמים, ובמסגרת תפקידה לאכיפת החוק במדינה, דהיינו: תפיסת סוחרים הסמים והמשתמשים בסמים והעמדתם לדין, תפיסת הסמים המסוכנים והחרמתם, כשכל אלה נועדו לבלום את תפוצת הסמים ולמנוע את השימוש בהם, כפי שנקבע בחוק. ואכן, הלוחמה בנגע הסמים היא יעד מרכזי, והיא עומדת אצלי בעדיפות גבוהה, מייד אחרי ביטחון הפנים.

אחד הנושאים הראשונים במעלה שאני רוצה להתייחס אליהם הוא התופעה של הסמים הקשים במדינת ישראל, והכוונה שלי היא, שיש עלייה בצריכת סמים קשים מסוג הרואין, צריכה שעולה עם השנים ומהווה סימן ואות מסוכנים, המחייבים את כולנו. גם בנושא הזה כוחות המשטרה פרוסים בכל רחבי המדינה, ונוסף על כך קיימת מערכת של נציגי משטרה המוצבים בחוץ-לארץ – באירופה ובארצות-הברית – לשם סיוע למשטרה בנושא הזה.

אשר למצב באזור נצרת, שתואר על-ידי חבר הכנסת הנכבד בהצעתו – מברורים שערכתי, הן במדור הסמים במטה הארצי של המשטרה, הן בפיקוד מרחב-העמקים והן עם מפקד תחנת נצרת עולה, שאף לא אחד מן הגורמים הללו יודע את הנתונים שמסר חבר הכנסת דראושה. גם בעניין אותו יום עיון, כשניסיתי לברר מה הנתונים שנמסרו בו ועל איזה בסיס – לצערי, עד כמה שנודע לי, שום נציג משטרה לא השתתף ביום העיון הזה. לכן אין בידי המשטרה נתונים שיכולים לאשש את הנתונים שהעלה חבר הכנסת דראושה.

מבדיקת תיקי החקירה בגין סמים שנפתחו בתחנת נצרת בחודשים ינואר-אוקטובר 1992 עולה, שנפתחו 211 תיקים. מעניין שאותו מספר תיקים נפתח בתקופה המקבילה בשנת 1991. מתוכם עולה ההתפלגות הבאה: בשנת 1992, בחודשים ינואר-אוקטובר, נפתחו 140 תיקים בגין שימוש בסמים, לעומת 110 תיקים שנפתחו בתקופה המקבילה בשנת 1991; בגין סחר בסמים נפתחו בשנת 1992, שוב באותה תקופה, 71 תיקים, לעומת 101 תיקים שנפתחו בתקופה המקבילה בשנת 1991; סך כל המעצרים שבוצעו בתחנת נצרת, פלוס תחנת נצרת-עילית, בשנת 1992, בגין עבירות סמים, הוא 181, מתוכם 136 בגין שימוש בסמים ו-45 בגין סחר בסמים, לעומת 121 מעצרים שבוצעו בתקופה המקבילה בשנת 1991, מתוכם 78 היו בגין שימוש בסמים ו-43 בגין סחר בסמים.

יש לציין דבר חשוב מאוד – הפשיעה בנושא הסמים היא בעיקרה פשיעה בלתי מדווחת; כלומר, אין כאן מצב שבו מישהו נפגע, גנבו את רכושו, והוא בא להתלונן במשטרה. ברוב המקרים זו פעילות משטרתית שמתחילה במודיעין, במעקב ובחשיפה. לכן, ככל שיהיו למשטרה יותר אמצעים, יותר כוחות, יש להניח שרמת החשיפה תהיה גבוהה יותר, כי אין לנו ספק שאנחנו לא תופסים את כל

העבריינים, אין לי ספק שאנחנו לא תופסים את כל סוחרי הסמים, כשם שאין לי ספק שאנחנו לא תופסים את כל הכמויות שעוברות אלינו ומאתנו, ולעתים גם קורה, שישראל הופכת לתחנת מעבר לסוחרי סמים, בשיתוף פעולה – וזה נכון, כאן שיתוף הפעולה הוא לגמרי ללא סייגים, שיתוף הפעולה הערבי-ישראלי עובד בנושא הזה בלי לדעת גבולות ובעיות, ולצערי הרב, הוא הביא לתוצאות חמורות ומסוכנות מאוד.

ניתן גם להסיק דבר נוסף – שהגידול בכמות התיקים הפליליים הנפתחים על-ידי המשטרה כנגד עברייני סמים, או בכמות המעצרים, אינו מצביע בהכרח על עלייה בתופעה. יכול להיות גם שהתופעה היתה קיימת, והיום אנחנו קצת יותר משוכללים, אם כי, לומר לך את האמת – ואני יודע שיש תשובה כתובה, שקיבלתי אותה – יש פער בין זה לבין התחושה שלי. כלומר, אני מרגיש שיש עלייה בהיקף התופעה, ואני חושש מאוד שהעלייה איננה רק במספרים, אלא גם בשימוש בסמים הקשים, ובעבר היא היתה נמוכה באחוזים ניכרים מכפי שהיא היום.

מה המתווה שאני רוצה להתוות למשטרת ישראל כדי להילחם בסמים? א. סיכול ייבוא הסמים בחוץ-לארץ – אנחנו משקיעים בנושא הזה מאמצים רבים וצריכים להשקיע עוד; ב. לוחמה בכל הרבדים של הסחר בסמים, בכל רמותיו; ג. אכיפת החוק על הסוחרים בסמים בצורה תקיפה מאוד; ד. התייחסות זהה לכל סוגי הסמים. יש מי שמקל ראש בסם, כאילו הוא פחות מסוכן ופחות קשה, אבל בדרך כלל יש מסלול. מתחילים בסמים קלים יותר ועוברים לסמים קשים יותר.

מעורבות בני הנוער בשימוש ובסחר בסמים מטופלת על-ידי יחידות הנוער של משטרת ישראל, אשר פזורות בכל יחידות המשטרה בארץ. חלק מהדרישה שלי לתגבור כוח המשטרה, לרבות גיוס שוטרים מתוך האזרחים הערבים והדרוזים, נועד גם למטרה הזו, אם כי אני אומר, ואני חוזר על זה: אין לי כוונה לגייס אזרחים ערבים למשטרת ישראל כדי שיטפלו בערבים. הכוונה שלי היא, שהם יהיו שוטרים במשטרת ישראל לכל תפקיד, אבל הגברת כוח המשטרה בכל נקודה ובכל מקום יכולה להשפיע.

חבר הכנסת דראושה, מאחר שאתה העלית את ההצעה, אני חייב לומר לך שיש איזו תופעה מצערת. למשל, להקים נקודת משטרה ביישוב ערבי – זה לא תמיד נושא פשוט וקל, אף שעקרונית יש נכונות, והסיבות ידועות לך. היו מקרים שפגעו במתקני המשטרה שבהם להגן על האוכלוסייה, ובין היתר, למנוע את התופעה שדיברת עליה. אני לא יודע על מקרים שבהם סוחרים בסם בחנויות באופן גלוי. אשמח מאוד אם הדברים האלה יימסרו ללשכתך. אני מבטיחך שיהיה טיפול בצורה הדיסקרטית ביותר, אבל גם הרצינית ביותר.

נקודה נוספת. משטרת ישראל תעשה את שלה. זה אחד היעדים שאני מציב בפניה לקראת שנת התקציב הבאה כיעד מרכזי, אבל זאת תהיה אשליה אם אנחנו נאמר שהטיפול בתופעת השימוש בסמים הוא בעיה משטרתית בלבד. הבעיה היא בעיה חברתית כוללת ומקיפה, ואני מודע לכך שאין תקציבים מספיקים לנושא הזה.

נכון שרק לפני כמה דקות עלינו לדבר על בעיה מסוג אחר, שגם היא רצינית וחשובה, וגם שם אין תקציב, אבל אם באמת ישאלו אותי, תשובתי על השאלה תהיה תשובה מכל הלב, בלי קשר למשרד שלי, זה לא נוגע אלי: אילו הייתי צריך להעמיד היום תקציבים, הנושא המרכזי שהייתי מייחס לו את החשיבות המרבית הוא בעיית הסם, בעיקר בקרב בני הנוער, כי זה הרס שאין לו תקנה, ויש סיכויים קלושים ביותר לאלה שינסו להשתחרר מהסם, מאותו רגע שהם הפכו להיות צורכי סמים עקביים.

גברתי היושבת-ראש, אני מציע שהנושא יועבר לוועדה המיוחדת שהקימה הכנסת, הוועדה למלחמה בסמים, כדי שתוכל להביא בפניה את כל הנתונים, חבר הכנסת דראושה, גם אלה שבידך, וכדי שיוזמנו כל הגורמים הנוגעים בדבר ונקיים דיון ממצה בנושא הזה. לכן אני מציע לקבל את ההצעה ולהעביר את הנושא לוועדת הסמים של הכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לכבוד שר המשטרה. האם יש הצעה אחרת? אין. חבר הכנסת דראושה, אתה מסכים להעברה לוועדה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

נעבור כעת להצבעה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה למלחמה בנגע הסמים נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

בעד – 10, אין מתנגדים ואין נמנעים, הנושא הועבר לוועדה המיוחדת למלחמה בנגע הסמים.

רחבעם זאבי (מולדת):

למה אתם לא מצביעים, חבר הכנסת מירום וחבר הכנסת קהלני?

חגי מירום (העבודה):

אנחנו רוצים להצטרף לתמיכה.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה נרשם בפרוטוקול. תודה.

הצעה לסדר-היום

פעילות עוינת או תאונת דרכים שגרתית

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 338, של חבר הכנסת יוסף בא-גד. חבר הכנסת בא-גד, בבקשה.

קריאה:

באיזה נושא?

היו"ר א' סלמוביץ:

בנושא: פעילות עוינת או תאונת דרכים שגרתית.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, באמצע נאומי בשבוע שעבר הגיעה אלי ידיעה על תאונת דרכים קשה שקרתה מול "בילינסון", כאשר טרקטור עם שופל וכף פגע בנוסע ופצע אותו קשה, והוא שוכב היום בטיפול נמרץ ב"בילינסון"; שהקדוש-ברוך-הוא ישלח לו רפואה שלמה. כרגע דיברתי עם הרופא. הוא עדיין נטול הכרה.

מאחר שהנפגע הוא בוגר ישיבת "נחלים", ביקשו שאעלה זאת בכנסת, כי הנהג הפוגע בו היה ערבי, וחשדו שזו פעילות עוינת מכוונת. כדי למנוע הסתה, חלילה, וכדי לברר היטב את העניין, נמנעתי מלהעלות זאת בשעת נאומי ובררתי את הפרטים.

פניתי למשטרת כפר-סבא, והפנו אותי לפקד קפנר. פקד קפנר במשטרת כפר-סבא סירב לדבר אתי, אסור לו לדבר עם חברי כנסת – זו גם בעיה שכדאי פעם לברר, כבוד השר, אם חברי כנסת אין להם רשות לקבל תשובות מפקד – והעביר אותי לרב-פקד סמי נקש. סמי נקש ענה לי מייד: הנהג הוא יהודי. ועל שאלה נוספת בעניין כף השופל הוא ענה, שהכף היתה למטה.

ביקשתי מרב-פקד סמי נקש את שם הנהג. הוא הודיע לי שאסור לו לפרסם שמות. גם את זה הייתי רוצה לדעת, כבוד השר, האם לחבר הכנסת אסור לדעת שמות של מעורבים בתאונת דרכים קטלנית. כאשר המשכתי ללחוץ וביקשתי ממנו תצהיר בכתב, שידוע לו שהנהג הוא יהודי, הוא חשש וביקש לחכות לבירור נוסף, ואז הוא הודיעני תשובה מתחמקת, שבעל הטרקטור הוא יהודי, אך הנהג הוא ערבי; אבל אין לחשוש בפעילות עוינת, כי הוא ערבי ישראלי מכפר-ברא שבתחום "הקו הירוק".

לגבי בוחן התנועה, הייתי רוצה לבדוק אם אפשר לקבל את שם בודק התנועה שהגיע, כי גם פה יש משהו שנותן מקום לחשדות – שמעתי מבעל הקיוסק ומהעובדות שהיו בסביבה שכף הטרקטור לא היתה למטה, אלא בגובה המכונית שנפגעה, ולא למעלה, אלא בגובה כזה שהיא הסתירה לו את המכונית.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אבל זה לא שייך לשאלה של יהודי או ערבי. גם יהודי יכול לטעות וגם ערבי יכול לטעות.

יוסף בא-גד (מולדת):

נכון, חבר הכנסת דראושה, אתה יודע שאנחנו אישית, בשלב זה, ואני מקווה גם להבא, מסתדרים יפה אף שאנחנו חברים בשתי תנועות קיצוניות משני הצדדים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לא קיצוניות; אחת קיצונית ואחת לא קיצונית.

יוסף בא-גד (מולדת):

אחת קיצונית, אני מבין שאתה מתכוון אליך.

רחבעם זאבי (מולדת):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מבין שאתה מתכוון אליך, שאתה קיצוני. טוב, אמרת, אני מקבל את זה.

רחבעם זאבי (מולדת):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בנימין טמקין (מרצ):

תן לו לדבר על הטרקטור.

יוסף בא-גד (מולדת):

מולדת יש רק אחת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לא להפריע. חבר הכנסת זאבי, חבר הכנסת דראושה, נא לאפשר לנואם להמשיך.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד השר, מאחר שיש שמועות שיש יותר מדי תאונות דרכים שמעורבים בהן נהגים ערבים – ואני מדגיש שלא בדקתי, אני לא יודע, אבל עוד לפני היותי חבר כנסת סיפרו שמועות, כאילו אחת משיטות האינתיפאדה היא פגיעה של מכוניות ערביות בהולכי רגל או בנהגים, בתאונות דרכים מתוכננות מראש. אני אומר: אני לא עד לכך – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

– – –

בנימין טמקין (מרצ):

– – –

יוסף בא-גד (מולדת):

נכון. לכן אני חושב שכאזרח אחראי במדינת ישראל, במקום – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

– – –

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מוחל לו על זמני, אני נותן לו.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל אני לא נותנת לו.

יוסף בא-גד (מולדת):

את לא מוחלת לו.

ובכן, מה שאני רוצה לשאול, אדוני שר המשטרה, היות שאלה שמועות והיות שיש כאן ניסיון מטעם רב-פקד במשטרת כפר-סבא לענות תשובה שלא עמדה במבחן האמת, הייתי רוצה לשאול: מה הן ההוכחות לכך שלא היתה זו פעילות עוינת? האם כבוד השר בדק? מדוע ניסו להעלים ממני את מוצאו הלאומי של הנהג? מדוע לא פורסם הדבר בעיתונות ומדוע לא נתבקשו עדי ראייה, כמקובל? ואני מבקש גם לדעת, האם יש לשר נתונים על תאונות דרכים. עד כאן כל השאלות היו במסגרת ההצעה לסדר-היום שהגשתי.

אבל אני רוצה לשאול שאלה נוספת: האם ידוע לכבוד השר בכמה תאונות דרכים היו מעורבים נהגים ערבים, והאם יש מקום לחשד שהיו פה פעולות עוינות מכוונות, או שאלה תאונות דרכים שגרתיות, שגם עליהן יש לתת את הדעת? אודה לכבוד השר אם יענה על שאלותי ויניח את דעתי ואת דעת כל אזרחי ישראל בשאלה חמורה זו. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסף בא-גד. אני מזמינה את כבוד שר המשטרה להתייחס להצעה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מעט שידורי הטלוויזיה שאני רואה כאשר יש לי זמן הביאו אותי לכך שאני מעריך גדול של תוכניות שבהן מכבב בלש משטרה ששמו קולומבו. הוא כזה חכם, מתוחכם, תמיד יש ראיות בדרך, ואתה מתאמץ לעקוב אחרי דרך החקירה שלו ומוצא תשובה ותוצאה.

ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יוסף בא-גד גרמה לי להרגיש: אני כמו קולומבו, עכשיו אני צריך להפעיל את כושר הביולוש כדי להשיב על שאלה שאין לי יכולת – תאמינו לי – אלא לקבוע רק את הצד העובדתי שלה, כפי שקיבלתי אותו מהמשטרה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני רוצה להגיד, כבוד השר, שזו הפעם השנייה היום שאנחנו שומעים ממך סיפורים מעניינים. פעם אחת זה היה על הסבא עם החמור ופעם אחת על קולומבו.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בא-גד, עוד לא גמרתי, חכה עד גמר התשובה. יש כנסת מעניינת, ובדרך כלל חברי הכנסת הקבועים והמתמידים שנשארים עד סוף הישיבה מגיע להם קצת פיצוי. זה גם לא מזיק. בכלל, לא צריך לקחת את הדברים כל כך ברצינות.

עניינה של ההצעה לסדר-היום הוא באירוע קונקרטי. אשר על כן, אפרט את העובדות ואנסה להשיב גם על שלוש השאלות ששאל חבר הכנסת הנכבד. הוא שאל אותי כך: מדוע ניסו להעלים ממני את מוצאו הלאומי של הנהג? מדוע לא פורסם הדבר בעיתונות, ומדוע לא נתבקשו עדי ראייה, כמקובל? ומהן ההוכחות שלא היתה זו פעולה עוינת? אלה שלוש השאלות שנשאלתי.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הדם שלו, המכנסיים שלו – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלסאנע.

שר המשטרה מ' שחל:

בתאריך 4 בנובמבר 1992 סמוך לשעה 10:00 נסע טרקטור עם שופלדוזר ברחוב קפלן בפתח-תקווה ופנה שמאלה לרחוב הצוערים. בשלב שבו ביצע נהג הטרקטור את הפנייה שמאלה הגיעה מולו מכונית פרטית מכיוון רחוב קפלן ואירעה התנגשות. כתוצאה מכך נפצע קשה נהג המכונית הפרטית ואושפז בבית-החולים.

נפתח תיק חקירה שמספרו 2122/92. נהג הטרקטור נחקר. נהג המכונית הפרטית עדיין לא נחקר, לצערי, עקב מצבו הרפואי. בשלב זה לא ידוע על עדים לתאונה. החקירה, כמובן, טרם נסתיימה.

בשלב זה קבע בוחן התנועה, כי לפי הנסיבות מסתמנת אשמה נגד נהג הטרקטור בגין נהיגה בלתי זהירה ואי-מתן זכות קדימה לרכב, אולם לא עולה חשד כלשהו שהתאונה בוצעה במסגרת פעילות חבלנית עוינת.

עוד העלתה החקירה, בשלב זה, שכף השופל של הטרקטור היתה מורדת למטה בעת התאונה.

אשר לפרטים הנוספים המצוינים על-ידי חבר הכנסת הנכבד, בירורי העלו את הפרטים האלה: מר קפנר אינו פקד ואינו אחראי למסירת פרטים על תאונה כלשהי לציבור. הוא רב-סמל, והוא משמש כרכז בוחני התנועה. משום כך הוא העביר את השיחה עמך לראש לשכת התנועה במרחב השרון, רב-פקד סמי נקש, אשר משמש גם כדובר תנועה של המרחב.

ראש לשכת התנועה טעה בתחילה כאשר אמר לך שנהג הטרקטור יהודי. לא שאני חושב שזה כל כך רלבנטי, אבל הוא טעה. לאחר שבירר שוב התברר שבעל הטרקטור הוא יהודי ואילו הנהג הוא ערבי-ישראלי מכפר-ברא שבתחומי "הקו הירוק", וכך אכן הוא מסר לך. אולם בשום שלב לא ניסה מישהו להסתיר ממך את מוצאו הלאומי של הנהג. רב-פקד סמי נקש, אגב, מוסר אישית את התנצלותו וסליחה על התשובה, ושלא התכוון לרגע להטעות. אני מניח שעל-פי הממצאים, בדרך כלל רשום הבעלים של כלי הרכב, במקרה זה הטרקטור, וכאשר המשטרה מבררת לפי מספר כלי הרכב היא מגיעה לבעלים הרשום של הטרקטור. נראה שבגלל זה הוא השיב לך כפי שהשיב.

על כך יש להוסיף את העובדה, שהוראות מחלקת התנועה של המשטרה הן שאין למסור בטלפון את שמות המעורבים, כפי שאין מוסרים פרטים מתיק חקירה, ולכן לא נמסר לך שמו של הנהג בטלפון.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אז כבודו אומר – – – אני מבין.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מדבר עכשיו על העובדות.

טוב שיש לך דעה טובה על המשטרה, שאם אנחנו רוצים למסור הודעה, מייד מפרסמים אותה. אתה יודע כמה תסכולים ואכזבות יש, כשהדוברים מנסים להכניס ידיעה כלשהי לעיתונות, היא לא מגיעה, והעיתונות מתעלמת ממנה? אתם כחברי הכנסת, אני כחבר הכנסת לא מכיר את זה? דברים חשובים בדרך כלל לא מתפרסמים.

יוסף בא-גד (מולדת):

על-פי החוק ערוץ-2 יקל עליך.

שר המשטרה מ' שחל:

הרי אני רוצה להוציא את החוק מידי, אז אתה בא ורוצה להשאיר אותו בידי.

הפרסומים אינם באחריות משרד המשטרה, ובדרך כלל מתפרסמים פרטים על תאונות קטלניות שלא כמו התאונה הנדונה. לצערי, המספרים הרי מדהימים מבחינה אחרת, התאונות הקטלניות מדי שבוע. לו מסרו על תאונה מן הסוג הזה – אם אני לא טועה, אני אומר מספר לא בדוק – בכל שבוע יש מאות תאונות מהסוג הזה.

בשולי הדברים ברצוני לציין, שתוכנה של הצעה מהסוג הזה מתאים יותר לשאילתא, וחבל פשוט על הצעה רגילה לסדר-היום. אני אומר את זה כמי שיש לו ותק, כי לו הוגשה שאילתא, הייתי יכול להשיב לך בלי קושי.

אשר לבקשתך לגבי הנתונים, ספק אם יש למשטרה נתונים על תאונות לפי המוצא של המעורב בתאונה. אם יש נתונים על תאונות מכוונות, זאת אומרת פגיעה של רכב במתכוון, כפעולת חבלה, אני מניח שזה בוודאי יש לנו. אם אתה רוצה, תגיש את השאילתא במדויק – מה אתה רוצה לדעת, לאילו שנים הכוונה, ואשמח להשיב לך.

חבר הכנסת בא-גד, אם אתה רוצה, אני מציע שתסתפק בתשובתי, כי אני לא חושב שיש מקום להעביר את ההצעה לסדר-היום למקום כלשהו.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מסתפק, מתוך הערכה.

שר המשטרה מ' שחל:

תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשטרה. האם יש הצעה אחרת? חבר הכנסת טמקין, בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

אני מבקש בכל זאת להסיר את ההצעה מסדר-היום.

שר המשטרה מ' שחל:

אם הוא מסתפק, אתה לא יכול לבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

בנימין טמקין (מרצ):

את זה היושבת-ראש צריכה להגיד לי.

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, טעות שלי.

בנימין טמקין (מרצ):

אז אי-אפשר?

היו"ר א' סלמוביץ:

אי-אפשר. אנחנו עוברים כעת להצבעה. נא להצביע.

שר המשטרה מ' שחל:

אין צורך להצביע אם הוא מסתפק בתשובה.

היו"ר א' סלמוביץ:

נכון. אני מבקשת סליחה.

הצעה לסדר-היום

שביתתם של עובדי "בזק"

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעה לסדר-היום מס' 306 בנושא: שביתתם של עובדי "בזק" – מאת חבר הכנסת אביגדור קהלני. חבר הכנסת קהלני, בבקשה.

אביגדור קהלני (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כבוד השר, אני מקווה שאחרי מה שאומר היום לא ינתקו לי את הטלפון בבית.

שר התקשורת מ' שחל:

אם הם ערים די הצורך. יכול להיות שהם כבר עשו את זה, לפני שדיברת.

אביגדור קהלני (העבודה):

אני רוצה לדבר על שביתת "בזק" שנגמרה לפני יומיים, אבל לדעתי אנחנו נמצאים בסכנה שהשביתה תפרוץ שוב, ואני רוצה להעלות זאת על סדר-היום הציבורי. הבעיה המדאיגה אותי אינה הדמוקרטיה המאפשרת שביתה. אני בעד שביתות ככלי שנמצא בידי עובדים. הבעיה המדאיגה אותי היא שיש פה פריצת גדר, שבית-דין נותן צו לעובדים לחזור לעבודה, ובעצם העובדים לא חוזרים לעבודה.

על מה אנחנו מדברים? אנחנו מדברים על שביתת "בזק", כש-10,000 איש שבתו במדינת ישראל. חברה שהיא ביסודה ממשלתית, חברה שפונדת וחוששת מהפרטה, חברה שמכינה לעצמה את האליבי להמשיך ולהחזיק אותנו במחירים גבוהים – אין לי שום ספק שהמאבקים שלה הם לגיטימיים מבחינתה, אבל הדרך אינה לגיטימית.

הנזקים שנגרמו למדינת ישראל מהחברה הזו לאחרונה – טבריה היתה מנותקת, כל שירותי הטלפון לא פעלו במדינת ישראל, ועל מה אנחנו מדברים בעצם? על מה יצא קצפם של אותם עובדים? הקצף יצא על תוכנית משרד האוצר להכניס תחרות בשני פלחי שוק: שירותי הפלאפון ושירותי בינ-לאומיות. מסתבר ששירותי הפלאפון בישראל יקרים פי-שניים מן המקובל. מחיר השיחות הבינ-לאומיות בישראל גבוה אף יותר. האוצר מניח, שברגע ששני שירותים אלה ייפתחו לתחרות, ייכנסו לשווקים יזמים פרטיים וחברות תקשורת עצמאיות, ישופרו השירותים ואף יזלו מחיריהם. הסיבה השנייה: העובדים טוענים שחוק הבזק החדש יפגע ברווחי החברה בהיקף של 35%. ראשי ועד עובדי "בזק" הסכימו, כי התחרות של שירותי הפלאפון, שכיום הם בלעדיים להם בשיתוף חברת "מוטורולה", היא חיונית, אבל חייבים להביא בחשבון גם את העובדים שסייעו להביא את החברה למצבה החיובי.

אני רוצה מעל במה זו לחזק את ידיך, השר, בכיוונים שאליהם אנחנו צריכים ללכת, כיוונים של הפרטה, כיוונים שבהם האדם יצטרך להילחם כדי להרוויח את לחמו, ולא יאחז את מדינת ישראל בגרוגרת. קודם כול ובראש ובראשונה יש לשמור על החוק. היה כאן ביזיון בית-דין, ואנחנו ממשיכים להידבר עם העובדים כאילו שום דבר לא היה. מגיעים אתם להסכמים, ואנחנו פותחים פתח: היום "בזק", מחר חברה אחרת, כשאנחנו בעצם בנינו אותם ואחר כך אנחנו תלויים בהם.

אני חושב שהתחרות החופשית במשק תוזיל את המחירים, שהם אולי כפולים, לפי הנתונים שיש לי, מכל מחיר אחר במדינות העולם. משמעות ההוזלה היא פיחות ריאלי, משמעות ההוזלה היא ייצור זול יותר, הגדלת היצוא ויותר תעסוקה.

השביתה ב"בזק" רק ממחישה את הצורך בהפרטה מיידית. אני חושב שצריכים לחזק את הממשלה ואת הציבור עצמו, שלא ייכנע ל"בזק", כי אני מניח שהם עדיין אורבים לנו בפתח בעניין הזה.

אני חוזר ואומר: אני מקווה שלא ינתקו לי את הטלפון אחרי מה שאני אומר, אבל אני רוצה לחזק אותך בדרך שאתה הולך בה, ואני חושב שכולנו במדינת ישראל צריכים, בראש ובראשונה, לקיים את החוק ולקיים את צו בית-הדין. במקרה הזה לא הייתי יושב עם העובדים – עד שלא היו חוזרים – ומנהל אתם משא-ומתן, כפי שזה נעשה, ועל כך בעצם כל קבילתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת קהלני. אני מזמינה את כבוד שר התקשורת. בבקשה.

שר התקשורת מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להודות בראש ובראשונה לחבר הכנסת אביגדור קהלני על שהעלה את ההצעה ועל כך שזיכה את הכנסת בהצעה, שלדעתי היא חשובה מבחינה ציבורית, חשובה מבחינת האקטואליות שלה וחשובה גם מבחינת ההרהורים, מה תהיה דמותו של המשק בעתיד ומה יהיו היחסים בקשר לקיום חוק, יחסי עבודה, סיבות מוצדקות להשבית מפעל חיוני, שמשרת למעשה את כל המדינה, אם יש בכלל הצדקה לכך.

אני אומר זאת מפני שאני יודע שההצעה הוגשה כהצעה דחופה, ואף-על-פי-כן משום מה לא הוכרה הדחיפות בהצעה לסדר-היום, וחבר הכנסת קהלני, נדמה לי, הפך את ההצעה להצעה רגילה כדי שיוכל להביא אותה בפני הכנסת, ודרך הכנסת גם להציג אותה.

אני מסכים כמעט לכל מלה שנאמרה על-ידי חבר הכנסת קהלני בהציגו את הבעיה. אני רוצה רק להשיב על כמה דברים. נושא השביתה עדיין תלוי ועומד בבית-הדין האזורי לעבודה בתל-אביב. בית-הדין דן בבקשתה של הנהלת חברת "בזק" למנוע מן העובדים לשבות, כי אנחנו לא חושבים שיש בכלל עילה לשביתה, מאלף-ואחת סיבות. בין היתר אגיד: אין למעשה כל סכסוך בין העובדים לבין הנהלת החברה, ובדרך כלל שביתה היא על הרקע הזה. עובדי חברת "בזק" פתחו בשביתה בשל הצעת הממשלה לתקן סעיף בחוק הבזק, סעיף 50, שבא להקנות סמכות לשר התקשורת להכניס תחרות בשני תחומים: בתחום הטלפון הנייד ובתחום השיחות הבין-לאומיות.

אני רוצה לומר מייד, שבנושא הטלפון הנייד לא היתה מעולם כוונה לתת מונופול בידי חברת "בזק", ואני חושב שהתחרות היא בדין. אני כבר נמצא בשלבים מתקדמים כדי להוציא מכרז בין-לאומי, על מנת שיהיה מתחרה לחברת "מוטורולה", המגישה את שירותי הפלאפון, ואני בטוח שברגע שתהיה תחרות, יהיה טוב לצרכן, יהיה טוב למשק, תהיינה שיחות זולות יותר, יהיה ציוד מתוחכם יותר, ושתי

החברות – זו הקיימת וזו שתהיה – יביאו לכך שהשירות יהיה יעיל יותר. בכלל, המשק איננו בן ערובה של איש, והוא צריך להיות חופשי.

אשר לשיחות הבין-לאומיות, יש רשיון שניתן על-ידי קודמי, חבר הכנסת סגן השר פנחסי, שלמעשה העניק אפשרות של תחרות בתחום הזה. יש ויכוח משפטי. כל הנימוקים האלה, גם אם יש צורך לבדוק ולברר, אין בהם כדי להצדיק שביתה; שום הצדקה, בשום מקרה, בשום תנאי. לא היתה שום עילה שמצדיקה השבתה של שירותי "בזק" במדינת ישראל.

רבותי חברי הכנסת, ואני אומר את זה גם לחברת הכנסת דליה איציק וגם לחבר הכנסת זאבי: אני רוצה לנצל את ההצעה שהעלה חבר הכנסת קהלני ולדווח על משהו שהתרחש היום, שזעזע אותי, ואני חושב שכולנו חייבים לגנות אותו. היום, במשך זמן מסוים היו כבישי האזור שלייד רמת-השרון סגורים לתחבורה, תוך שימוש גם בפצצות עשן, וזאת בעקבות הפגנה של עובדי תע"ש. עם כל ההבנה לבעיות של פיטורים, אין ולא יעלה על הדעת, שבמסגרת של הפגנות ישתמשו בנשק, נשק צה"לי, שהעובדים מייצרים אותו. משטרת ישראל נאלצה, בהרבה תחכום, להתגבר על שביתה שיכלה להתפתח לשביתה עם אלימות, על כל המשתמע מכך. היתה בעיה אמיתית, ליוויתי את הנושא הזה כל הבוקר, ואני חייב לבקש מכם שתהיה קריאה מכל הבית: להביע מחאה – בהחלט כן; להפגין – זו זכות; אבל, רבותי, חייבים להיעצר על גבול החוק, בין שזו הפגנה פוליטית, בין שזה בעניין עבודה, בין שזה בנושא כואב אחר. יהיה אשר יהיה, לא יעלה על הדעת, שהנשק המייד של הבעת המחאה הופך להיות אליים.

אני אומר לכם: אני מוטרד, אני מוטרד גם בגלל המתח העצום הזה שקיים. עקבתי כל דקה, כל רגע, כי לפי תיאורי המשטרה המצב היה פשוט חמור – קרוב ל-10 קילומטרים של פקק, עם חוסר יכולת ליצור קומוניקציה עם עובדים; עם שימוש בכלי התקשורת להסתה על-ידי אנשים רציניים, אנשים שממלאים תפקידים בהסתדרות ובמקומות אחרים. אנא, חייבים במידה של התאפקות. אנחנו במו ידינו יכולים להביא לתבערה אמיתית.

לכן, חבר הכנסת קהלני, במקרה של "בזק" ניסיתי בכל המאמצים. אני חושב שנפגשתי עם העובדים בצורות שונות, אולי שש פגישות, לרבות פגישה אצלי בבית. יושב-ראש הוועד הוא חיפני, הוא ביקש פגישה, עשיתי זאת ברצון רב, וניסיתי להסביר שגם אם יש להם טענה, בהחלט יהיו מוכנים להקשיב להם, כאשר מטרת מדיניות הממשלה היא להביא לתחרות. התחרות תהיה לתועלת המשק, ומה שקרה במשק התקשורת הוא, שככל שהיתה תחרות והיתה הוזלת מחירים, נפח התקשורת עלה, ולכן גם הרווחיות, לרבות הרווחיות של חברת "בזק". מותר לי להתגאות, זאת חברה שנמצאת באחריות משרד התקשורת, זו אחת החברות הרווחיות, עם רווחים טובים מאוד.

רחבעם זאבי (מולדת):

עם מנכ"ל מצוין.

שר התקשורת מ' שחל:

עם מנכ"ל טוב ועם עובדים טובים.

לכן לא היתה הצדקה לשביתה.

אשר לשביתה עצמה, אחרי בירורים עם הנהלת החברה היא הודיעה, שהיא תנכה את ימי השביתה משכרם של עובדי החברה. לאותם עובדים שעשו שימוש ברכב החברה לצורכי השביתה ללא אישור, תנכה עלות הוצאות השימוש ברכב.

לבקשתי, הנהלת "בזק" מכינה עתה אומדן של נזקי השביתה, שיימסר לי בתוך שבוע ימים, ואני אשמח להגיש אותו גם לכנסת.

ברצוני להדגיש, שמייד עם ההודעה על סיום השביתה נתקבלו נציגי העובדים אצל שר האוצר. לאחר שיחה עם שר האוצר אתמול היתה שיחה איתי. בשיחה זו הועלו הצעות על-ידי ההסתדרות, נציגות העובדים. הצעות אלה נבדקות עתה. אני מקווה שהתבונה היא שתכריע בסופו של דבר את הכיוון, ושביתות כאלה תימנענה בעתיד.

מבחינת הממשלה, הכוונה היא לגשת להתייעלות, לתחרות, כאשר במסגרת המדיניות הזאת אני הסכמתי ונתתי לחברת "בזק" כניסה לתחומים שהיו סגורים בפניה עד עכשיו, כמו מכירת ציוד קצה. אני חושב שכניסתה של "בזק" לתחומים אחרים באה במסגרת המדיניות של כניסה חופשית. אנחנו חלק מהעולם, ולא יכול להיות שאנחנו נמנע את הקדמה על-ידי תביעות מסוג אלה שהוגשו. העובדים רוצים להיות בטוחים שלא ייפגעו, בהחלט מקובל עלי.

גברתי היושבת-ראש, אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה של הכנסת, שהיא הכתובת המתאימה בנושא של תקשורת. אל הוועדה יוזמנו בוודאי גם חבר הכנסת קהלני, שהציע את ההצעה, גם עובדי חברת "בזק", גם הנהלתה וגם נציגי משרד התקשורת, כדי ללבן גם את הנושא של השביתה הקונקרטית, ואולי גם את התופעה כולה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר התקשורת. האם חבר הכנסת קהלני מסכים להצעת השר?

אביגדור קהלני (העבודה):

כן.

רחבעם זאבי (מולדת):

אין הצעה אחרת, אפשר להצביע.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כן, אנו עוברים להצבעה. מי בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה של הכנסת? מי נגד? נא להצביע.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שמונה בעד, אין נגד, אין נמנעים. הנושא יועבר לוועדת הכלכלה של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

אובדן אדמות לאום בהיקף של מאות אלפי דונמים

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום, הצעה מס' 311, בנושא: אובדן אדמות לאום בהיקף של מאות אלפי דונמים – מאת חבר הכנסת אלי גולדשמידט. חבר הכנסת גולדשמידט, בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מנצל את רשות הדיבור כדי להביע את רחשי לבי, ואני מניח את רחשי לבוטיהם של כל חברי הכנסת, בהזדהות עם תושבי הצפון ביום קשה כזה. אנחנו מחזקים את ידיהם.

כשהייתי נער צעיר ולמדתי בבית-הספר, קיבלנו מדי יום שישי קופת קרן-קיימת, קופסה כחולה קטנה, והכנסנו בה כמה פרוטות. כולנו גדלנו ולמדנו על המושג הבסיסי של הציונות, שנקרא גאולת אדמות.

יהושע חנקין, שהיה מגדולי הגואלים של קרקעות ארץ-ישראל, אולי גדול הגואלים, הצליח בשנות פעילותו הציונית לרכוש למעלה מ-600,000 דונם קרקעות.

רבותי חברי הכנסת, בשנת 1989 ננטשו 500,000 דונם קרקעות ראויות לעיבוד על-ידי חקלאי ישראל. בשנת 1990 ננטשו 100,000 דונם נוספים – ביחד 600,000 דונם.

רחבעם זאבי (מולדת):

מה זה ננטשו?

אלי גולדשמידט (העבודה):

הפסיקו לעבד אותן.

בשנת 1991 נוספו על המספר המזווע הזה 100,000 דונם. יש הערכה של אנשי משרד החקלאות, ש-800,000 דונם עד מיליון דונם אדמות הראויות לעיבוד אינן מעובדות היום, והן מהוות כרבע מהאדמות הראויות לעיבוד במדינת ישראל. קרי, למעלה מ-4 מיליוני דונם אדמות.

אני רוצה שהמספרים יישמעו היטב, כי אני חושש שאנחנו נמצאים אולי על סף מחדל, שמשום מה עובר אצלנו ליד סדר-היום הציבורי, ואנחנו איננו נוגעים בו נגיעה אמיתית.

יהושע חנקין גאל 600,000 דונם בעמל, ביצע, בכסף, בכל מיני צורות שגדלנו והתחנכנו עליהן. היום אנחנו, בלי שים לב, מאבדים למעלה מ-800,000, ואולי 900,000 דונם אדמות הראויות לעיבוד; אני מניח שלשר החקלאות ששייב על דברי יהיו נתונים מדויקים יותר.

מדוע זה קורה ומה המשמעות של הדברים? רק כדי לסבר את האוזן ברצוני לומר, שמתוך הכמות האדירה הזאת נמצאים בנגב 300,000 דונם אדמות, כ-60,000 דונם קרקעות נמצאים באזור רחובות, עשרות אלפי דונמים נוספים נמצאים באזור חדרה, והשאר מפוזרים ברחבי הארץ.

מה קרה? קרה שמדינת ישראל החליטה, אולי לא במודע, אולי לא בדרך של הצהרות, אולי לא בדרך של קבלת החלטות באופן מסודר, להפוך את החקלאות לענף שמי שעוסק בו מגיע לפת לחם, ועל כן הוא צריך לנטוש את המקצוע הזה ולעבור למקצועות אחרים, אולי למעט חלקים מסוימים של חקלאות יותר מתוחכמת, חקלאות יותר רווחית.

אם נסתכל על מה שקורה במגזר המושבי ובמגזר הקיבוצי, אנחנו נראה שעיקר המשבר אירע בקיבוצים שנושא התעשייה לא היה מפותח, או נכשל בהם, כיוון שהם נותרו עם החקלאות ולא הצליחו להוציא פת לחם ראוי בכבוד מנושא זה. במושבים שאין בהם כלל תעשייה או כמעט שאין בהם תעשייה, המצב עגום עוד יותר.

למה זה קורה? למה אנשי הלובי החקלאי צריכים כל הזמן להתמודד? למה כל מי שנוגע בנושא הזה צריך להתמודד עם כלכלני מדינת ישראל, עם חסידי השוק החופשי, עם כל אלה שמטיפים לנו מוסר, שבעצם חקלאות היא כמו כל ענף אחר, צריכים לבדוק אותה במאזניים של רווח והפסד כמו שעושים בתעשייה, במסחר ובכל תחום אחר?

אנחנו נסחפים משום-מה אל הוויכוח הזה, ואז אנחנו נלחמים על הנושא של מחירי מים, על הנושא של תמיכות בחקלאות. זה גורם לכך שרואים בנו את גזלני האוצר הלאומי. רואים בנו את מי שמושיטים את ידם לעבר האוצר וגובים ממנו כספים שאינם מגיעים להם, שאינם מגיעים לחקלאים, ואנחנו פוגעים בעקרונות השוק החופשי.

יסבירו לי מטיפי הגישה הזאת, מדוע בארצות-הברית, מדוע ברחבי אירופה המערבית, במדינות הדמוקרטיות, במדינות התעשייתיות, במדינות האמונות על שוק חופשי, מדוע שם מוצאת לנכון כל ממשלה לתמוך בחקלאות בסדר גודל של בין 40% ל-45% מהעלויות החקלאיות, בעוד במדינת ישראל ירדנו לרמה של 14% עד 16%? מדוע? משום שיהושע חנקין לא היה בצרפת? משום שהוא לא היה בארצות-הברית? מדוע הם מבינים שחקלאות היא ענף שצריך להתייחס אליו לא רק בפרמטרים כלכליים?

אם אוצר המדינה בא ואומר: למה צריך לתמוך? למה צריך לשריין את מחיר החיטה? אפשר לתת את החיטה לחברה זרה הפושטת רגל, אפשר לתת לה את מלאי החירום של החיטה במדינת ישראל. ואולי מישהו בא ואומר: יכול להיות שזול יותר ונוח יותר לייבא את גרעיני החיטה מארצות-הברית. כל אלה לא מבינים, שאחד הנושאים המרכזיים שכל ממשלה וכל שלטון חייבים לשמור עליהם הוא עצמאות המדינה מבחינה חקלאית. מזון הוא הגורם מספר אחת שצריך לנווט כל משק מודרני, גם אם החקלאות מתוחכמת, גם אם כתוצאה מכך נוצרים עודפים, גם אם כתוצאה מכך יש עודף מזון. אנחנו צריכים להתברך בעודף המזון ובמגוון המזון. אנחנו לא צריכים, חס וחלילה, לקחת את סומליה ואת כל מה שקורה שם כדוגמה הפוכה. אבל, בסופו של דבר, גם הממשלות המערביות, גם הממשלות הדמוקרטיות, מבינות את העניין הזה.

ממשלת ארצות-הברית, אותה ממשלה קפיטליסטית, עדיין בממשל בוש, מחליטה להטיל מכסי מגן על ייבוא יינות מאירופה, מצרפת. מדוע זה טוב בארצות-הברית וזה לא יכול להיות טוב במדינת ישראל? רק מכיוון שכולנו רואים את נושא ההפרטה כאליל או כאיזה גורם שאנחנו צריכים להשתחוות לו מדי בוקר בבוקר? איפה האחריות הלאומית בעניין הזה?

אבל, אם איננו מצליחים לשכנע בכל זה את מעצבי המדיניות ואת דעת הקהל במדינת ישראל, אולי לפחות בנושא אובדן הקרקעות נצליח לשכנע.

הרי אין פה מחלוקת, זה לא שייך לגישה פוליטית כזאת או אחרת. המאבק של העם היהודי על קרקע הוא המאבק מספר אחת של הציונות. ואנחנו מפסידים אותו היום "בגדול" בלי מלחמה, בלי

"קטיושות" וכלי פיגועים. במו-ידינו אנחנו פשוט מאבדים את היכולת שלנו לאחוז בקרקע. ושום פקידים של שום בנק, ושום פקידים של משרד ממשלתי כלשהו לא יחזיקו במאות אלפי הדונמים שנמצאים בנגב, וננטשים. וכבר הסברתי את התמונה כיצד הם ננטשים. הם ננטשים מפני שאי-אפשר לחיות מחקלאות.

ומה קורה אז? קורים שני מסלולים. לקרקעות הנטושות, במקומות שהיו מטעים, נכנסים רועים, יש שם מרעה. לאחר המרעה, אם מדובר במטעים, שורפים את העצים לצורך הסקה, ובשלב מאוחר יותר גם זורעים. זה מסלול אחד. מי שהולכים במסלול הזה הם לאו דווקא גורמים מתוך מדינת ישראל, לאו דווקא גורמים יהודיים, ואני רוצה להיות זהיר בדברי.

המסלול השני, והוא מסוכן לא פחות – הופכים את החקלאים לעבריינים על כורחם, כי הם צריכים לעבור על חוק ההתיישבות החקלאית, משום שהם לא יכולים לחיות מעמל כפיהם ואז הם צריכים עסקות דמן המנוגדות לחוק ההתיישבות החקלאית. ומי בעצם קונה את הדמן, ומי הוא הקבלן העזתי שעושה את עסקות הדמן, ושם בדרך זו את דריסת רגלו בתוך קרקעות מדינת ישראל?

למדתי מה קורה בשוק האירופי המשותף, שהולך היום לקראת איחוד אירופה, איחוד מדינות שוק הקהילייה האירופית. הם מסבסדים את החקלאות ב-22 מיליארד דולר בשנה.

הבה נראה מה עושה מדינת ישראל למשק החקלאי שלה. מעבר לנזק שהיא עושה לעצמה – בסופו של דבר החקלאים יעזבו את המקצוע. אנחנו רואים מה קורה בקיבוצים. בקיבוץ שלי החקלאות לא מהווה היום את הגורם מספר אחת מבחינת הייצור. אני מדבר על דגניה א', אם הקבוצות. התעשייה בקיבוץ היא זו שתפסה את המקום המרכזי, וכך זה מכורח המציאות. דבר דומה – אצל המושבניקים. מי שידע את הקורה במושבים יודע שהמושבניקים מפסיקים לעבד את הקרקעות. אז יבוזו להם, ידכאו את ציבור החקלאים, אבל בסופו של דבר הם ימצאו לעצמם אלטרנטיבות. מדינת ישראל היא זו שתישאר בלי רזרבה של חקלאות, בלי רזרבה של עתודות מזון, ועם תלות בחקלאות של מדינות אחרות בזמן מצוקה, חלילה, ואולי תהיה תלויה בחקלאות של ארצות המזרח התיכון. והחמור ביותר: יהודים לא יישבו את כל האדמות במדינת ישראל.

אני חושב שהגיע הזמן שנתחיל לדון בנושא הזה מחוץ להקשרים פוליטיים. אני אומר זאת בצער, משום שיריביה הפוליטיים של ההתיישבות, שראו מאז ומעולם את ההתיישבות, משום מה, כביטוי למפלגה אחת או לתפיסת עולם אחת, מתוך היריבות העצומה שנוצרה בין ההתיישבות לבין הצד השני של המפה הפוליטית, שפכו את התינוק עם המים. ובסופו של דבר זה גול עצמי במדינת ישראל. זאת לא הבעיה של ההתיישבות, זו בעיה של מדינת ישראל.

מפאת החשיבות המרכזית של הנושא הייתי מבקש שהוא יידון במסגרת דיון כללי בכנסת, על מנת שרוב חברי הבית יוכלו להביע את דעתם בנון. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת גולדשמידט. אני מזמינה את כבוד שר החקלאות להשיב על ההצעה.

שר החקלאות י' צור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, יש החלטות בזו הלשון: אנחנו רואים בקיום הכפר ובקיום המשק המשפחתי ערך כלכלי ולאומי ממדרגה ראשונה. הדברים האלה לא נאמרו במדינת ישראל, זו אחת ההחלטות של הקהילייה האירופית, שחוזרת מדי שנה וקובעת כי שני-שלישים מתקציב הקהילייה הולך לחקלאות ולקיום החקלאות, וזה נוסף על תקציבי המדינות עצמן.

בארץ שלנו ובמערכת השלטונית בשנים האחרונות הילכה רוח רעה, רוח שטות, טיפשות ועיוות. כי ממה נפשך; קיום של משק חקלאי, ואני מדבר רק על ההיבט הכלכלי, אשר מייצר מזון זול לאורך כל השנה בשביל האוכלוסייה, הוא צורך כלכלי ממדרגה ראשונה. איך אפשר להגיע לזה? מי שמסתדר רק עם ספרים יתכנן לעצמו באיזה חודש הוא יקנה מוצר מסוים במקום כלשהו בעולם. אבל מי ש"חושב כלכלה" בצורה רצינית ויודע שבשביל להגיע למצב שבו העגבנייה לא תעלה את המדד, שיהיו עוף זול וביצה זולה, מבין גם שזה מחייב קיום של חקלאות שבה יכול החקלאי להתפרנס בכבוד מהחקלאות. אני אומר, מתוך כלכלה נטו בלבד.

רחבעם זאבי (מולדת):

למה רק זה? ואיפה פיזור האוכלוסייה, ואיפה הביטחון?

שר החקלאות י' צור:

אני אומר שאפילו כל הדברים שהזכרת לא היו, ורק מתוך היבט כלכלי נטו, זה הדבר שהיה צריך לעשות. היום מרבים לדבר על "כלכלה נטו", זה מאוד מודרני. את הדבר הזה הבינו כל מדינות העולם. צאו וראו מה היא עכשיו מלחמת השכר במסגרת הסכמי גאט"ט בין ארצות-הברית לבין אירופה. על מה נלחמים שם? על זה שמדינות אירופה אינן מוכנות להוריד את הסבסוד לגרעינים ולגרעיני-שמן. לא מוכנים להוריד את זה שם. ואז האמריקנים מטילים מכס על היין הצרפתי.

הם מבינים שאין סתירה בין קיום משק מודרני, משק תחרותי, לבין הצורך של מדינה להבטיח את קיום החקלאות כערך כלכלי, ואצלם אומרים גם ערך אקולוגי, תרבותי, עוד לפני שהוספנו את מה שצריך להוסיף בארץ הזאת – את הרובד הביטחוני ואת של פיזור האוכלוסייה.

בארץ הזאת הילכה רוח שטות, והמספרים שנקב בהם כאן חבר הכנסת גולדשמידט הם אכן אמיתיים. 800,000 דונם עזובים. אפשר לדבר אם אנחנו רוצים כך-וכך אדמות לארץ, ארץ גדולה, ארץ קטנה. אבל איך אמרו? – מידת השמים שמעל לראשנו כמידת הקרקע שמתחת לרגלינו.

רחבעם זאבי (מולדת):

שר החקלאות י' צור:

ביאליק.

למה האדמה נעזבה? בשטחים הגדולים של גידולי השדה נהוג בעולם לגדל גרעינים, והמדינה מגינה על החקלאי המגדל, מה שקרוי COMMODITIES, ולצדדי לא מצאתי עד היום תרגום עברי למלה הזאת. הכוונה לכותנה, לחיטה וכדומה. כל מדינות העולם מבטיחות לעצמן ייצור מוגן בתחום הזה, ואילו במדינה החליטו לתת תמיכה של 10 דולר לדונם חיטה, עד 600,000 דונם. וזה מה שמגדלים.

מחיר הכותנה השנה היה 55 סנט לליברה. אי-אפשר לגדל כותנה במחיר הזה. אם זה יהיה באמת מחיר הכותנה בשנים הקרובות, יצטרכו להפסיק לגדל כותנה. אבל יש תקופות מעבר, וצריך לעזור לחקלאים לעבור אותן.

כיסוי של שטחים גדולים מחייב ליווי ממשלתי, ואני אעשה כל מאמץ כדי להגדיל השנה את השטח המעובד למיליון דונם חיטה, ושיהיו כ-200,000 דונם כותנה במחיר מינימום כלשהו בשנתיים-שלוש השנים הקרובות, ונראה מה קורה עם המחיר העולמי.

הדבר השני הוא מחיר המים. כאן אני יכול להגיד לכם, שחוכמת הכלכלנים בשנה האחרונה הגיעה למעשה המחוכם ביותר. קבעו מחיר כזה למים, שפשוט לא כדאי להשתמש במים. הקצאת המים השפירים השנה, בגלל המצב ההידרולוגי, היתה נמוכה ב-25% מהמכסה של 1989, והחקלאים לא השתמשו ב-30% מהמכסה המקוצצת.

אבל – היה כלכלי. מה קרה ב"כלכלי" הזה? המים זרמו בירדן, זרמו לים, זרמו בביוב המושב. "מקורות" הפסידה הכנסה, כי לא קנו ממנה מים. ההכנסות שלה קטנו ב-30 מיליון שקל. את הקרקע לא היה כדאי לעבד, כי לא היה כדאי להשקות. המחיר של המחצית השנייה של המים היה 60 אגורות.

איך עשו את החישוב המלומד הזה? אמרו כך: חקלאי לא צריך לשלם רק את מחיר הפקת המים והובלתם, אלא צריך להטיל עליו לא רק את ההפחתה על כל מפעלי המים בארץ, לרבות המוביל הארצי – אלא הוא צריך לשלם גם 7.5% מכל הנכסים של "מקורות". כך קבעו, שבתוך חמש שנים המחיר יגיע לעלות. כלומר, החקלאי בנגב מחזיר לממשלה ריבית של 7.5% על ההשקעות במוביל הארצי בשנות ה-60.

אמרתי שזה יהיה צודק כאשר כל בוקר בגוש-דן מי שייכנס ל"נתיבי איילון" ישלם את המחיר של "נתיבי איילון". עד כמה כבר מגיע העיוות האידיאטי הזה? מדינה החליטה כמפעל לאומי להעביר מים מהכינרת אל הנגב כדי לקיים התיישבות, ובסוף אומרים לו: אתה צריך להחזיר את זה.

כאשר בונים כביש למנרה, זאת תשתית. עכשיו יש חגיגת תשתיות בארץ הזאת. התשתית תגאל אותנו. אבל אם על-יד הכביש למנרה עובר צינור מים – אותו יש לשלם. כאשר בונים אוטוסטרדה,

גוזרים סרטים ואומרים שהמדינה משקיעה, כי זאת תשתית. עכשיו בונים קו מים רביעי לירושלים, ובעבורו צריך לשלם.

הדבר השלישי שגרם לזה הוא הקיצוץ הנורא בתקציבי המחקר והפיתוח. כאשר הכותנה נעלמת אין פיתוח של זנים, של מינים, של החוכמה שהיתה תמיד בידי החקלאי הישראלי – של המין החדש, של הזן החדש. ההצלחות הגדולות בחקלאות הן לא מהמחקר הישראלי, הן מפרחים שמייבאים אותם מהולנד. אכלו את המחקר.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש גם עצי פרי שפיתחו בארץ.

שר החקלאות י' צור:

מעט מאוד. הייתי במחלקת ההדרים במכון-וולקני. הם אומרים לי, שהמין הבא של התפוז, ואין תפוז ישראלי, יהיה בעוד 10 שנים בקצב הזה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל יש הכלאות נפלאות.

שר החקלאות י' צור:

אני בכל אופן מקווה, שאנחנו ניישם בשנה הקרובה, בעזרת הכנסת והחברים היושבים פה – א. שחלק גדול מהקרקע החקלאית יעובד ויובטח בגידולי שדה; ב. שמחיר המים יהיה מחיר מושכל, שיבטיח שימוש רציונלי במים; ג. שתקציבי המחקר והפיתוח יבטיחו את העתיד.

נוסף על שאר העניינים שכולם יודעים, בארץ עלולה נטישת קרקעות להיות תהליך בלתי הפיך, וזאת הסכנה הגדולה משני טעמים: א. ישראלי, בעיקר יהודי, שעזב את הקרקע, לא יחזור אליה. זה לא החקלאי האירופי, זה לא החקלאי הערבי בארץ, שחי שנים-שנים במסורת שעוברת מדור לדור. לא יחזור. ב. חלק מהקרקע יומלח, כי היא לא תנוקז. חלק גדול מהקרקעות האלה הוא בעמק-יזרעאל. יעלו עדרי בדואים ויתפסו חזקה. וזהו הליך בלתי הפיך.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש גם המלחה.

שר החקלאות י' צור:

אני חושב שבתהליך מבוקר יש ירידה מוצדקת במספר החקלאים, אבל צריך לעשות כל מאמץ, כאינטרס כלכלי ולאומי ממדרגה ראשונה, שרוב רובן של אדמות המדינה יעובדו, וכאשר אנחנו יוצאים להתחרות עם המוצר הישראלי בשוק העולמי, נצא לפחות במאמץ שווה למוצר האירופי והאמריקני, שהוא מסובסד. הסכומים אינם גדולים. אני חושב שצריך להחזיר את האיזון אל תחום החקלאות ולהבטיח יציבות וניצול הידע והניסיון כדי לעבד את אדמות הארץ הזאת.

אני מציע להעביר את הנושא הזה לוועדה.

גדליה גל (העבודה):

אני מציע דיון במליאה.

שר החקלאות י' צור:

אני מוכן לדיון במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר החקלאות. האם יש הצעות אחרות? אין. אנחנו עוברים להצבעה בעד דיון במליאה או נגד. נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

11 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא עובר לדיון במליאה.

הצעה לסדר-היום
עתידה של אקו"ם בירושלים

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעה לסדר-היום מס' 291 בנושא: עתידה של אקו"ם בירושלים – של חבר הכנסת יהושע מצא. חבר הכנסת מצא, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ברצוני להתריע היום מעל בימה זו על סכנה קיומית המרחפת מעל לראשם של כ-1,000 ילדים ומבוגרים בעלי פיגור שכלי, המטופלים כיום במישרין ובעקיפין על-ידי האגודה לקימום מפגרים בירושלים.

הייתי מודה מאוד אילו היה סגן השר מאפשר לשר להקשיב לי. הייתי מודה מאוד אילו היה השר יכול להקשיב לי.

אקו"ם – זו האגודה לקימום מפגרים בירושלים. האפשרות של סגירתו של המוסד עקב קשיים תקציביים היא מוחשית מאוד. זהו מוסד מבורך, הנותן מענה לאותם בני ירושלים שהם מוכי גורל בשל פיגור שכלי.

זהו מוסד שמתפעל מערך דיור קהילתי, המשכן כיום יותר מ-117 בעלי פיגור שכלי בדרגות פיגור שונות. ייחודו של מערך הדיור הקהילתי בכך, שהוא נותן מסגרת חיים הולמת למפגר ומקנה לו יכולת לחיות חיים עצמאיים, שמירה על חיים מכובדים. שמירת הקשר בין המפגר למשפחתו תורמת ומזרזת את השתלבותו של המפגר בחיי החברה והקהילה.

אקו"ם זו מחזיקה שני הוסטלים, המאכלסים 61 מטופלים הזקוקים לשירותים תומכים רבים בחיי היומיום. לשירות זה ולידה המבורכת של אקו"ם, אדוני השר, זקוקים בדחיפות עוד מאות אחדות של מוכי גורל בעלי פיגור שכלי, העומדים בפני סכנת התנתקות מהחברה ומדרך נאותה, וזאת בשל קשיים תקציביים המסתכמים בסכומים זעומים המונעים מהמוסד לטפל בהם.

מלבד מערך הדיור הקהילתי מפעילה אקו"ם מערכת שירותים רחבה בתחום תרבות הפנאי. לשירות זה זוכים כ-400 איש נוספים בעלי פיגור שכלי, והוא המאפשר את השתלבותם בפעולות קהילתיות רגילות.

בסך הכול אפשר לומר, אדוני השר, שכ-1,000 איש בעלי פיגור שכלי מגיעים לטיפול הזה. יותר מזאת, מדובר על 1,000 בתי-אב. אני מניח, אני כמעט משוכנע, אדוני השר, שחשיבותה ומשמעותה החברתית של הפעילות הזאת אינן נתונות בספק כלשהו גם בעיניך.

המשפחות שמהן יוצאים מוכי גורל אלו הן משפחות המוגדרות בדרך כלל כבעלות מעמד כלכלי נמוך. מדובר על 1,000 בתי-אב לפחות. הנטל של משפחות אלה ייפול, בסופו של דבר, על כתפי החברה, ואחר כך על התקציב הממשלתי, ויידרשו לכך תקציבים כפולים ומכופלים. אולם אז יהיה מאוחר מכדי להציל אותם מוכי גורל.

אין צורך, גברתי היושבת-ראש, להמשיך ולהדגיש את חשיבותו של מוסד זה ואת התפקיד שהוא ממלא הן בתחום הסייעודי והן בתחום החברתי. אני עובר ומדלג על פרטים רבים, כי איני מניח שיש בכלל ספקות כלשהם לגבי החשיבות של מוסד שכזה, כאשר מדובר בפער גירעוני בין מה שהוא מקבל ממשרד העבודה והרווחה לבין מה שהוא מגייס בעצמו מתרומות וממכירת נכסים, בשווי של 3-2 מיליוני שקלים.

אדוני השר, אינני רוצה להתנגח פוליטית. אני יכול להפוך את כל הסיפור של אק"ם לניסיון של התנגחות פוליטית, אינני רוצה לעשות זאת. אבל האבטלה גואה, אפשר לומר: אנחנו – אתם, אתם – אנחנו, העובדה היא עובדת יסוד ברורה. אדוני השר, בעוד מחצית השעה או שעה, אחרי שתקשיב לכמה חברי כנסת, תצטרך לדבר על קו העוני. שוב, מי אחראי? היא גואה אצלכם – אצלנו, אבל, אדוני השר, דבר אחד לא מוטל בספק, מה שקרוי היום בפיך, בפי אחרים בשלטון החדש, סדרי עדיפויות חדשים, מה שקרוי היה: אפשר גם אחרת.

אני יודע שהצרכים רבים. אני משוכנע – ואם אני טועה, אני מבקש סליחה מראש – שהשר לא ראה את המפעל האדיר הזה בירושלים ששמו אק"ם, אני כמעט מוכן לחתום על כך. השר לא צריך לראות הכול בתקופה הקצרצרה שהוא בתפקיד, הוא לא יכול לראות הכול. אבל אילו ראה את המפעל המפואר הזה, עם אותם מאות רבות של מוכי גורל, והיה חושב על אותן משפחות מצוקה העומדות מאחוריהם, האם זו אינה העדיפות העליונה ביותר לדאוג שמפעל כזה או מוסד כזה לא יקרוס, מוסד כזה, עם אותם שתלויים בחסדיו ואותם שמשקמים ויוצאים לחיי חברה ומשתלבים בה, ולא מעט בעקבות הטיפול המקצועי והייחודי של אק"ם? אדוני השר, ואני חוזר לשאלה הזאת, למה להוסיף על כל מה שקורה אצלנו בחברה? היום האחריות היא שלך, ואני לא רוצה לומר: כן יש לך יכולת, אין לך יכולת, אתה שר מלא בנושא הזה, או לא, אבל זו עובדה.

אדוני השר, אני מבקש שהנושא לא ייפול בין הכיסאות, עד להתמנותו של שר או אי-התמנותו של שר במשרד העבודה והרווחה. אני יודע שאתה, בתפקידך כשר השיכון, עושה ככל יכולתך במשרד הזה, ואיני רוצה להיכנס לוויכוח בנושא הזה. יש לך אחד התפקידים המרכזיים בנושא הרווחה, ואני חרד מאוד, אדוני השר, שבשל המצוקה, שלא נמצא הזמן בידך לתת תשומת לב לבעיות הקשות האלה, המוסד הזה ייפול. ואם לא ייפול, אדוני השר, צריך לדעת עובדה נוספת – המוסד אינו מצליח לתת טיפול עוד למאות משפחות בעיר הזאת הזקוקות ליד המכוונת שלהם, מוכי גורל שלא מגיעים ונמצאים בבית. אין מוסד שיטפל בהם, ולו בסכומים לא-גדולים; במסגרת האדירה של מיליארדים שאנחנו מדברים עליהם בתקציב המדינה, אלה אינם סכומים גדולים.

אדוני השר, אני פונה אליך כמי שהיום ממונה על הנושא הזה, לראות בין סדרי העדיפויות של ממשלת ישראל גם את המשך יכולת פעילותה בירושלים של האגודה לקימום מפגרים. אני השתדלתי מאוד, אדוני השר, שלא לגלוש פה להתנצחות, מכיוון שהעניין הוא בעל חשיבות מדרגה עליונה.

הנושא יכול לעבור לדין בוועדה, ואני מניח שתציע להעביר את הנושא לוועדה. אני מוכן, אדוני השר, לקחת אותך לראות מקרוב את המפעל הזה. אולי בשל רחמים שבלב לבו של יהודי, תמצא גם אותם כספים קטנים החסרים לפעולה השוטפת שלהם ולהגברת הפעולה רבת החשיבות שהם עושים. תודה רבה.

הי"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת מצא. אני מבינה שאתה מציע לדון בהצעה במליאה.

יהושע מצא (הליכוד):

כן.

הי"ר א' סלמוביץ:

אני מזמינה את כבוד שר הבינוי והשיכון להתייחס להצעה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אומנם יש נושאים שאין צורך לקיים סביבם מחלוקת בבית הזה, ובעיקר לא כאשר הדבר נוגע לחלקים היותר-קשים, היותר-אומללים בחברה הישראלית.

תופתע, באקי"ם לא הייתי, אבל הייתי בארבעה מוסדות של ילדים מפגרים. הביקור הראשון שעשיתי כמחזיק תיק העבודה והרווחה היה במוסד שנקרא שער-מנשה. קשה להאמין שיש תמונה קשה יותר מזו, ואפשר להניח שמה שהייתי רואה באקי"ם הוא פחות או יותר מה שראיתי בארבעת המוסדות האלה. המחזות שראיתי הם קשים, וקשה מאוד להשלים עם הדבר הזה. אני מדבר, חבר הכנסת מצא, על מוסדות המוחזקים על-ידי הממשלה.

אינני יודע אם אתה יודע שהשנה ניהלתי מאבק גדול מאוד מול האוצר לגבי מתן תשובה ל-800 ילדים מפגרים, שממתינים בתור חמש שנים ויותר, ועדיין אין אפשרות לטפל בהם. אני אומר כאן בגאווה, שהצלחתי, לאחר מאבק גדול, למצוא סידור מוסדי לכ-200 ילדים וסידור קהילתי לכ-150 ילדים. אני חושב שעשיתי מה שיכולתי, הלוואי שיכולתי לעשות יותר בנושא הזה.

יהושע מצא (הליכוד):

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני יודע.

לגבי אק"ם, למדתי את הנושא הזה, ואני עומד להיפגש אתם ביום שני. מכל מה שלמדתי עד היום הזה אני מבין, שלפני חצי שנה הובא לידיעת המשרד והשירות למפגר, כי מצבם הארגוני והכלכלי של מוסדות אק"ם בירושלים הוא רע, והם נאלצים לפטר מספר ניכר של עובדים. כמו-כן פוטר המנכ"ל הקודם, מר מנחם מנדלברוט, ומונה מנכ"ל חדש לאק"ם. במקביל התפטרה הנהלת אק"ם-ירושלים וכעבור שבועות מספר נבחרה הנהלה חדשה, בראשותו של מר מנחם ויסמרק.

בכל תקופה זו – שזו לא היתה התקופה שלי, אני מודה – קיבלתי דיווח שהאגף לשירותי טיפול במפגר תמך באק"ם-ירושלים מינהלית וציבורית בכל מהלכיו.

עם הקמת ההנהלה החדשה היא פנתה לאגף לשירותי טיפול במפגר וביקשה לקיים דיונים עם המשרד על מנת להביא להעלאת תעריף דמי האחזקה במסגרות המנוהלות על-ידי אק"ם.

האגף לשירותי טיפול במפגר, בשיתוף המחלקה לתקצוב, החל בדיונים ראשונים עם הנהלת אק"ם-ירושלים, אף שרק לפני כשנה נחתם הסכם אחר עם ההנהלה הקודמת ובו תוספת ריאלית על התעריף אשר סיפקה את ההנהלה הקודמת, ועל כך יש מסמך.

בעקבות הדיונים הראשונים סוכם, כי מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים באגף, הגברת מרים כהן, בשיתוף עם המפקחת על המסגרות, הגברת ברכה שינדלר, יבקרו בכל המסגרות המופעלות על-ידי אק"ם בירושלים, עם האחראי למערך הדיור מטעם אק"ם-ירושלים, מר סטפן רוטשילד, והם יגבשו תוכנית כוללת להפעלת השירותים. בהתאם לתוכנית זו יגיש האגף בקשה לוועדת התעריפים, המורכבת מנציגי המשרד ומשרד האוצר, לשינוי התעריף. הביקור המשותף יתקיים ב-15 בנובמבר 1992.

אני מקווה כי בעקבות בחירת הנהלה חדשה לאק"ם-ירושלים והקמת ועדת הבראה בראשותו של פרופסור אריק קימרמן, תעלה אק"ם-ירושלים על דרך המלך לטובת אותם חוסים הנהנים משירותה.

המשרד מצדו, כל עוד אני אחראי לו, ואני מקווה שגם אחר כך, יעשה ככל המתבקש לסייע בידי אק"ם-ירושלים.

חבר הכנסת מצא, אני מתכוון להיפגש עם נציגי אק"ם ביום שני הקרוב. אני מבטיח לך שאם אגיע למסקנה שיש כאן צורך במתן טיפול מייד, סיוע מייד, אם לא תימצא דרך אחרת, אעשה הכול כדי לעזור.

אני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

יהושע מצא (הליכוד):

הייתי מודה לך אם היית מציע להסתפק בדברי השר.

שר הבינוני והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני מוכן לבקש להסתפק בדברי השר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מצא, אתה מסתפק בדברי השר?

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מצא מסתפק בדברי השר.

הצעות לסדר-היום

ממדי העוני

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות הבאות לסדר-היום, מס' 286, 295, 304, 307, 319 ו-321, בנושא: ממדי העוני – של כמה חברי כנסת. המציע הראשון – חבר הכנסת עמיר פרץ; אחריו – חבר הכנסת יצחק לוי; שבע דקות לכל אחד. בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, מראה אולם הכנסת מהווה תעודת עניות לכנסת ביחסה לנושא שאנחנו דנים בו.

אני מעריך את העובדה שכבוד השר נמצא כאן, אבל כהגנה על כבודם של העניים אני מסרב לדון בנושא. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עמיר פרץ. אני מזמינה את חבר הכנסת יצחק לוי; שבע דקות. בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, רבותי חברי הכנסת, לרשימת העוני במדינת ישראל אנחנו יכולים לצרף את העוני של הכנסת. אם זו התייחסות הכנסת למצב העוני בישראל, הרי שאנחנו במצב קשה.

בשנים שעברו היה הדיון בנושא העוני מרכזי; היום, ראו מה שקורה.

על כן לא אפתח את הנושא. לא אומר את אשר עם לבי. אנחנו נדרוש דיון במליאת הכנסת בשבוע הבא בנושא הזה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת לוי. אני מזמינה את חבר הכנסת האשם מחאמיד. בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בצער רב אני מצטרף לעמדת חברי. אני מצטרף אליהם בכאב רב. אין לי אל מי לדבר בנושא הזה. כנראה, הנושא הזה, המעניין כחצי מיליון בני אדם בישראל, ויש אומרים אפילו מיליון בני אדם בישראל, את חברי הכנסת הוא לא מעניין.

אין אל מי לדבר. אני יורד מעל הבמה בכאב ולא אשא את הנאום שלי.

אני מבקש מכבוד השר, אם אפשר, עזור לנו שיהיה דיון רציני מאוד, היאה לאותם חצי מיליון בני אדם.

עובדיה עלי (הליכוד):

מה אתה רוצה מהשר, שיביא את חברי הכנסת?

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מבקש שהוא יעזור לנו אצל יושב-ראש הכנסת, בכנסת, כדי שנוכל להעלות את הנושא בצורה מכובדת ולא בצורה מבישה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת האשם מחאמיד. אני מזמינה את חבר הכנסת חיים דיין.

חיים דיין (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שחברי הכנסת היושבים כאן עושים מאמץ אדיר כדי להביא לכך שהעוני בישראל יצטמצם. לצערי הרב, גם אני מרגיש כחברי, ואני שותף להרגשתם זו. אני מרגיש עני ברגע זה.

אני תומך בעמדתם של חברי הכנסת שדיברו לפני ומבקש להצביע ולהעביר את הנושא לדיון במליאה. אני מבקש להעמיד אותו בעדיפות ראשונה, כך שהוא יעלה כסעיף ראשון בישיבתנו ביום שני הקרוב. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דיין. אני מזמינה את חבר הכנסת בני טמקין. בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, כחבר כנסת חדש אני לוקח כנראה ברצינות רבה את הדיונים בכנסת. התכונתי ברצינות רבה לדבר על הנושא הזה של העוני, כי אני חושב שזה הנושא המרכזי של החברה הישראלית.

לצערי הרב אנחנו רואים תעודת עניות לכנסת באשר להתעניינותה בנושא הזה.

מכיוון שכך אני מצטרף לקריאתם של יתר מציעי ההצעות הדחופות לסדר-היום, לקיים דיון במליאה. אני מקווה מאוד שזה יהיה בשבוע הבא וכי תהיה נוכחות והשתתפות פעילה של כל חברי הכנסת. תודה.

מובן שאין לי כל כוונה לפגוע בשר שנמצא פה. כל הכבוד לנוכחותו. עם זאת, אני חושב שהאולם הריק איננו מכבד את הכנסת. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת טמקין. אני מזמינה את חבר הכנסת מאיר שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, אני חושב שהעובדה שהנושא הזה הועלה לדיון בכנסת על-ידי שישה חברי הכנסת מכל הסיעות מראה את החשיבות שחברי הכנסת ייחסו לנושא. אבל היום, בנושא ממדי העוני, אני מוכרח לומר: הכנסת מקבלת תעודת עניות. זו בושה וחרפה כאשר הנושא הזה מועלה לדיון ואינו זוכה לסיקור, לא בעיתונות, לא בטלוויזיה; ברדיו אולי מקליטים בטייפ. אין איש, זה לא מעניין אותם. ומסכנים העניים, שאין להם פה ודובר.

על כן אני מצטרף ליתר חברי. אינני רוצה לדון על הנושא הזה במתכונת הזו במליאה, כמחאה על מה שקרה.

גברתי היושבת-ראש, אנו עומדים על כך שיקוים דיון במליאה, ואני מקווה שאומנם יקוים דיון מכובד במליאה בנושא זה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שטרית. אני מזמינה את כבוד שר העבודה והרווחה, אם הוא ירצה להגיב על דברי חברי הכנסת.

יהושע מצא (הליכוד):

זה לא יכול להיות. לא היה דיון. ולא יכולים לנהוג חברי הכנסת בצורה כזאת. אני מקבל את התביעה שהיתה פה לקיים דיון בנושא, אבל אי-אפשר בצורה כזאת להחליט על דיון במליאה. אם רוצים דיון, צריך להציג את הנושא ולהציע הצעה לקיים דיון בכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. הבנתי. חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת עלו אל הדוכן ודיברו, ונשמע מגוון דעות. כל חבר הכנסת יכול לדבר מה שהוא רוצה. כל אחד מאתנו עלה ודיבר והציע לקיים דיון במליאה, ואנחנו נרצה להביא להצבעה את העניין.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר. תודה.

יהושע מצא (הליכוד):

יצחק לוי (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מצא. אדוני שר העבודה והרווחה, בבקשה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני בהחלט מבין את רגשות הזעם. אני הייתי במחזה הזה לא פעם אחת ולא פעמיים עת עליתי לדוכן הזה כחבר הכנסת ומצאתי את עצמי עומד וזועק וכמעט בוכה

מול כנסת ריקה. אינני בטוח, חברי חברי הכנסת, אלו שהעלו את הצעותיהם – ואני מבין את תחושת הזעם – שהדבר הזה יביא לכך שבשבוע הבא תהיה פה כנסת מלאה.

אני המתנתי פה בסבלנות מהשעה 11:00 עד עכשיו, כדי לכבד את המעמד הזה, ואולי לחזור ולומר, שנדמה לי שפרצופה של חברה נמדד על-פי יחסה אל ענייה. מדינת ישראל לא יכולה להשלים עם המצב הזה, שהוא איננו מצב – אפשר להאשים אותנו בכול, ואני מקווה שגם הנושא הזה חוצה מפלגות – שנוצר עכשיו. זהו מצב מצטבר, שנמשך שנים רבות מאוד.

אני בהחלט התכוונתי לבוא ולקיים פה דיון רציני יחד עם החברים שיושבים פה. אבל אם אתם רוצים ללכת ולהביא למצב שבשבוע הבא יהיה דיון במליאת הכנסת – אני אינני אחראי לסדר-יומה של הכנסת בשבוע הבא. אין לי התנגדות שנושא זה יעבור למליאת הכנסת. אני חושב שהנושא הזה חשוב יותר מדי, רציני יותר מדי, מכדי לעמוד כאן על הדוכן – ואני מקווה שאיש אינו כועס עלי – ולהגיד: מפאת כבוד הנושא. הנושא הוא כואב, ונדמה לי שניתן יהיה אפילו לתקוף את הנושא הזה גם בדרכים אחרות.

חבר הכנסת עמיר פרץ, נדמה לי שזה יהיה נאה שתזמן ישיבה מיוחדת אצלך, כיושב-ראש ועדת העבודה והרווחה. זה נושא כבד, זה נושא שאי-אפשר להשלים אותו.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני השר, כבר קיימנו דיון אחד.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני שמח לשמוע. אי-אפשר להשלים עם המציאות הזו, אי-אפשר להשלים עם המצוקה הזו. אני חושב שיש בפי כמה פתרונות, לא הכול. אולי אומר כמה דברים בראשי פרקים. הרי אין טעם לעסוק עכשיו בתיאור המדוקדק של הדוח. אני מניח שהדוח, קיבלתם אותו על כל המשמעויות שלו. אני מקווה שקיבלתם את הדוח.

קריאות:

לא.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אם את הדוח לא קיבלתם, הנה, הדוח מונח כאן לפניכם, ואין טעם אפילו לתת הדגשים. די בכך שאני אבוא ואומר דבר אחד: לפי דעתי ולפי הערכתי, המתבקש הוא, קודם כול, להחזיר את הקצבאות של ילד ראשון וילד שני. זה – קודם כול. צריך להחזיר את הדבר הזה. לפי הערכתי, אם תחטטו בין

הדפים של הדוח הזה, יתברר לכם שמדובר כאן בהרבה משפחות צעירות בנות שלושה וארבעה ילדים. אבל – לא רק זה. אני חושב שיסוד ומסד לבעיה הזאת הוא הנושא, שהיום אנחנו מתמודדים עם 220,000 בלתי מועסקים במדינת ישראל. יש לנו בעיה של רף הניקוד, ויש לנו גם בעיות אחרות.

לכן, אם אתם רוצים ללכת ולדחות את העניין לשבוע הבא, אני אשמח להופיע בשבוע הבא, או בזמן שתקבע הכנסת, אינני יודע. בזמן שתקבע מזכירות הכנסת, אני אשמח לבוא ולקיים דיון. אני רק מקווה שההנחה הבסיסית שלכם, שדחיית הדיון הזה תביא – אני מקווה שלא תכעסו עלי – לתחיית המתים, אני מקווה שאתם צודקים. אני רואה את עצמי בשבוע הבא, או בשבוע אחרי זה, עם כנסת כזאת, פחות או יותר, אולי עם עוד אחד או שניים, אבל אם תרצו לעסוק בדבר הזה בשבוע הבא, לי אין התנגדות.

היו"ר א' סלמוביץ:

כבוד השר מסכים לדיון בנושא במליאה?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אין לי התנגדות לדון בנושא הזה במליאה. אני חושב שהנושא הזה דחוף, אני חושב שהנושא הזה חשוב, אני חושב שהנושא הזה נוגע לכל יושבי הבית, אני חושב שהנושא הזה נוגע לבני כל המינים ולבני כל הדתות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר העבודה והרווחה. יש הצעה אחרת לחבר הכנסת עובדיה עלי. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, כדי למנוע אי-הבנות, אני מבקש להקדים ולומר, שאני סבור שמחאתם של חברי הכנסת היא במקומה. הדוח המונח בפנינו הוא חרפה לחברה בישראל, חרפה לכולנו. אני חושב שחוסנה של חברה נבחן בדאגה להחלשות, חוסנה של חברה נבחן בדאגה לענייה. בכך אין ספק. ולכן הנשיאות נהגה נכון כשאישרה את דחיפות ההצעות המונחות כאן. אבל אני לא מבין את המחאה של חברי הכנסת מחד גיסא, ומאידך גיסא – את דרישתם לדון במליאה. כשנושא חם, אקטואלי, דחוף, בעקבות הדוח שהונח בפנינו, הגיעו לכאן כתריסר חברי הכנסת. אתם חושבים שכאשר יידון הנושא במליאה בעוד חודש-חודשיים, כשהנושא לא יהיה אקטואלי, הכנסת תהיה מלאה?

שנית, מה לנו כי נלין על שר העבודה ועל אחרים? אם יש תלונות, התלונות מופנות אלינו, אל חברי הכנסת.

לכן אני סבור שאין מקום לדיון נוסף, בוודאי אין מקום לתרעומת על השר, שבא והמתין כאן.

היו"ר א' סלמוביץ:

לאיזו הצעה אתה מתייחס ומה אתה מציע?

עובדיה עלי (הליכוד):

תרשי לי, גברתי. הדקה לא נסתיימה. אני אשיב, אני אומר את הדברים.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני אשם?

עובדיה עלי (הליכוד):

אתה לא אשם. אני אומר: אתה בוודאי לא אשם. כבוד השר, אני אומר בפירוש: אני לא חושב שהתרעומת מכוונת לכתובת הנכונה. אם יש לנו תלונות, הן מופנות לעצמנו. לכן אני חושב שאין מקום לדון בנושא הזה. המחאה היתה במקומה, נאמרה בעוצמה גדולה.

לכן אני מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת האשם מחאמיד. אני עושה זאת מטעמים פרלמנטריים.

קריאה:

ולהעביר לוועדה.

עובדיה עלי (הליכוד):

ולהעביר את הנושא לוועדה, לוועדת העבודה והרווחה, לדיון שם.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי. אנחנו ניגשים להצבעה. לפני כן אני שואלת את חבר הכנסת מחאמיד, האם אתה מתנגד להעברת הצעתך לוועדה?

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מציע לדון בהצעתי במליאה.

בנימין טמקין (מרצ):

אני מבקש לדון בהצעתי במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצבעה על כל ההצעות. מי בעד דיון במליאה?

עובדיה עלי (הליכוד):

אני ביקשתי להעביר את הצעתו של חבר הכנסת האשם מחאמיד לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר. אנחנו עוברים להצבעה על כל ההצעות פרט להצעת חבר הכנסת האשם מחאמיד.

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת עלי, זה לא פייר, זה לא בסדר, תסיר את ההצעה שלך, למה דווקא את ההצעה שלו?

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, מי בעד דיון בנושא במליאה? מי נגד?

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 11

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלו חברי הכנסת ע' פרץ, י' לוי,
ח' דיין, ב' טמקין ומ' שטרית בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

11 בעד, שניים נגד – הנושא יועבר לדיון במליאה.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, בטעות הצבעתי במקומו של חבר הכנסת שאול עמור. צריך לזקוף את הצבעתי
נגד.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעתו של חבר הכנסת האשם מחאמיד.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 10

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת ה' מחאמיד בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

10 בעד, מתנגד אחד – ההצעה הועברה לדיון במליאה.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש להתייחס להצבעה הקודמת, שבה הצבעתי ממקומו של חבר הכנסת שאול עמור. מובן שצריך לזקוף את הצבעתי נגד.

היו"ר א' סלמוביץ:

דברך נרשמו בפרוטוקול.

חברי הכנסת, הישיבה הבאה תתקיים ביום שני, כ' בחשוון התשנ"ג, 16 בנובמבר 1992, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 17:52.